

Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

„Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, br. 3/03, br. 32/03, 36/03, 26/04, br. 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, br. 58/08, br. 12/09, 16/09, 93/09, 72/13.

PREČIŠĆENI, NEZVANIČNI TEKST

Na osnovu člana IV. 4. a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na sjednici Doma naroda održanoj 18. juna 2003. godine, i na sjednici Predstavničkog doma, održanoj 27. juna 2003. godine, usvojila je

ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU BOSNE I HERCEGOVINE

-INTEGRALNI TEKST-1

DIO PRVI – OPĆE ODREDBE

GLAVA I - OSNOVNA NAČELA

Član 1.

Predmet i primjena ovog zakona

Ovim zakonom utvrđuju se pravila krivičnog postupka po kojima je dužan postupati Sud Bosne i Hercegovine (udaljem tekstu: Sud), Glavni tužitelj Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Tužitelj) i drugi učesnici u krivičnom postupku predviđeni ovim zakonom, kada postupaju u krivičnim stvarima.

Član 2.

Princip zakonitosti

(1) Pravila utvrđena ovim zakonom trebaju osigurati da niko nevin ne bude osuđen, a da se učinitelju krivičnog djela izrekne krivičnopravna sankcija pod uvjetima propisanim u Krivičnom zakonu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: KZ BiH) i u drugim zakonima Bosne i Hercegovine u kojima su propisana krivična djela i u zakonom propisanom postupku.

(2) Prije donošenja pravomoćne presude osumnjičeni, odnosno optuženi može biti ograničen u svojoj slobodi i drugim pravima samo pod uvjetima koje propisuje ovaj zakon.

(3) Za krivična djela koja su u nadležnosti Suda samo taj sud može izreći krivičnopravnu sankciju u postupku koji je pokrenut i proveden po ovom zakonu, ukoliko ovim zakonom nije drugačije propisano.

Član 3.

Pretpostavka nevinosti i in dubio pro reo

(1) Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomoćnom presudom ne utvrdi njegova krivnja.

(2) Sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, Sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.

¹ Ovaj Integralni tekst sadrži tekst Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 3/03), koji je stupio na snagu 1.3.2003. godine i zakona o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine („Službene glasnik BiH“, broj 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i **72/13**).

Integralni tekst se koristi samo za internu upotrebu i na isti se prilikom službene upotrebe ne može pozivati.

Član 4. ***Ne bis in idem***

Niko ne može biti ponovno suđen za djelo za koje je već bio suđen i za koje je donesena pravomoćna sudska odluka.

Član 5. ***Prava osobe lišene slobode***

(1) Osoba lišena slobode mora se na maternjem jeziku ili jeziku koji razumije odmah obavijestiti o razlozima lišenja slobode i istovremeno poučiti da nije dužna dati iskaz, **niti odgovarati na postavljena pitanja**, da ima pravo uzeti branitelja kojeg može sama izabrati, kao i o tome da ima pravo da njena obitelj, konzularni službenik stranen države čiji je državljanin ili druga osoba koju ona odredi budu obaviješteni o njenom lišenju slobode.

(2) Osobi koja je lišena slobode postaviti će se branitelj na njen zahtjev ako zbog svog imovnog stanja ne može snositi troškove odbrane.

Član 6. ***Prava osumnjičenog, odnosno optuženog***

(1) Osumnjičeni već na prvom ispitivanju mora biti obaviješten o djelu za koje se tereti i o osnovama sumnje protiv njega **i da njegova izjava može biti korištena kao dokaz u daljem toku postupka**.

(2) Osumnjičenom, odnosno optuženom se mora omogućiti da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist.

(3) Osumnjičeni, odnosno optuženi nije dužan iznijeti svoju odbranu niti odgovarati na postavljena pitanja.

Član 7. ***Pravo na odbranu***

(1) Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo braniti se sam ili uz stručnu pomoć branitelja koga sam izabere.

(2) Ako osumnjičeni, odnosno optuženi sam ne uzme branitelja, postaviti će mu se branitelj kad je to određeno ovim zakonom.

(3) Osumnjičenom, odnosno optuženom se mora osigurati dovoljno vremena za pripremanje odbrane.

Član 8. ***Jezik i pismo***

(1) U krivičnom postupku u ravnopravnoj su upotrebi službeni jezici Bosne i Hercegovine - bosanski, hrvatski i srpski jezik, kao i oba pisma - ćirilica i latinica.

(2) Stranke, svjedoci i ostali učesnici u postupku imaju pravo služiti se **maternjim jezikom ili jezikom koji razumiju**. Ako osoba ne razumije jedan od službenih jezika Bosne i Hercegovine, osigurat će se usmeno prevođenje onoga što ona, odnosno drugi iznose, kao i isprava i drugog pisanog dokaznog materijala.

(3) O pravima iz stava 2. ovog člana poučit će se prije prvog ispitivanja osobe iz stava 2. ovog člana koje se tih prava mogu odreći ako znaju jezik na kome se vodi postupak. U zapisniku će se zabilježiti da je data pouka i izjava učesnika na datu pouku.

(4) Prevođenje obavlja sudski tumač.

Član 9. ***Upućivanje i dostavljanje pismena***

(1) Pozive, odluke i druga pismena upućuje Sud i drugi organi koji učestvuju u postupku na službenim jezicima iz člana 8. stava 1. ovog zakona.

(2) **Podnesci se dostavljaju** Sudu i drugim organima koji učestvuju u postupku na službenim jezicima iz člana 8. stava 1. ovog zakona.

(3) Osobi koja je lišena slobode ili se nalazi u pritvoru, na izdržavanju kazne ili na obaveznom psihijatrijskom liječenju, odnosno obaveznom liječenju od ovisnosti, dostavit će se i prevod pismena iz stava 1. i 2. ovog člana, na **maternjem jeziku ili jeziku koji ta osoba razumije**.

Član 10. ***Zakovitost dokaza***

(1) Zabranjeno je od osumnjičenog, optuženog ili bilo koje druge osobe koja učestvuje u postupku iznuđivati priznanje ili kakvu drugu izjavu.

(2) Sud ne može zasnovati svoju odluku na dokazima pribavljenim povredama ljudskih prava i sloboda propisanih ustavom i međunarodnim ugovorima koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala, niti na dokazima koji su pribavljeni bitnim povredama ovog zakona.

(3) Sud ne može zasnivati svoju odluku na dokazima koji su dobijeni na temelju dokaza iz stava 2. ovog člana.

Član 11. ***Pravo na odštetu i rehabilitaciju***

Osoba koja je neopravdano osuđena za krivično djelo ili je bez osnova lišena slobode ima pravo na rehabilitaciju, pravo na naknadu štete iz budžetskih sredstava, kao i druga prava utvrđena zakonom.

Član 12. ***Pouka o pravima***

Osumnjičenog, odnosno optuženog ili drugu osobu koja učestvuje u postupku koje bi iz neznanja mogle propustiti neku radnju u postupku, ili se iz neznanja ne bi koristili svojim pravima, Sud, Tužitelj i drugi organi koji učestvuju u postupku će poučiti o pravima koja im po ovom zakonu pripadaju i o posljedicama propuštanja radnje.

Član 13.

Pravo na suđenje bez odlaganja

- (1) Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred Sud i da mu bude suđeno bez odlaganja.
- (2) Sud je dužan da postupak provede bez odugovlačenja i onemogući svaku zloupotrebu prava koja pripadaju osobama koje učestvuju u postupku.
- (3) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme.

Član 14.

Jednakost u postupanju

(1) Sud je dužan da stranke i branioca tretira na jednak način i da svakoj od strana pruži jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnom pretresu.

(2) Sud, Tužitelj i drugi organi koji učestvuju u postupku dužni su s jednakom pažnjom da ispituju i utvrđuju kako činjenice koje terete osumnjičenog, odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Član 15.

Slobodna ocjena dokaza

Pravo Suda, Tužitelja i drugih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

Član 16.

Princip akuzatornosti

Krivični postupak se može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu Tužitelja.

Član 17.

Princip legaliteta krivičnog gonjenja

Tužitelj je dužan poduzeti krivično gonjenje ako postoje dokazi da je učinjeno krivično djelo, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Član 18.

Posljedice pokretanja postupka

Kad je propisano da pokretanje krivičnog postupka ima za posljedicu ograničenje određenih prava, ove posljedice, ako ovim zakonom nije drugačije određeno, nastupaju potvrđivanjem optužnice. Ako se radi o krivičnim djelima s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao

glavnom kaznom, ove posljedice nastupaju od dana kad je donesena osuđujuća presuda, bez obzira je li postala pravomoćna.

Član 19. ***Prethodna pitanja***

(1) Ako primjena krivičnog zakona ovisi od prethodne odluke o kakvom pravnom pitanju za čije je odlučivanje nadležan sud u kojem drugom postupku ili neki drugi organ, Sud kad sudi u krivičnom predmetu može sam odlučiti i o tom pitanju po odredbama koje važe za dokazivanje u krivičnom postupku. Odluka Suda o ovom pravnom pitanju ima učinak samo u krivičnom predmetu koji ovaj Sud raspravlja.

(2) Ako je o takvom prethodnom pitanju već donio odluku sud u kojem drugom postupku ili neki drugi organ, takva odluka ne veže Sud u pogledu ocjene je li učinjeno određeno krivično djelo.

GLAVA II - ZNAČENJE IZRAZA

Član 20. ***Osnovni pojmovi***

Osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno, pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju slijedeće značenje:

- a) "Osumnjičeni" je osoba za koju postoje osnovi sumnje da je počinila krivično djelo,
- b) "Optuženi" je osoba protiv koje je jedna ili više tačaka u optužnici potvrđena,
- c) "Osuđeni" je osoba za koju je pravomoćnom odlukom utvrđeno da je krivično odgovorna za određeno krivično djelo.
- d) "Sudija za prethodni postupak" je sudija koji u toku istrage postupa u slučajevima kada je to propisano ovim zakonom,
- e) "Sudija za prethodno saslušanje" je sudija koji nakon podizanja optužnice postupa u slučajevima kada je to propisano ovim zakonom i koji ima ovlaštenja koja pripadaju sudiji za prethodni postupak,
- f) "Stranke" su Tužitelj i osumnjičeni, odnosno optuženi,
- g) "Ovlašteno službeno lice" je lice koje ima odgovarajuća ovlaštenja unutar policijskih organa u Bosni i Hercegovini, uključujući Državnu agenciju za istrage i zaštitu, Državnu graničnu službu, sudsku i finansijsku policiju, kao i unutar carinskih organa, poreskih organa i organa vojne policije u Bosni i Hercegovini. Pod ovlaštenim službenim osobama smatraju se i stručni saradnici odnosno istražitelji Tužilaštva BiH koji rade po ovlastima Tužioca.
- h) "Oštećeni" je osoba kojoj je osobno ili imovinsko pravo krivičnim djelom povrijeđeno ili ugroženo,
- i) "Pravne osobe" su osobe koje su kao takve definirane u KZ BiH, uključujući: korporacije, preduzeća, udruženja, firme i partnerstva i druga privredna društva,
- j) "Istraga" obuhvata aktivnosti poduzete od strane Tužitelja ili ovlaštene službene osobe u skladu s ovim zakonom, uključujući prikupljanje i čuvanje izjava i dokaza,

- k) "Unakrsno ispitivanje" je ispitivanje svjedoka i vještaka od stranke, odnosno branitelja, koja nije pozvala svjedoka, odnosno vještaka,
- l) "Direktno ispitivanje" je ispitivanje svjedoka i vještaka od stranke, odnosno branitelja, koja je pozvala svjedoka, odnosno vještaka,
- m) "Osnovana sumnja" je viši stepen sumnje zasnovan na prikupljenim dokazima koji upućuju na zaključak da je izvršeno krivično djelo,
- n) "Zabilješke" i "spisi" su slova, riječi ili brojke ili njihov ekvivalent, zapisane rukopisom, otkucane pisačom mašinom, odštampane, fotokopirane, fotografirane, zabilježene magnetskim impulsima, mehanički ili elektronski ili nekim drugim oblikom sakupljanja podataka,
- o) "Fotografije" su fotografski, digitalni i rendgenski snimci, video trake i filmovi,
- p) "Original" je sam spis ili snimak ili sličan ekvivalent kojim se ostvaruje isto dejstvo od strane osobe koja ga piše, snima ili izdaje. "Original" fotografija uključuje negativ i sve kopije. Ako su podaci pohranjeni u kompjuteru ili sličnom uređaju za automatsku obradu podataka, original je i svaki odštampani primjerak ili okom vidljivi pohranjeni podatak,
- r) "Kopija" je preslikavanje originala ili matrice, uključujući uvećanja i umanjenja, mehaničkim ili elektronskim presnimavanjem, hemijskom reprodukcijom ili nekom drugom ekvivalentnom tehnikom kojom se precizno reprodukuje original,
- s) "Telekomunikacijska adresa" je svaki telefonski broj, linijski ili mobilni ili e-mail ili internet adresa koju posjeduje ili koristi određena osoba
- t) "Supružnik" i "vanbračni partner" su one osobe koje takav status imaju prema porodičnom pravu.
- u) „Kompjuterski sistem“ je svaka naprava ili grupa međusobno spojenih ili povezanih naprava, od kojih jedna ili više njih na osnovu programa automatski obrađuju podatke,**
- v) „Kompjuterski podaci“ su svako iskazivanje činjenica, informacija ili koncepata, u obliku prikladnom za obradu u kompjuterskom sistemu, uključujući i program koji je u stanju prouzrokovati da kompjuterski sistem izvrši određenu funkciju.**

GLAVA III - PRAVNA POMOĆ I SLUŽBENA SARADNJA

Član 21.

Obaveza pružanja pravne pomoći i službena saradnja

- (1) Svi sudovi u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine dužni su da pruže pravnu pomoć Sudu.
- (2) Svi organi vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, dužni su službeno saradivati sa Sudom, Tužiteljem i drugim organima koji učestvuju u krivičnom postupku.

Član 22.

Pružanje pravne pomoći i službene saradnje

- (1) Sud Bosne i Hercegovine će uputiti zahtjev za pružanje pravne pomoći, odnosno za službenu saradnju nadležnom sudu, odnosno organu vlasti.
- (2) Pružanje pravne pomoći i službena saradnja sprovode se bez naknade.
- (3) Stav 1. i 2. ovog člana primjenjuju se i na zahtjeve koje je Tužitelj uputio prema tužilaštvu ili drugim organima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj ili Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.

GLAVA IV - NADLEŽNOST SUDA
Odjeljak 1 - Stvarna nadležnost i sastav Suda

Član 23.
Stvarna nadležnost Suda

(1) Sud je nadležan:

- a) da sudi u prvom stepenu u krivičnim stvarima u granicama svoje stvarne nadležnosti određene zakonom,
 - b) da odlučuje o žalbama protiv odluka donesenih u prvom stepenu,
 - c) da odlučuje o ponavljanju krivičnog postupka u slučajevima propisanim ovim zakonom,
 - d) da rješava sukob nadležnosti u krivičnim stvarima između sudova Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, kao i sudova entiteta i sudova Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,
 - e) da odlučuje o pitanjima koja se tiču provođenja međunarodnih i međuentitetskih krivičnih propisa, uključujući i odnose s Interpolom i drugim međunarodnim policijskim organima, kao i o transferu osuđene osobe, izručenju i predaji osobe po zahtjevu bilo kojeg organa na teritoriji Bosne i Hercegovine, druge države, odnosno međunarodnog suda ili tribunala,
 - f) da obavlja i druge poslove propisane zakonom.
- (2) Ako je ista osoba počinila više krivičnih djela, pa je za neka od tih djela nadležan Sud, a za neka drugi sudovi, prioritet ima suđenje pred Sudom.

Član 24.
Sastav Suda

- (1) U prvom stepenu sudi vijeće krivičnog odjeljenja Suda sastavljeno od trojice sudija.
- (2) Za krivična djela s propisanom kaznom zatvora do **deset** godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom sudi sudija pojedinac.
- (3) U drugom stepenu sudi vijeće apelacionog odjeljenja Suda sastavljeno od trojice sudija.
- (4) U trećem stepenu sudi vijeće apelacionog odjeljenja Suda sastavljeno od trojice sudija.**
- (5) O zahtjevu za ponavljanje postupka odlučuje vijeće krivičnog odjeljenja sastavljeno od trojice sudija.
- (6) Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, predsjednik Suda i predsjednik vijeća odlučuju u slučajevima predviđenim ovim zakonom.
- (7) U vijeću sastavljenom od trojice sudija Sud odlučuje o žalbama protiv rješenja kada je to određeno ovim zakonom i donosi druge odluke izvan glavnog pretresa.

Odjeljak 2 - Spajanje i razdvajanje postupka

Član 25.
Spajanje postupka

- (1) Sud će, po pravilu, odlučiti da se provede jedinstveni postupak i donese jedna presuda u slučaju kada je ista osoba optužena za više krivičnih djela ili kada je više osoba učestvovalo u izvršenju istog krivičnog djela.

(2) Sud može odlučiti provesti jedinstveni postupak i donijeti jednu presudu i u slučaju kad je više osoba optuženo za više krivičnih djela, ali samo ako između izvršenih krivičnih djela postoji međusobna veza.

(3) Sud može odlučiti provesti jedinstveni postupak i donijeti jednu presudu ako se pred ovim sudom vode odvojeni postupci protiv iste osobe za više krivičnih djela ili protiv više osoba za isto krivično djelo.

(4) O spajanju postupka odlučuje rješenjem sudija, odnosno vijeće. Protiv rješenja kojim je određeno spajanje postupka ili kojim je odbijen prijedlog za spajanje - nije dopuštena žalba.

Član 26.

Razdvajanje postupka

(1) Sud može iz važnih razloga ili iz razloga cjelishodnosti do završetka glavnog pretresa odlučiti da se postupak za pojedina krivična djela ili protiv pojedinih optuženih razdvoji i posebno dovrši.

(2) Rješenje o razdvajanju postupka donosi sudija, odnosno vijeće, po saslušanju stranaka i branitelja.

(3) Protiv rješenja kojim je određeno razdvajanje postupka ili kojim je odbijen prijedlog za razdvajanje postupka nije dopuštena žalba.

Odjeljak 3 - Prenošnje vođenja postupka i posljedice nenadležnosti

Član 27.

Prenošenje vođenja postupka

(1) Ako postoje važni razlozi, Sud može vođenje postupka za krivično djelo iz svoje nadležnosti, prenijeti rješenjem sudu na čijem je području krivično djelo izvršeno ili pokušano. Vođenje postupka se može prenijeti najkasnije do zakazivanja glavnog pretresa.

(2) Rješenje iz stava 1. ovog člana može se donijeti i na prijedlog stranaka ili branitelja za sva krivična djela iz nadležnosti Suda, izuzev za krivična djela protiv integriteta Bosne i Hercegovine.

Član 27a.

Prenošenje vođenja postupka za krivična djela iz Glave XVII KZBiH

(1) Ako se postupak vodi za krivična djela iz čl. 171. do 183. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine, Sud može rješenjem prenijeti vođenje postupka drugom sudu na čijem je području pokušano ili izvršeno krivično djelo, najkasnije do zakazivanja glavnog pretresa, a uzimajući u obzir težinu krivičnog djela, svojstva počinioca i ostale okolnosti važne za ocjenu složenosti predmeta.

(2) Sud rješenje iz stava (1) ovog člana može donijeti i na prijedlog stranaka ili branioca, a u fazi istrage samo na prijedlog tužioca.

(3) Rješenje iz stava (1) ovog člana donosi Vijeće sastavljeno od trojice sudija iz člana 24. stav (7) ovog zakona. Protiv rješenja Vijeća žalba nije dopuštena.

Član 28.

Posljedice nenadležnosti

(1) Sud je dužan paziti na svoju nadležnost i čim primjeti da nije nadležan oglasiti se nenadležnim i po pravomoćnosti rješenja ustupiti predmet nadležnom sudu, ali je dužan poduzeti one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odlaganja.

(2) Sud kome je predmet ustupljen dužan je provesti postupak i donijeti odluku.

GLAVA V – IZUZEĆE

Član 29.

Razlozi za izuzeće

Sudija ne može vršiti sudijsku dužnost:

- a) ako je oštećen krivičnim djelom,
- b) ako mu je osumnjičeni odnosno optuženi, njegov branitelj, Tužitelj, oštećeni, njegov zakonski zastupnik ili punomoćnik, bračni odnosno vanbračni drug ili srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kojeg stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, a po tazbini do drugog stepena,
- c) ako je s osumnjičenim, odnosno optuženim, njegovim braniteljem, Tužiteljem ili oštećenim u odnosu staratelja, staranika, usvojitelja, usvojenika, hranitelja ili hranjenika,
- d) ako je u istom krivičnom predmetu učestvovao kao sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje ili je postupao kao tužitelj, branitelj, zakonski zastupnik ili punomoćnik oštećenog ili je saslušan kao svjedok ili kao vještak,
- e) ako je u istom predmetu učestvovao u donošenju odluke koja se pobija pravnim lijekom,
- f) ako postoje okolnosti koje izazivaju razumnu sumnju u njegovu nepristrasnost.

Član 30.

Izuzeće po zahtjevu stranke ili branioca

- (1) Izuzeće predsjednika Suda i sudije može tražiti stranka ili branitelj.
- (2) Zahtjev iz stava 1. ovog člana može se podnijeti do početka glavnog pretresa, a ako se za razlog izuzeća iz člana 29. tačke a. do e) ovog zakona saznalo kasnije, zahtjev se podnosi odmah po saznanju.
- (3) Zahtjev za izuzeće sudije vijeća apelacionog odjeljenja stranka ili branitelj mogu podnijeti u žalbi ili u odgovoru na žalbu.
- (4) Stranke ili branitelj mogu tražiti izuzeće samo poimenično određenog sudije koji postupa u predmetu.
- (5) Stranka ili branitelj dužni su u zahtjevu navesti okolnosti zbog kojih smatraju da postoji neki od zakonskih osnova za izuzeće. U zahtjevu se ne mogu ponovo navoditi razlozi koji su isticani u zahtjevu za izuzeće koji je ranije odbijen.

Član 31.

Postupak za izuzeće

- (1) Čim sazna za postojanje kojeg od razloga za izuzeće iz člana 29. tačke a. do e. ovog zakona, sudija je dužan prekinuti svaki rad na tom predmetu i o tome obavijestiti predsjednika Suda. Ako sudija smatra da postoje okolnosti iz člana 29. tačke f. ovog zakona, izvjestit će o tome predsjednika Suda.
- (2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, kao i u slučaju kada se radi o izuzeću predsjednika Suda - o njihovom izuzeću i zamjeni odlučuje opća sjednica Suda.

Član 32.
Odlučivanje po zahtjevu za izuzeće

- (1) O zahtjevu za izuzeće iz člana 30. ovog zakona odlučuje opća sjednica Suda.
- (2) Prije donošenja rješenja o izuzeću pribavit će se izjava sudije, odnosno predsjednika Suda, a po potrebi provest će se i drugi izvidaji.
- (3) Protiv rješenja kojim se usvaja ili odbija zahtjev za izuzeće žalba nije dopuštena.
- (4) Ako je zahtjev za izuzeće iz člana 29. tačka f. ovog zakona podnesen poslije početka glavnog pretresa ili ako je postupljeno protivno odredbama člana 30. stava 4. i 5. ovog zakona, zahtjev će se odbaciti u cjelini, odnosno djelimično. Rješenje kojim se zahtjev odbacuje donosi vijeće. U donošenju tog rješenja ne može učestvovati sudija čije se izuzeće traži. Protiv rješenja kojim se zahtjev odbacuje nije dopuštena žalba.

Član 33.
Valjanost radnji poduzetih nakon podnošenja zahtjeva za izuzeće

Kad sudija sazna da je podnesen zahtjev za njegovo izuzeće, dužan je odmah obustaviti svaki rad na predmetu, a ako se radi o izuzeću iz člana 29. tačka f. ovog zakona, može do donošenja rješenja o zahtjevu preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.

Član 34.
Izuzeće tužitelja i drugih učesnika u postupku

- (1) Odredbe o izuzeću sudije shodno se primjenjuju i na Tužitelja i osobe koje su na osnovu zakona ovlaštene da ga zastupaju u postupku, zapisničare, sudske tumače, stručne osobe, kao i na vještake, ako za njih nije što drugo određeno.
- (2) Tužitelj odlučuje o izuzeću osoba koje su na osnovu zakona ovlaštene da ga zastupaju u krivičnom postupku. O izuzeću Tužitelja odlučuje kolegij Tužilaštva.
- (3) O izuzeću zapisničara, sudskog tumača, stručne osobe i vještaka odlučuje vijeće, predsjednik vijeća ili sudija, **a do podizanja optužnice tužilac.**
- (4) Kada ovlaštene službene osobe preduzimaju istražne radnje na osnovu ovog zakona, o njihovom izuzeću odlučuje Tužitelj. Ako prilikom preduzimanja radnje učestvuje zapisničar, o njegovom izuzeću odlučuje službena osoba koja preduzima radnju.

GLAVA VI - TUŽITELJ

Član 35.
Prava i dužnosti

(1) Osnovno pravo i osnovna dužnost Tužitelja je otkrivanje i gonjenje učinitelja krivičnih djela koja su u nadležnosti Suda.

(2) Tužitelj ima pravo i dužan je da:

- a) odmah po saznanju da postoje osnovi sumnje da je počinjeno krivično djelo preduzme potrebne mjere u cilju njegovog otkrivanja i sprovođenja istrage, pronalaženja osumnjičenog, rukovođenja i nadzora nad istragom, kao i radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih osoba vezanim za pronalaženje osumnjičenog i prikupljanje izjava i dokaza,
 - b) sprovede istragu u skladu s ovim zakonom,
 - c) daje imunitet u skladu s **članom 84. ovog zakona**
 - d) zahtijeva dostavljanje informacija od strane državnih organa, preduzeća, pravnih i fizičkih osoba u Bosni i Hercegovini,
 - e) izdaje pozive i naredbe i predlaže izdavanje poziva i naredbi u skladu s ovim zakonom,
 - f) naredi ovlaštenoj službenoj osobi da izvrši naredbu izdatu od strane Suda u skladu s ovim zakonom,
 - g) utvđuje činjenice potrebne za odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu u skladu sa članom 197. ovog zakona i o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom u skladu sa članom 392. ovog zakona.**
 - h) predlaže izdavanje kaznenog naloga u skladu s članom 334. ovog zakona,
 - i) podiže i zastupa optužnicu pred Sudom,
 - j) podnosi pravne lijekove,
 - k) obavlja i druge poslove određene zakonom.
- (3) U skladu sa stavom 1. i 2. ovog člana, svi organi koji učestvuju u istrazi dužni su da o svakoj poduzetoj radnji obavijeste Tužitelja i da postupe po svakom njegovom zahtjevu.

Član 36.

Preduzimanje radnji

Tužitelj preduzima sve radnje u postupku za koje je po zakonu ovlašten sam ili preko osoba koje su na osnovu zakona obavezne da postupaju po njegovom zahtjevu u krivičnom postupku.

Član 37.

Davanje uputstava

Za ostvarivanje svojih prava i dužnosti, Tužitelj može u konkretnim predmetima koja su u nadležnosti Suda davati potrebna uputstva tužilaštvima u Federaciji Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Član 38.

Princip mutabiliteta

Tužitelj može odustati od gonjenja do završetka glavnog pretresa, a u postupku pred vijećem apelacionog odjeljenja - kada je to predviđeno ovim zakonom.

GLAVA VII – BRANITELJ

Član 39.

Pravo na branitelja

- (1) Osumnjičeni, odnosno optuženi može imati branitelja u toku cijelog postupka.
- (2) Za branitelja se može uzeti advokat pod uvjetima koji su propisani Zakonom o Sudu Bosne i Hercegovine.
- (3) Ukoliko osumnjičeni, odnosno optuženi sam ne uzme branitelja, osumnjičenom, odnosno optuženom, osim ako se on tome izričito ne protivi, mogu branitelja uzeti njegov zakonski zastupnik, bračni odnosno vanbračni drug, krvni srodnik u pravoj liniji do bilo kog stepena, usvojitelj, usvojenik, brat, sestra ili hranitelj.
- (4) Branitelj mora predati punomoć za zastupanje prilikom preduzimanja prve radnje u postupku.

Član 40. ***Broj branitelja***

- (1) Više osumnjičenih, odnosno optuženih mogu imati zajedničkog branitelja, osim ako branitelja postavlja Sud u skladu s čl. 45. i 46. ovog zakona.
- (2) Osumnjičeni, odnosno optuženi može imati više branitelja, ali samo jedan od njih će imati status glavnog branitelja, o čemu će se osumnjičeni, odnosno optuženi izjasniti. Smatra se da je odbrana obezbijedena kada u postupku učestvuje jedan od branitelja.

Član 41. ***Ko ne može biti branitelj***

- (1) Branitelj ne može biti oštećeni, bračni odnosno vanbračni drug oštećenog ili Tužitelja, niti njihov srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kog stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena ili po tazbini do drugog stepena.
- (2) Branitelj koji je pozvan kao svjedok, ne može biti branitelj u tom predmetu.
- (3) Branitelj ne može biti osoba koja je u istom predmetu postupala kao sudija ili Tužitelj.

Član 42. ***Isključenje branitelja iz postupka***

- (1) Razlog za isključenje branitelja postoji i u pogledu osobe koja zloupotrebljava kontakt s osumnjičenim, odnosno optuženim koji je u pritvoru kako bi osumnjičeni, odnosno optuženi počinio krivično djelo ili ugrozio sigurnost ustanove u kojoj se pritvor izvršava.
- (2) U slučaju iz stava 1. ovog člana osumnjičeni, odnosno optuženi će se pozvati da u određenom roku uzme drugog branitelja.
- (3) Ako osumnjičeni, odnosno optuženi u slučajevima obavezne odbrane sam ne uzme branitelja ili branitelja ne angažuju osobe iz člana 39. stava 3. ovog zakona, postupit će se na način predviđen u članu 45. stavu 4. ovog zakona.
- (4) U slučaju iz stava 2. i 3. ovog člana, novom branitelju će se ostaviti dovoljno vremena za pripremu odbrane osumnjičenog, odnosno optuženog.
- (5) Za vrijeme trajanja isključenja, branitelj ne može braniti osumnjičenog, odnosno optuženog u drugom postupku. Branitelj ne može braniti druge osumnjičene, odnosno optužene u istom postupku, kao ni u razdvojenom postupku.

Član 43. ***Postupak isključenja branitelja***

- (1) Odluka o isključenju branitelja donosi se na posebnom saslušanju kome prisustvuju Tužitelj, osumnjičeni, odnosno optuženi, branitelj i predstavnik advokatske komore čiji je branitelj član.
- (2) Postupak isključenja se može provesti i bez branitelja ako je uredno pozvan i ako je u pozivu za saslušanje bio upozoren da će se postupak voditi i u njegovoj odsutnosti. O saslušanju se sastavlja zapisnik.

Član 44.

Rješenje o isključenju

- (1) Rješenje o isključenju iz člana 43. ovog zakona prije početka glavnog pretresa donosi vijeće (član 24. stav 7.), a na glavnom pretresu sudija, odnosno vijeće. U postupku pred vijećem apelacionog odijeljenja rješenje o isključenju branitelja donosi vijeće nadležno za odlučivanje u apelacionom postupku.
- (2) Protiv rješenja iz stava 1. ovog člana žalba nije dopuštena.
- (3) Ako je branitelj isključen iz postupka, može mu se narediti da snosi troškove nastale zbog prekida ili odlaganja postupka.

Član 45.

Kada osumnjičeni, odnosno optuženi mora imati branitelja

- (1) Osumnjičeni mora imati branitelja već prilikom prvog ispitivanja ako je nijem ili gluh ili ako je osumnjičen za krivično djelo za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora.
- (2) Osumnjičeni, odnosno optuženi mora imati branitelja **prilikom izjašnjenja o prijedlogu za određivanje pritvora**, za vrijeme dok pritvor traje.
- (3) Nakon podizanja optužnice za krivično djelo za koje se može izreći deset godina zatvora ili teža kazna, optuženi mora imati branitelja u vrijeme dostavljanja optužnice.
- (4) Ako osumnjičeni, odnosno optuženi u slučajevima obavezne odbrane ne uzme sam branitelja, ili branitelja ne angažuju osobe iz člana 39. stav 3. ovog zakona, branitelja će mu postaviti sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno predsjednik vijeća. U ovom slučaju, osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo na branitelja do pravomoćnosti presude, a ako je izrečena kazna dugotrajnog zatvora – i u postupku po pravnom lijeku.
- (5) Branitelj će biti postavljen osumnjičenom, odnosno optuženom ako Sud utvrdi da je to zbog složenosti predmeta, mentalnog stanja osumnjičenog, odnosno optuženog **ili drugih okolnosti** u interesu pravde.
- (6) U slučaju postavljanja branitelja, osumnjičeni, odnosno optuženi će se prvo pozvati da sam izabere branitelja sa predočene liste. Ukoliko osumnjičeni, odnosno optuženi sam ne izabere branitelja sa predočene liste, branitelja će postaviti Sud **redoslijedom s liste advokata**.
- (7) **Ako pozvani advokat nije u mogućnosti da preuzme odbranu, Sud poziva sljedećeg advokata s liste advokata. Sud obavještava nadležnu advokatsku komoru o odbijanju pozvanog advokata da preuzme odbranu po službenoj dužnosti.**

Član 46.

Postavljanje branitelja zbog slabog imovnog stanja

- (1) Kad ne postoje uvjeti za obaveznu odbranu, a postupak se vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna ili kada to zahtijevaju interesi pravičnosti bez obzira na propisanu kaznu, osumnjičenom, odnosno optuženom će se, na njegov zahtjev, postaviti branitelj, ako prema svom imovnom stanju ne može snositi troškove odbrane.

(2) Zahtjev za postavljanje branitelja iz stava 1. ovog člana može se podnijeti u toku cijelog krivičnog postupka. Branitelja postavlja sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno predsjednik vijeća, u skladu sa članom 45. stav (6), nakon što je osumnjičenom, odnosno optuženom prvo pružena prilika da sa predočene liste izabere branitelja.

(3) Zahtjev za postavljanje branioca zbog slabog imovinskog stanja evidentira se u spisu. Sud će na osnovu utvrđenog imovinskog stanja osumnjičenog, odnosno optuženog donijeti odluku o zahtjevu bez odgađanja.

Član 47.

Pravo branitelja da pregleda spise i dokumentaciju

(1) U toku istrage, branitelj ima pravo da razmatra spise i razgleda pribavljene predmete koji idu u korist osumnjičenom. Ovo pravo se branitelju može uskratiti ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage.

(2) Izuzetno od stava (1) ovog člana, tužilac će istovremeno s prijedlogom za određivanje pritvora sudiji za prethodni postupak, odnosno sudiji za prethodno saslušanje dostaviti i dokaze bitne za procjenu zakonitosti pritvora i radi obavještanja branioca.

(3) Nakon podizanja optužnice, osumnjičeni, optuženi odnosno branilac imaju pravo uvida u sve spise i dokaze.

(4) Sudija, odnosno vijeće kao i Tužitelj dužni su, kada dođu u posjed novog dokaza ili bilo koje informacije ili činjenice koja može poslužiti kao dokaz na suđenju, staviti ih na uvid branitelju, osumnjičenom, odnosno optuženom.

(5) U slučaju iz stava 3. i 4. ovog člana, branitelj, osumnjičeni, odnosno optuženi može izvršiti fotokopiranje svih spisa i dokumenata.

Član 48.

Komunikacija osumnjičenog, odnosno optuženog s braniteljem

(1) Ako se osumnjičeni, odnosno optuženi nalazi u pritvoru, ima pravo odmah komunicirati s braniteljem, usmeno ili pismeno.

(2) Tokom razgovora osumnjičeni, odnosno optuženi i branitelj mogu biti promatrani, ali se ne smije slušati njihov razgovor.

Član 49.

Razrješenje postavljenog branitelja

(1) Umjesto postavljenog branitelja, osumnjičeni, odnosno optuženi može sam uzeti drugog branitelja. U tom slučaju razriješit će se postavljeni branitelj.

(2) Branitelj može tražiti da bude razriješen samo na način predviđen zakonom.

(3) O razrješenju branitelja u slučaju iz stava 1. i 2. ovog člana odlučuje u toku istrage sudija za prethodni postupak, nakon podizanja optužnice - sudija za prethodno saslušanje, a u toku glavnog pretresa sudija, odnosno vijeće. Protiv ove odluke nije dopuštena žalba.

(4) Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno vijeće može, na traženje osumnjičenog, odnosno optuženog ili uz njegovu saglasnost razriješiti postavljenog branitelja koji neodgovorno vrši svoju dužnost. Umjesto razriješenog branitelja postaviti će se drugi branitelj. O razrješenju branitelja odmah će se obavijestiti advokatska komora čiji je član.

Član 50.

Preduzimanje radnji od strane branitelja

- (1) Branitelj mora, zastupajući osumnjičenog, odnosno optuženog, preduzimati sve neophodne radnje u cilju utvrđivanja činjenica, prikupljanja dokaza koji idu u korist osumnjičenog, odnosno optuženog, kao i zaštite njihovih prava.
- (2) Prava i dužnosti branitelja ne prestaju u slučaju opoziva punomoći, sve dok sudija, odnosno vijeće ne razriješi branitelja njegovih prava i dužnosti.

GLAVA VIII - RADNJE DOKAZIVANJA

Odjeljak 1 - Pretresanje stana, prostorija i osoba

Član 51.

Pretresanje stana, ostalih prostorija i pokretnih stvari

(1) Pretresanje stana i ostalih prostorija osumnjičenog, odnosno optuženog i drugih osoba, kao i njihovih pokretnih stvari izvan stana može se poduzeti samo onda ako ima dovoljno osnova za sumnju da se kod njih nalaze učinitelj, saučesnik, tragovi krivičnog djela ili predmeti važni za postupak.

(2) Pretresanje pokretnih stvari, u smislu odredbe stava (1) ovog člana, obuhvata i pretresanje kompjuterskih sistema, uređaja za pohranjivanje kompjuterskih i elektronskih podataka, kao i mobilnih telefonskih aparata. Lica koja se koriste ovim uređajima dužna su omogućiti pristup, predati medij na kojem su pohranjeni podaci, te pružiti potrebna obavještenja za upotrebu tih uređaja. Lice koje odbije njihovu predaju može se kazniti prema odredbi člana 65. stav (5) ovog zakona.

(3) Pretresanje kompjutera i sličnih uređaja iz stava (2) ovog člana može se preduzeti uz pomoć stručnog lica.

Član 52.

Pretresanje osobe

(1) Pretresanje osobe može se poduzeti kad je vjerovatno da je ta osoba počinila krivično djelo ili da će se pretresanjem pronaći predmeti ili tragovi važni za krivični postupak.

(2) Pretresanje osobe obavlja osoba istog spola.

Član 53.

Naredba za pretresanje

(1) Sud može izdati naredbu za pretresanje pod uvjetima propisanim ovim zakonom.

(2) Naredbu za pretresanje može izdati Sud na zahtjev Tužitelja ili na zahtjev ovlaštenih službenih osoba koje su dobile odobrenje od Tužitelja.

Član 54.

Forma zahtjeva za pretresanje

Zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje može se podnijeti u pismenoj ili usmenoj formi. Ako se zahtjev podnosi u pismenoj formi, mora biti sastavljen, potpisan i ovjeren na način kako je to određeno u članu 55. stav 1. ovog zakona. Zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje može se podnijeti u skladu s članom 56. ovog zakona.

Član 55.***Sadržaj zahtjeva za izdavanje naredbe za pretresanje***

(1) Zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje mora sadržavati:

- a) naziv Suda, kao i ime i funkciju podnositelja zahtjeva,
- b) činjenice koje ukazuju na vjerovatnost da će se osobe, odnosno tragovi i predmeti navedeni u članu 51. stav 1. ovog zakona naći na označenom ili opisanom mjestu ili kod određene osobe,
- c) zahtjev da Sud izda naredbu za pretresanje radi pronalaženja osobe ili oduzimanja predmeta,

(2) U zahtjevu se može predložiti:

- a) da se naredba za pretresanje izvrši u bilo koje vrijeme zato što postoji osnovana sumnja da pretresanje neće moći biti izvršeno u vremenskom periodu od 6 sati do 21 sata, da će se traženi predmeti skloniti ili uništiti ako se naredba ne izvrši odmah, kao i da će osoba koja se traži pobjeći ili počiniti drugo krivično djelo ili da može ugroziti bezbjednost ovlaštene službene osobe ili druge osobe ako se naredba ne izvrši odmah ili u vremenskom periodu od 21 sata do 6 sati.

- b) da ovlaštena službena osoba izvrši naredbu bez prethodne predaje naredbe ako postoji osnovana sumnja da se traženi predmeti mogu lahko i brzo uništiti ako se odmah ne oduzmu, da predaja naredbe može ugroziti bezbjednost ovlaštene službene ili druge osobe kao i da će osoba koju se traži počiniti drugo krivično djelo ili ugroziti bezbjednost ovlaštene službene ili druge osobe.

Član 56.***Usmeni zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje***

(1) Usmeni zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje može se podnijeti kada postoji opasnost od odlaganja. Usmeni zahtjev za izdavanje naredbe o pretresanju može se saopćiti **Sudu** i telefonom, radio-vezom ili drugim sredstvom elektronske komunikacije.

(2) Kad je podnesen usmeni zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje, Sud će dalji tok razgovora zabilježiti. U slučaju kada se koristi zvučni ili stenografski zapisnik, zapisnik se u roku od 24 sata mora dati na prijepis čija će se istovjetnost ovjeriti i čuvati s originalnim zapisnikom.

Član 57.***Izdavanje naredbe za pretresanje***

(1) Ako sudija za prethodni postupak ustanovi da je zahtjev za izdavanje naredbe za pretresanje opravdan, odobrit će zahtjev i izdati naredbu za pretresanje.

(2) Kad sudija za prethodni postupak odluči da izda naredbu za pretresanje na osnovu usmenog zahtjeva, podnositelj takvog zahtjeva sam će sastaviti naredbu u skladu s članom 58. ovog zakona i pročitati će je u cjelini sudiji za prethodni postupak.

Član 58.***Sadržaj naredbe za pretresanje***

Naredba za pretresanje sadrži:

- a) naziv Suda koji izdaje naredbu, osim kada se naredba za pretresanje odobrava na osnovu usmenog zahtjeva i potpis sudije za prethodni postupak koji izdaje naredbu,
- b) ako se naredba za pretresanje odobrava na osnovu usmenog zahtjeva, to će se navesti uz naznačenje imena sudije za prethodni postupak koji izdaje naredbu i vremena i mjesta izdavanja,
- c) ime, odjel ili rang ovlaštene osobe na koju se naredba odnosi,
- d) svrha pretresanja,
- e) opis osobe koju treba pronaći ili opis stvari koje su predmet pretresanja,
- f) određivanje ili opis mjesta, prostorija ili osoba koje se traže, s navođenjem adrese, vlasništva, imena ili sličnog za sigurno utvrđivanje identiteta,
- g) uputstvo da se naredba ima izvršiti između 6 sati i 21 sata ili ovlaštenje da se naredba može izvršiti u bilo koje vrijeme ako to Sud izričito odredi,
- h) ovlaštenje izvršitelju naredbe da može bez prethodne najave ući u prostorije koje se imaju pretresti ako to Sud izričito odredi,
- i) uputstvo da se naredba i oduzete stvari donesu u Sud bez odlaganja,
- j) pouku da osumnjičeni ima pravo obavijestiti branitelja i da se pretresanje može izvršiti i bez prisustva branitelja ako to zahtijevaju izuzetne okolnosti.

Član 59.

Vrijeme izvršenja naredbe za pretresanje

- (1) Naredba za pretresanje mora se izvršiti najkasnije 15 dana od izdavanja naredbe, nakon čega se, bezodlaganja, mora vratiti Sudu.
- (2) Naredba za pretresanje se može izvršiti bilo kojeg dana u sedmici. Naredba se može izvršiti samo u vremenskom periodu od 6 sati do 21 sata, osim ako u naredbi nije izričito dato ovlaštenje da se može izvršiti u bilo koje doba dana ili noći, u skladu s članom 55. stav 2. ovog zakona.

Član 60.

Postupak izvršenja naredbe za pretresanje

- (1) Prije početka pretresanja ovlaštena službena osoba mora dati obavještenje o svojoj funkciji i razlogu dolaska i predati naredbu za pretresanje osobi kod koje će se ili na kojoj će se izvršiti pretresanje. Ako je nakon toga ovlaštenoj službenoj osobi pristup uskraćen, može upotrijebiti silu u skladu sa zakonom.
- (2) Prilikom izvršavanja naredbe za pretresanje kojom se određuje pretresanje stana i drugih prostorija, ovlaštena službena osoba nije dužna obavijestiti bilo koga o svojoj funkciji i razlozima pretresanja, već može odmah ući u stan ili druge prostorije ako su prazni ili ako ovlaštena službena osoba opravdano smatra da su prazni ili ako je ovlaštena službena osoba naredbom izričito ovlaštena da uđe bez prethodne najave.
- (3) Korisnik stana i drugih prostorija pozvat će se da bude prisutan pretresanju, a ako je on odsutan - pozvat će se njegov zastupnik ili neko od odraslih članova domaćinstva ili susjeda. Ukoliko osoba kod koje se pretresanje ima izvršiti nije prisutna, naredba se ostavlja u prostoriji gdje se vrši pretresanje, a pretresanje se izvršava i bez njene prisutnosti.
- (4) Pretresanju stana, ostalih prostorija ili osobe prisutvuju dva punoljetna građanina kao svjedoci. Pretresanju osobe prisustvuju svjedoci istog spola. Svjedoci će se prije početka pretresanja upozoriti da paze kako se pretresanje vrši, kao i da imaju pravo da prije potpisivanja zapisnika o pretresanju stave svoje prigovore, ako smatraju da sadržaj zapisnika nije tačan.

(5) Prilikom vršenja pretresanja službenih prostorija pozvat će se njihov starješina ili rukovoditelj da bude prisutan pretresanju.

(6) Ako se pretresanje mora poduzeti u vojnom objektu, pismena naredba o pretresanju dostavlja se vojnim vlastima, koje će odrediti najmanje jednu vojnu osobu da bude prisutna pretresanju.

Član 61.

Obaveze i ovlaštenja ovlaštene službene osobe

Prilikom izvršenja naredbe za pretresanje osoba, ovlaštena službena osoba mora dati obavještenje o svojoj funkciji i predati naredbu za pretresanje osobi na kojoj će se pretresanje izvršiti. Ovlaštena službena osoba može upotrijebiti silu u skladu sa zakonom.

Član 62.

Zapisnik o pretresanju

(1) O svakom pretresanju stana, prostorije ili osobe sastavit će se zapisnik koji potpisuje osoba kod koje se ili na kojoj se vrši pretresanje i osobe čija je prisutnost obavezna. Prilikom vršenja pretresanja oduzet će se privremeno samo oni predmeti i isprave koji su u vezi sa svrhom pretresanja. U zapisnik će se unijeti i tačno opisati predmeti i isprave koje se oduzimaju, a to će se naznačiti i u potvrdi o oduzimanju predmeta koja će se odmah uručiti osobi kojoj su predmeti, odnosno isprave oduzete.

(2) Ako se pri pretresanju stana, prostorije, odnosno osobe nađu predmeti koji nemaju veze s krivičnim djelom zbog kojeg je izdata naredba za pretresanje, ali upućuju na drugo krivično djelo, oni će se opisati u zapisniku i privremeno oduzeti, a o oduzimanju će se odmah izdati potvrda. O tome će se obavijestiti Tužitelj. Ti će se predmeti odmah vratiti ako Tužitelj ustanovi da nema osnova za pokretanje krivičnog postupka, a ne postoji neki drugi zakonski osnov po kojem bi se ti predmeti imali oduzeti.

(3) Predmeti upotrijebljeni kod pretresanja kompjutera i sličnih uređaja za automatsku obradu podataka vratit će se nakon pretresanja njihovim korisnicima, ako nisu potrebni za daljnje vođenje krivičnog postupka. Osobni podaci pribavljeni pretresanjem mogu se koristiti samo u svrhe krivičnog postupka i izbrisat će se, bez odlaganja, kad ta svrha prestane.

Član 63.

Oduzimanje predmeta na osnovu naredbe za pretresanje

(1) Nakon privremenog oduzimanja predmeta na osnovu naredbe za pretresanje, ovlaštena službena osoba će napisati i potpisati potvrdu u kojoj će navesti oduzete predmete i naziv Suda koji je izdao naredbu.

(2) Ako je predmet privremeno oduzet od određene osobe, potvrda iz stava 1. ovog člana mora se uručiti toj osobi. Ako je predmet privremeno oduzet iz stana ili prostorije, takva potvrda mora se uručiti vlasniku, stanaru ili korisniku.

(3) Nakon oduzimanja predmeta na osnovu naredbe za pretresanje, ovlaštena službena osoba mora, bez odlaganja, vratiti Sudu naredbu i predati predmete i spisak oduzetih predmeta.

(4) Nakon prijema stvari oduzetih na osnovu naredbe za pretresanje, Sud će zadržati predmete pod nadzorom Suda do daljnje odluke ili odrediti da predmeti ostanu pod nadzorom podnositelja zahtjeva za izdavanje naredbe ili pod nadzorom ovlaštenog izvršitelja naredbe.

Član 64.

Pretraganje bez naredbe i svjedoka

(1) Ovlaštena službena osoba može ući u stan i druge prostorije bez naredbe i bez svjedoka i, po potrebi, izvršiti pretraganje ako stanar tog stana to želi, ako neko zove u pomoć, ako je potrebno uhvatiti učinitelja krivičnog djela koji je zatečen na djelu ili radi sigurnosti ljudi i imovine, ako se u stanu ili drugoj prostoriji nalazi osoba koja se po naredbi Suda ima pritvoriti ili prinudno dovesti ili koja se tu sklonila od gonjenja.

(2) Ovlaštena službena osoba može pretrasti osobu bez naredbe za pretraganje i bez prisutnosti svjedoka:

- a) pri izvršenju naredbe o dovođenju,
- b) prilikom lišenja slobode,
- c) ako postoji sumnja da ta osoba posjeduje vatreno ili hladno oružje,
- d) ako postoji sumnja da će sakriti, uništiti ili riješiti se predmeta koji se trebaju od njega oduzeti i upotrijebiti kao dokaz u krivičnom postupku.

(3) Nakon izvršenja pretraganja bez naredbe za pretraganje, **i bez prisustva svjedoka** ovlaštena službena osoba mora odmah podnijeti izvještaj Tužitelju, koji će o tome obavijestiti sudiju za prethodni postupak. Izvještaj mora sadržavati razloge pretraganja bez naredbe **i svjedoka**.

Odjeljak 2 - Privremeno oduzimanje predmeta i imovine

Član 65.

Naredba za oduzimanje predmeta

(1) Predmeti koji se po KZ BiH imaju oduzeti ili koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom postupku privremeno će se oduzeti i na osnovu sudske odluke će se obezbijediti njihovo čuvanje.

(2) Naredbu za oduzimanje predmeta izdaje Sud, na prijedlog Tužitelja ili na prijedlog ovlaštene službene osobe koja je dobila odobrenje od Tužitelja.

(3) Naredba za privremeno oduzimanje predmeta sadrži: naziv Suda, pravni osnov za privremeno oduzimanje predmeta, naznaka predmeta koji podliježu oduzimanju, ime osobe od koje se oduzimaju predmeti, mjesto oduzimanja predmeta **i** rok u kojem se predmeti trebaju oduzeti.

(4) Oduzimanje predmeta vrši ovlaštena službena osoba na osnovu izdate naredbe.

(5) Ko drži takve predmete, dužan ih je predati po naredbi Suda. Osoba koja ih odbije predati, može se kazniti do 50.000 KM, a u slučaju daljnjeg odbijanja - može se zatvoriti. Zatvor traje do predaje predmeta ili do završetka krivičnog postupka, a najduže 90 dana. Na isti način postupit će se prema službenoj ili odgovornoj osobi u državnom organu ili pravnoj osobi.

(6) Odredbe stava 5. ovog člana odnose se i na podatke pohranjene u kompjuteru ili sličnim uređajima za automatsku obradu podataka. Pri njihovom pribavljanju posebno će se voditi računa o propisima koji se odnose na čuvanje tajnosti određenih podataka.

(7) O žalbi protiv rješenja kojim je izrečena novčana kazna ili je naređen zatvor odlučuje vijeće. Žalba protiv rješenja o zatvoru ne zadržava izvršenje rješenja.

(8) Pri oduzimanju predmeta naznačit će se gdje su pronađeni i opisat će se, a, po potrebi, i na drugi način osigurati utvrđivanje njihove istovjetnosti. Za oduzete predmete izdat će se potvrda.

(9) Mjere iz stava 5. i 6. ovog člana ne mogu se primijeniti prema osumnjičenom, odnosno optuženom niti osobama koje su oslobođene dužnosti svjedočenja.

Član 66.***Privremeno oduzimanje predmeta bez naredbe***

(1) Predmeti iz člana 65. stav 1. ovog zakona mogu se privremeno oduzeti i bez naredbe Suda ukoliko postoji opasnost od odlaganja. Ukoliko se osoba koja se pretresa izričito usprotivi oduzimanju predmeta, Tužitelj će u roku od 72 sata od izvršenog pretresanja podnijeti zahtjev sudiji za prethodni postupak za naknadno odobrenje oduzimanja predmeta.

(2) Ukoliko sudija za prethodni postupak odbije zahtjev Tužitelja, oduzeti predmeti se ne mogu koristiti kao dokaz u krivičnom postupku. Privremeno oduzeti predmeti će se odmah vratiti osobi od koje su oduzeti.

Član 67.***Privremeno oduzimanje pisama, telegrama i drugih pošiljki***

(1) Privremeno se mogu oduzeti pisma, telegrami i druge pošiljke upućene osumnjičenom, odnosno optuženom ili one koje on odašilje, a koje se nalaze kod preduzeća i osoba koje vrše poslove pošte i telekomunikacija.

(2) Pošiljke iz stava 1. ovog člana mogu se privremeno oduzeti ako postoje okolnosti zbog kojih se s osnovom može očekivati da će ove pošiljke poslužiti kao dokaz u postupku.

(3) Naredbu za privremeno oduzimanje pošiljki iz stava 1. ovog člana izdaje Sud, na prijedlog Tužitelja.

(4) Naredbu za privremeno oduzimanje pošiljki može izdati i Tužitelj, ako postoji opasnost od odlaganja, s tim da **o njenom potvrđivanju odlučuje sudija** u roku od 72 sata od privremenog oduzimanja pošiljki.

(5) Ukoliko naredba ne bude potvrđena u smislu stava 4. ovog člana, te pošiljke se ne mogu koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.

(6) Mjere poduzete u skladu s ovim članom ne mogu se primjenjivati na pisma, telegrame i druge pošiljke razmijenjene između osumnjičenog, odnosno optuženog i njegovog branitelja.

(7) Naredba iz stava 3. ovog člana sadrži: podatke o osumnjičenom, odnosno optuženom na kojeg se naredba odnosi, način izvršenja naredbe i vrijeme trajanja mjere, te preduzeće koje će izvršiti naređenu mjeru. Poduzete mjere mogu trajati najduže tri mjeseca, a iz važnih razloga sudija za prethodni postupak može produžiti trajanje ovih mjera za još tri mjeseca, s tim da će se poduzete mjere ukinuti čim prestanu razlozi za njihovo daljnje preduzimanje.

(8) Ukoliko to interesi postupka dopuštaju, o poduzetim mjerama iz stava 1. ovog člana obavijestit će se osumnjičeni, odnosno optuženi protiv koga su primijenjene te mjere.

(9) Izdate pošiljke otvara Tužitelj u prisutnosti dva svjedoka. Pri otvaranju će se paziti da se ne povrijedi pečat, a omoti i adresa će se sačuvati. O otvaranju će se sastaviti zapisnik.

(10) Sadržaj pošiljke ili dijela pošiljke će se saopćiti osumnjičenom, odnosno optuženom, odnosno osobi kojoj je upućena, a dio pošiljke ili pošiljka predat će se toj osobi, osim ako, izuzetno, Tužitelj smatra da bi to imalo štetne posljedice za uspješno vođenje krivičnog postupka. Ako je osumnjičeni, odnosno optuženi odsutan, o upućenoj pošiljci obavijestit će se članovi njegove obitelji. Ako osumnjičeni, odnosno optuženi nakon toga ne zatraži predaju pošiljke, pošiljka će se vratiti pošiljatelju.

Član 68.***Popis privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije***

- (1) Nakon privremenog oduzimanja predmeta i dokumentacije, u zapisniku će se popisati privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija, i o tome izdati potvrda.
- (2) Ako popis predmeta i dokumentacije nije moguć, predmeti i dokumentacija će se staviti u omot i zapečatiti.
- (3) Predmet koji je oduzet od fizičke, odnosno pravne osobe ne može se prodati, pokloniti ili na drugi način njim raspolagati.

Član 69.
Pravo žalbe

- (1) Osoba od koje se privremeno oduzima predmet i dokumentacija ima pravo žalbe.
- (2) Žalba iz stava 1. ovog člana ne odlaže privremeno oduzimanje predmeta i dokumentacije.
- (3) Protiv odluke Suda kojom se vraćaju oduzeti predmeti ili dokumentacija, Tužitelj ima pravo podnijeti žalbu.

Član 70.
Čuvanje privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

Privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija pohranjuju se u Sudu ili Sud na drugi način osigurava njihovo čuvanje.

Član 71.
Otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije

- (1) Otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije vrši Tužitelj.
- (2) O otvaranju privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije Tužitelj je dužan obavijestiti osobu ili preduzeće od koje su predmeti oduzeti, sudiju za prethodni postupak i branitelja.
- (3) Pri otvaranju i pregledu oduzetih predmeta i dokumentacije mora se voditi računa da njihov sadržaj ne saznaju neovlaštene osobe.

Član 72.
Naredba banci ili drugoj pravnoj osobi

- (1) Ako postoje osnovi sumnje da je neka osoba počinila krivično djelo koje je povezano s dobivanjem imovinske koristi, Sud može, na osnovu prijedloga Tužitelja, narediti da banka ili druga pravna osoba koja vrši finansijsko poslovanje dostavi podatke o bankovnim depozitima i drugim finansijskim transakcijama i poslovima te osobe, kao i osoba za koje se osnovano vjeruje da su uključene u te finansijske transakcije ili poslove osumnjičenog, ako bi takvi podaci mogli biti dokaz u krivičnom postupku.
- (2) **Sud** može, na prijedlog Tužitelja, narediti preduzimanje i drugih potrebnih radnji iz člana 116. ovog zakona kako bi se omogućilo utvrđivanje i pronalaženje nezakonito pribavljene imovine i prikupljanje dokaza o tome.
- (3) U hitnim slučajevima Tužitelj može odrediti mjere iz stava 1. ovog člana na osnovu naredbe. O poduzetim mjerama, Tužitelj odmah obavještava sudiju za prethodni postupak koji može u roku od 72 sata izdati naredbu. Tužitelj će dobijene podatke zapečatiti dok ne bude izdata sudska naredba. U slučaju da **Sud** ne izda naredbu, Tužitelj će podatke vratiti bez prethodnog otvaranja.
- (4) Sud može rješenjem narediti pravnoj ili fizičkoj osobi da privremeno obustavi izvršenje finansijske transakcije za koju postoji sumnja da predstavlja krivično djelo, ili da je namjenjena

učinjenju krivičnog djela, da služi prikrivanju krivičnog djela ili prikrivanju dobiti ostvarene krivičnim djelom.

(5) Rješenjem iz stava 4. ovoga člana Sud će odrediti da se finansijska sredstva namijenjena za transakciju iz stava 4. ovoga člana i gotovinski iznosi novca domaće i strane valute privremeno oduzmu prema članu 65. stav 1. ovog zakona, pohrane na poseban račun i čuvaju do okončanja postupka, odnosno dok se ne steknu uvjeti za njihovo vraćanje.

(6) Protiv rješenja iz stava 4. ovoga člana žalbu mogu podnijeti Tužitelj, vlasnik finansijskih sredstava ili gotovinskog novca domaće i strane valute, osumnjičeni, odnosno optuženi, kao i pravna ili fizička osoba iz stava 4. i 5. ovog člana.

Član 72.a

Naredba operateru telekomunikacija

(1) Ako postoje osnovi sumnje da je neko lice počinilo krivično djelo, Sud može, na osnovu prijedloga tužioca ili na prijedlog ovlaštenih službenih lica koja su dobila odobrenje od tužioca, narediti da operater telekomunikacija ili drugo pravno lice koje vrši pružanje telekomunikacijskih usluga dostavi podatke o korištenju telekomunikacijskih usluga tog lica, ako bi takvi podaci mogli biti dokaz u krivičnom postupku ili poslužiti prikupljanju informacija koje mogu biti od koristi u krivičnom postupku.

(2) U hitnim slučajevima tužilac može narediti radnje iz stava (1) ovog člana i dobiveni podaci bit će zapečaćeni dok ne bude izdata sudska naredba. O preduzetim mjerama tužilac odmah obavještava sudiju za prethodni postupak koji može u roku od 72 sata izdati naredbu. U slučaju da sudija za prethodni postupak ne izda naredbu, tužilac će podatke vratiti bez prethodnog otvaranja.

(3) Radnje iz stava (1) ovog člana mogu se odrediti i prema licu za koje postoje osnovi sumnje da počinio, odnosno od počinio prenosi informacije u vezi s krivičnim djelom, odnosno da počinilac koristi njegovo sredstvo telekomunikacije.

(4) Operateri telekomunikacija ili drugo pravno lice koji pružaju telekomunikacijske usluge dužni su tužiocu i policijskim organima omogućiti provođenje mjera iz stava (1) ovog člana.

Član 73.

Privremeno oduzimanje imovine radi obezbjeđenja

(1) Sud može u bilo koje vrijeme u toku postupka donijeti na prijedlog Tužitelja privremenu mjeru oduzimanja imovine koja se ima oduzeti po KZ BiH, mjeru zaplijene ili drugu neophodnu privremenu mjeru kako bi se spriječilo korištenje, otuđenje ili raspolaganje tom imovinom.

(2) Ovlaštena službena osoba može, kada postoji opasnost od odlaganja, privremeno oduzeti imovinu iz stava 1. ovog člana, zaplijeniti imovinu ili poduzeti druge neophodne privremene mjere kako bi se spriječilo bilo kakvo korištenje, otuđenje ili raspolaganje tom imovinom. O poduzetim mjerama ovlaštena službena osoba mora odmah obavijestiti Tužitelja, **o preduzetim mjerama odlučuje sudija** za prethodni postupak u roku od 72 sata.

(3) U slučaju da uskrati odobrenje, poduzete mjere će se obustaviti, a oduzeti predmeti i imovina će biti odmah vraćeni osobi od koje su oduzeti.

Član 74.

Vraćanje privremeno oduzetih predmeta

Predmeti koji su u toku krivičnog postupka privremeno oduzeti vratit će se vlasniku, odnosno držatelju, kada u toku postupka postane očigledno da njihovo zadržavanje nije u skladu s članom 65. ovog zakona, a ne postoje razlozi na njihovo oduzimanje (član 391).

Odjeljak 3 - Postupak sa sumnjivim stvarima

Član 75.

Oglašavanje sumnjivih stvari

- (1) Nađe li se kod osumnjičenog, odnosno optuženog tuđa stvar, a ne zna se čija je, organ koji vodi postupak opisat će tu stvar i opis objaviti na oglasnoj tabli općine na čijem području osumnjičeni, odnosno optuženi ima prebivalište i na čijem je području krivično djelo učinjeno. U oglasu će se pozvati vlasnik da se javi organu koji vodi postupak u roku od jedne godine od dana objavljivanja oglasa, jer će se inače stvar prodati. Novac dobijen prodajom je prihod budžeta Bosne i Hercegovine.
- (2) Ako se radi o stvarima veće vrijednosti, objavljivanje se može izvršiti i putem dnevnog lista.
- (3) Ako je stvar podložna kvarenju ili je njeno čuvanje vezano sa znatnim troškovima, ona će se prodati po odredbama koje važe za izvršni postupak, a novac predati na čuvanje u sudski depozit.
- (4) Po odredbi stava 3. ovog člana postupit će se i kad stvar pripada odbjeglom ili nepoznatom učinitelju krivičnog djela.

Član 76.

Odlučivanje o sumnjivim stvarima

- (1) Ako se u toku od jedne godine niko ne javi za stvari ili za novac dobijen od prodaje stvari, donijet će se rješenje da stvar postaje vlasništvo Bosne i Hercegovine, odnosno da je novac prihod budžeta Bosne i Hercegovine.
- (2) Vlasnik stvari ima pravo da u parnici traži povraćaj stvari ili novca dobijenog od prodaje stvari. Zastarijevanje ovog prava počinje teći od dana objavljivanja oglasa.

Odjeljak 4 - Ispitivanje osumnjičenog

Član 77.

Osnovne odredbe o ispitivanju

- (1) Ispitivanje osumnjičenog u istrazi vrši Tužitelj **ili ovlašteno službeno lice.**
- (2) Ispitivanje treba vršiti tako da se u punoj mjeri poštuje ličnost osumnjičenog. Prilikom ispitivanja osumnjičenog ne smije se upotrijebiti sila, prijetnja, prevara, narkotici ili druga sredstava koja mogu utjecati na slobodu odlučivanja i izražavanja volje prilikom davanja izjave ili priznanja.
- (3) Ako je postupljeno protivno **odredbi stava (2)** ovog člana, na iskazu osumnjičenog ne može se zasnivati sudska odluka.

Član 78.

Pouka osumnjičenom o njegovim pravima

- (1) Kad se osumnjičeni prvi put ispituje, pitat će se za ime i prezime, nadimak ako ga ima, ime i prezime roditelja, djevojačko obiteljsko ime majke, gdje je rođen, gdje stanuje, dan, mjesec i godina rođenja, koje je narodnosti i čiji je državljanin, jedinstveni matični broj građana državljanina Bosne i Hercegovine, čime se zanima, kakve su mu obiteljske prilike, je li pismen, kakve je škole završio, je li, gdje i kad služio vojsku odnosno ima li čin rezervnog vojnog starješine, vodi li se u vojnoj evidenciji i kod kojeg organa nadležnog za poslove odbrane, je li odlikovan, kakvog je imovnog stanja, je li, kad i

zašto osuđivan, je li i kad je, izrečenu kaznu izdržao, da li se protiv njega vodi postupak za koje drugo krivično djelo, a ako je maloljetan, ko mu je zakonski zastupnik. Osumnjičeni će se poučiti da je dužan odazvati se pozivu i odmah saopćiti svaku promjenu adrese ili namjeru da promijeni boravište, a upozorit će se i na posljedice ako po tome ne postupi.

(2) Na početku ispitivanja osumnjičenom će se saopćiti za koje krivično djelo se tereti i osnove sumnje protiv njega, a poučit će se i o sljedećim pravima:

- a) da nije dužan iznijeti svoju odbranu niti odgovarati na postavljena pitanja,
- b) da može uzeti branitelja po svom izboru koji može biti prisutan njegovom ispitivanju, kao i da ima pravo na branitelja bez naknade u slučajevima predviđenim ovim zakonom,
- c) da se može izjasniti o djelu koje mu se stavlja na teret i iznijeti sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist, **i ako to učini u prisustvu branioca da je takav njegov iskaz dopušten kao dokaz na glavnom pretresu i da bez njegove saglasnosti može biti pročitani i korišten na glavnom pretresu.**
- d) da ima pravo u toku istrage razmatrati spise i razgledati pribavljene predmete koji mu idu u korist, osim ako je riječ o spisima i predmetima čije bi otkrivanje moglo dovesti u opasnost cilj istrage,
- e) da ima pravo na besplatne usluge prevoditelja ako ne razumije ili ne govori jezik koji se koristi prilikom ispitivanja.

(3) Osumnjičeni se može dobrovoljno odreći prava navedenih u stavu 2. ovog člana, ali njegovo ispitivanje ne može započeti ukoliko se i dok se njegova izjava o odricanju ne zabilježi pismeno i dok ne bude potpisana od strane osumnjičenog. Osumnjičeni se ni pod kojim okolnostima ne može odreći prava na prisustvo branitelja ako je njegova odbrana obavezna u skladu s ovim zakonom.

(4) U slučaju da se osumnjičeni odrekao prava da uzme branitelja, a kasnije izrazi želju da uzme branitelja, ispitivanje će se odmah prekinuti i ponovo će se nastaviti kada osumnjičeni dobije branitelja ili mu se branitelj postavi ili ako osumnjičeni izrazi želju da nastavi da odgovara na pitanja.

(5) Ako se osumnjičeni dobrovoljno odrekne prava da ne odgovara na postavljena pitanja, mora mu se i u tom slučaju omogućiti da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji mu idu u korist.

(6) Ako je postupljeno protivno odredbama ovoga člana, na iskazu osumnjičenog ne može se zasnivati sudska odluka.

Član 79.

Način ispitivanja osumnjičenog

(1) O svakom ispitivanju osumnjičenog sačinjava se zapisnik. Bitni dijelovi iskaza unijet će se doslovno u zapisnik. Nakon što je zapisnik sačinjen, osumnjičenom će se pročitati zapisnik i predati kopija zapisnika.

(2) Ispitivanje osumnjičenog u pravilu se snima na audio ili video traku, pod sljedećim uvjetima:

- a) da je osumnjičeni obaviješten na jeziku koji govori i razumije da se ispitivanje snima na audio ili video traku,
- b) u slučaju prekida ispitivanja, razlog i vrijeme prekida će se naznačiti u snimku, kao i vrijeme nastavljanja i zaključenja ispitivanja,
- c) na kraju ispitivanja osumnjičeni će dobiti mogućnost da pojasni sve što je rekao i da doda sve što želi,
- d) zapis s trake će se prepisati nakon završetka ispitivanja, a kopija prijepisa uručit će se osumnjičenom zajedno s kopijom snimljene trake ili ako je korištena aparatura za istovremeno pravljenje većeg broja snimaka, uručit će mu se jedna od originalno snimljenih traka,

e) pošto se napravi kopija originalne trake u svrhu prijepisa, originalno snimljena traka ili jedna od originalno snimljenih traka će se zapečatiti u prisustvu osumnjičenog, s ovjerom potpisa organa krivičnog postupka i osumnjičenog.

Član 80.
Ispitivanje preko tumača

Ispitivanje osumnjičenog obaviti će se preko tumača u slučajevima iz člana 87. ovog zakona.

Odjeljak 5 - Saslušanje svjedoka

Član 81.
Poziv za saslušanje svjedoka

- (1) Svjedoci se saslušavaju kada postoji vjerovatnoća da će svojim iskazom moći dati obavijesti o krivičnom djelu, učinitelju i o drugim važnim okolnostima.
- (2) Poziv za svjedočenje dostavlja Tužitelj, odnosno Sud. Pozivanje kao svjedoka maloljetne osobe koja nije navršila šesnaest godina života vrši se preko roditelja, odnosno zakonskog zastupnika, osim ako to nije moguće zbog potrebe da se hitno postupa ili drugih okolnosti.
- (3) Svjedoci koji se zbog starosti, bolesti ili teških tjelesnih mana ne mogu odazvati pozivu, mogu se saslušati u svom stanu, bolnici ili na drugom mjestu.
- (4) U pozivu se svjedok obavještava da se poziva u svojstvu svjedoka, o mjestu i vremenu kada se treba odazvati pozivu, kao i o posljedicama neodazivanja pozivu.
- (5) Ukoliko se svjedok ne odazove pozivu, niti svoj izostanak opravda, Sud može izreći novčanu kaznu do 5.000 KM ili narediti prinudno dovođenje.
- (6) Naredbu za dovođenje svjedoka izvršava sudska policija. Izuzetno, naredbu može izdati i Tužitelj ukoliko uredno pozvani svjedok ne dođe, a svoj izostanak ne opravda, s tim da ovu naredbu mora odobriti sudija za prethodni postupak u roku od 24 sata od izdavanja naredbe.
- (7) Ukoliko svjedok, **koji je upozoren na posljedice, bez zakonskih razloga** odbije da svjedoči, Sud može, na prijedlog Tužitelja, donijeti rješenje o kažnjavanju svjedoka novčanom kaznom do 30.000 KM. Protiv ovog rješenja dopuštena je žalba, koja ne zadržava izvršenje.
- (8) O žalbi protiv rješenja **iz stava (5) i (7) ovog člana** odlučuje vijeće (član 24. stav 7).

Član 82.
Osobe koje ne mogu biti saslušane kao svjedoci

- (1) Ne može se saslušati kao svjedok:
 - a) osoba koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost čuvanja državne, vojne ili službene tajne, dok je nadležni organ ne oslobodi te dužnosti,
 - b) branitelj osumnjičenog, odnosno optuženog u pogledu činjenica koje su mu postale poznate u svojstvu branitelja,
 - c) osoba koja bi svojim iskazom povrijedila dužnost čuvanja profesionalne tajne (vjerski službenik, odnosno ispovjednik, novinar u svrhu zaštite izvora informacija, advokat, bilježnik, liječnik, babica i dr.), osim ako je oslobođena te dužnosti posebnim propisom ili izjavom osobe u čiju je korist ustanovljeno čuvanje tajne,
 - d) maloljetna osoba koja s obzirom na uzrast i duševnu razvijenost nije sposobna shvatiti značaj prava da ne mora svjedočiti.

(2) Ako je kao svjedok saslušano lice koje se ne može saslušati kao svjedok, na takvom iskazu svjedoka se ne može zasnivati sudska odluka.

Član 83.

Osobe koje mogu odbiti svjedočenje

(1) Svjedočenje mogu odbiti:

- a) bračni, odnosno vanbračni drug osumnjičenog, odnosno optuženog,
- b) roditelj ili dijete, usvojitelj ili usvojenik osumnjičenog odnosno optuženog.

(2) Organ koji vodi postupak dužan je da osobe iz stava 1. ovog člana, prije njihovog saslušanja ili čim sazna za njihov odnos prema osumnjičenom, odnosno optuženom upozori da mogu odbiti svjedočenje. Upozorenje i odgovor se unose u zapisnik.

(3) Osoba koja može odbiti svjedočenje prema jednom od osumnjičenih, odnosno optuženih, može odbiti svjedočenje i prema ostalim osumnjičenim, odnosno optuženim, ako se njen iskaz prema prirodi stvari ne može ograničiti samo na ostale osumnjičene, odnosno optužene.

(4) Ako je kao svjedok saslušano lice koje može odbiti svjedočenje a nije na to upozoreno ili se nije izričito odreklo tog prava ili to upozorenje i odricanje nije uneseno u zapisnik, na takvom iskazu ne može se zasnivati sudska odluka.

Član 84.

Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja

(1) Svjedok ima pravo da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom gonjenju.

(2) Svjedok koji koristi pravo iz stava 1. ovog člana, odgovorit će na ta pitanja ako mu se da imunitet.

(3) Imunitet se daje odlukom **Glavnog tužitelja BiH.**

(4) Svjedok koji je dobio imunitet i koji je svjedočio, neće se krivično goniti osim ako je dao lažni iskaz.

(5) Svjedoku se odlukom Suda za savjetnika **određuje** advokat za vrijeme trajanja saslušanja, ukoliko je očito da sam nije u stanju da koristi svoja prava u vrijeme saslušanja i ako njegovi interesi ne mogu biti zaštićeni na drugi način.

Član 85.

Način saslušanja, suočenje i prepoznavanje

(1) Svjedoci se saslušavaju pojedinačno i u odsustvu drugih svjedoka.

(2) U toku postupka svjedok se može suočiti s drugim svjedocima i osumnjičenim, odnosno optuženim.

(3) Ako je potrebno da se utvrdi poznaje li svjedok osobu ili predmet, tražit će se od njega prvo da ih opiše ili da navede znakove po kojima se razlikuju, pa će mu se tek poslije pokazati radi prepoznavanja i to zajedno s drugim njemu nepoznatim osobama, odnosno ako je to moguće - zajedno s predmetima iste vrste.

(4) Ako prepoznavanje nije moguće u skladu sa stavom (3) ovog člana, prepoznavanje će se izvršiti na osnovu prepoznavanja fotografija tog lica ili predmeta postavljenih među fotografijama svjedoku nepoznatih lica ili predmeta iste vrste.

Član 86.

Tok saslušanja svjedoka

- (1) Svjedok je dužan odgovore davati usmeno.
- (2) Svjedok će se prethodno opomenuti da je dužan govoriti istinu i da ne smije ništa prešutjeti, a zatim će se upozoriti da davanje lažnog iskaza predstavlja krivično djelo. **Svjedok će se i upozoriti da nije dužan odgovarati na pitanja predviđena u članu 84. stav (1) ovog zakona i ovo upozorenje će se unijeti u zapisnik.**
- (3) Poslije toga svjedok će se pitati za ime i prezime, ime oca ili majke, zanimanje, boravište, mjesto i godinu rođenja i njegov odnos s osumnjičenim, odnosno optuženim i oštećenim. Svjedok će se upozoriti da je dužan da o promjeni adrese ili boravišta obavijestiti **tužioca, odnosno** Sud.
- (4) **Saslušanje** maloljetne osobe, naročito ako je ona oštećena krivičnim djelom, postupit će se obazrivo, da saslušanje ne bi štetno utjecalo na psihičko stanje maloljetnika. Saslušanje maloljetne osobe izvršit će se uz pomoć pedagoga ili druge stručne osobe.
- (5) Oštećenog krivičnim djelom nije dopušteno ispitivati o njegovom seksualnom životu prije izvršenog krivičnog djela, a ako je takvo ispitivanje obavljeno - na takvom iskazu ne može se zasnivati sudska odluka.
- (6) S obzirom na životnu dob, tjelesno i duševno stanje ili druge opravdane interese, svjedok se može saslušati putem tehničkih uređaja za prenos slike i zvuka na način da mu stranke i branitelj mogu postavljati pitanja bez prisustva u prostoriji gdje se svjedok nalazi. Za potrebe takvog ispitivanja može se odrediti stručna osoba.
- (7) Poslije općih pitanja svjedok se poziva da iznese sve što mu je o predmetu poznato, a zatim će mu se postavljati pitanja radi provjeravanja, dopune i razjašnjenja. Prilikom saslušanja svjedoka nije dopušteno služiti se obmanom niti postavljati takva pitanja u kojima je već sadržano kako bi trebalo odgovoriti.
- (8) Svjedok će se uvijek pitati otkud mu je poznato ono o čemu svjedoči.
- (9) Svjedoci se mogu suočiti ako se njihovi iskazi ne slažu u pogledu važnih činjenica. Suočeni će se o svakoj okolnosti o kojoj se njihovi iskazi međusobno ne slažu ponaosob saslušati i njihov će se odgovor unijeti u zapisnik. Istodobno se mogu suočiti samo dva svjedoka.
- (10) Oštećeni koji se saslušava kao svjedok pitat će se da li želi da u krivičnom postupku ostvaruje imovinskopравни zahtjev.

Član 87.

Saslušanje svjedoka preko tumača

- (1) Ako je svjedok gluh ili nijem, njegovo saslušanje vrši se preko tumača.
- (2) Ako je svjedok gluh, postaviti će mu se pitanja pismeno, a ako je nijem, pozvat će se da pismeno odgovara. Ako se saslušanje ne može obaviti na ovaj način, pozvat će se kao tumač osoba koja se s svjedokom može sporazumjeti.
- (3) Ako tumač nije ranije zaklet, položiti će zakletvu da će vjerno prenijeti pitanja koja se svjedoku upućuju i izjave koje on bude davao.

Član 88.

Zakletva, odnosno izjava svjedoka

- (1) Ako su ispunjeni uvjeti za saslušanje, Sud može zahtijevati od svjedoka da prije svjedočenja položi zakletvu, odnosno da izjavu.
- (2) Prije glavnog pretresa, svjedok može položiti zakletvu, odnosno dati izjavu, samo ako postoji bojazan da zbog bolesti ili zbog drugih razloga neće moći doći na glavni pretres. Zakletva se polaže,

odnosno izjava se daje, pred sudijom, odnosno predsjednikom vijeća. Razlog zbog kojeg je položena zakletva, odnosno data izjava, navest će se u zapisniku.

(3) Tekst zakletve, odnosno izjave glasi: “ Zaklinjem se - izjavljujem, da ću o svemu što pred Sudom budem pitan govoriti istinu i da ništa od onoga što mi je poznato neću prešutjeti”.

(4) Svjedok zakletvu polaže, odnosno izjavu daje, usmeno, čitanjem njenog teksta ili potvrdnim odgovorom nakon saslušanog sadržaja teksta zakletve, odnosno izjave, koju je pročitao sudija, odnosno predsjednik vijeća. Nijemi svjedoci koji znaju da čitaju i pišu potpisuju tekst zakletve, odnosno izjave, a gluhi ili nijemi svjedoci koji ne znaju ni da čitaju ni da pišu – zaklinju se, odnosno daju izjavu uz pomoć tumača.

(5) Odbijanje i razlozi odbijanja svjedoka da položi zakletvu, odnosno da izjavu, unijet će se u zapisnik.

Član 89.

Osobe koje ne polažu zakletvu, odnosno ne daju izjavu

Ne smiju se zaklinjati, odnosno davati izjavu osobe koje nisu punoljetne u trenutku saslušanja, za koje je dokazano ili za koje postoji osnovana sumnja da su učinile ili učestvovala u krivičnom djelu zbog koga se saslušavaju ili koje zbog duševnog stanja ne mogu da shvate značaj zakletve, odnosno izjave.

Član 90.

Snimanje saslušanja svjedoka audio ili audio-vizuelnim sredstvima

Saslušanje svjedoka se može snimati audio ili audio-vizuelnim sredstvima u svim fazama postupka. Saslušanje se mora snimiti u slučajevima kada se radi o maloljetnim osobama koje nisu navršile šesnaest godina života i koje su oštećene krivičnim djelom, kao i ako postoje osnove za bojazan da se svjedok neće moći saslušati na glavnom pretresu.

Član 91.

Zaštićeni svjedok

Na položaj zaštićenog svjedoka u postupku pred Sudom, primjenjuju se odredbe posebnog zakona.

Odjeljak 6 - Uviđaj i rekonstrukcija

Član 92.

Preduzimanje uviđaja

Uviđaj se preduzima kada je za utvrđivanje neke važne činjenice u postupku potrebno neposredno opažanje.

Član 93.

Rekonstrukcija događaja

- (1) Radi provjeravanja izvedenih dokaza ili utvrđivanja činjenica koje su od značaja za razjašnjenje stvari, organ koji vodi postupak može odrediti rekonstrukciju događaja, koja se vrši tako što se ponavljaju radnje ili situacije u uvjetima pod kojima se prema izvedenim dokazima događaj desio. Ako su u iskazima pojedinih svjedoka ili osumnjičenih, odnosno optuženih radnje ili situacije različito prikazane, rekonstrukcija događaja će se, po pravilu, posebno izvršiti sa svakim od njih.
- (2) Rekonstrukcija se ne smije vršiti na način kojim se vrijeđa javni red i moral ili se dovodi u opasnost život ili zdravlje ljudi.
- (3) Prilikom rekonstrukcije mogu se, po potrebi, ponovno izvesti pojedini dokazi.

Član 94.

Pomoć vještaka i stručne osobe

- (1) Uviđaj i rekonstrukcija događaja vrše se uz pomoć stručne osobe kriminalističko-tehničke ili druge struke, koja će pomoći u pronalaženju, osiguranju ili opisivanju tragova, izvršiti potrebna mjerenja i snimanja, sačiniti skicu i fotodokumentaciju ili prikupiti i druge podatke.
- (2) Na uviđaj ili rekonstrukciju može se pozvati i vještak, ako bi njegova prisutnost bila od koristi za davanje nalaza i mišljenja.

Odjeljak 7 – Vještačenje

Član 95.

Određivanje vještačenja

Vještačenje se određuje kada za utvrđivanje ili ocjenu neke važne činjenice treba pribaviti nalaz i mišljenje osoba koje raspolažu potrebnim stručnim znanjem. Ako naučno, tehničko, ili druga stručna znanja mogu pomoći Sudu da ocijeni dokaze ili razjasni sporne činjenice, vještak kao posebna vrsta svjedoka može svjedočiti davanjem nalaza o činjenicama i mišljenja koje sadrži ocjenu o činjenicama.

Član 96.

Naredba o vještačenju

- (1) Pismenu naredbu za vještačenje izdaje Tužitelj ili Sud. U naredbi će se navesti činjenice o kojima se vrši vještačenje.
- (2) Ako za određenu vrstu vještačenja postoji stručna ustanova ili se vještačenje može izvesti u okviru državnog organa, takva vještačenja, a posebno složenija, povjerit će se, po pravilu, takvoj ustanovi, odnosno organu. U tom slučaju, ta ustanova, odnosno organ određuje jednog ili više stručnjaka koji će izvršiti vještačenje.

Član 97.

Dužnosti vještaka kojeg je odredio Tužitelj, odnosno Sud

Osoba koju Tužitelj, odnosno Sud odredi za vještaka dužna je Tužitelju, odnosno Sudu dostaviti svoj izvještaj koji sadrži sljedeće: dokaze koje je pregledao, obavljene testove, nalaz i mišljenje do kojeg je došao i sve druge relevantne podatke koje vještak smatra potrebnim za pravednu i objektivnu analizu. Vještak će detaljno obrazložiti kako je došao do određenog mišljenja.

Član 98.

Ko ne može biti vještak

(1) Za vještaka se ne može odrediti osoba koja ne može biti saslušana kao svjedok (član 82.) ili osoba koja je oslobođena od dužnosti svjedočenja (član 83.), kao ni osoba prema kojoj je krivično djelo učinjeno, a ako je takva osoba određena - na njenom nalazu i mišljenju ne može se zasnivati sudska odluka.

(2) Razlog za izuzeće vještaka (član 34.) postoji i za osobu koja je zajedno s osumnjičenim, odnosno optuženim ili oštećenim u radnom odnosu u istom organu, preduzeću ili drugoj pravnoj osobi ili kod samostalnog privrednika, kao i za osobu koja je u radnom odnosu kod oštećenog ili osumnjičenog, odnosno optuženog.

(3) Za vještaka se neće uzeti osoba koja je saslušana kao svjedok.

Član 99.

Postupak vještačenja

(1) Vještačenjem rukovodi organ koji je naredio vještačenje. Prije početka vještačenja pozvat će se vještak da predmet vještačenja pažljivo razmotri, da tačno navede sve što zapazi i utvrdi i da svoje mišljenje iznese nepristrasno i u skladu s pravilima nauke i vještine. Posebno će se upozoriti da je lažno vještačenje krivično djelo.

(2) Prilikom davanja nalaza i mišljenja o predmetu koji se pregleda, vještak će se oslanjati na dokaze na koje su mu ukazale ovlaštene službene osobe, Tužitelj ili Sud. Vještak može svjedočiti samo o činjenicama koje proizlaze iz njegovog neposrednog saznanja, osim ako se prilikom pripreme svog nalaza i mišljenja nije koristio informacijama na koje bi se opravdano oslanjali ostali stručnjaci iste struke.

(3) Vještaku se mogu davati razjašnjenja, a može mu se dopustiti i da razmatra spise. Vještak može predložiti da se izvedu dokazi ili pribave predmeti i podaci koji su od važnosti za davanje njegovog nalaza i mišljenja. Ako prisustvuje uviđaju, rekonstrukciji događaja ili drugoj istražnoj radnji, vještak može predložiti da se razjasne pojedine okolnosti ili da se osobi koja se saslušava postave pojedina pitanja.

Član 100.

Pregledanje predmeta vještačenja

(1) Vještak pregleda predmete vještačenja na mjestu gdje se oni nalaze, osim ako su za vještačenje potrebna dugotrajna ispitivanja ili ako se ispitivanja vrše u ustanovi, odnosno organu ili ako to zahtjevaju razlozi morala.

(2) Ako je u okviru vještačenja potrebno izvršiti analizu neke materije, vještaku će se, ako je to moguće, staviti na raspolaganje samo dio te materije, a ostatak će se u potrebnoj količini sačuvati za slučaj naknadnih analiza.

Član 101.

Dostavljanje nalaza i mišljenja

Vještak dostavlja nalaz i mišljenje, kao i radni materijal, skice i zabilješke organu koji ga je odredio.

Član 102.

Vještačenje u stručnoj ustanovi ili državnom organu

- (1) Ako se vještačenje povjerava stručnoj ustanovi, odnosno organu, Tužitelj, odnosno Sud će upozoriti tu ustanovu ili organ koji vrši vještačenje da u davanju nalaza i mišljenja ne može učestvovati osoba iz člana 98. ovog zakona ili osoba za koju postoje razlozi za izuzeće od vještačenja predviđeni u ovom zakonu, a bit će upozoren i na posljedice davanja lažnog nalaza i mišljenja.
- (2) Stručnoj ustanovi, odnosno državnom organu staviti će se na raspolaganje materijal potreban za vještačenje, a ako je potrebno, postupit će se u skladu s postupkom određenim odredbom člana 99. ovog zakona.
- (3) Pismeni nalaz i mišljenje osoba koje su izvršile vještačenje dostavlja stručna ustanova, odnosno državni organ.

Član 103.

Pregled, obdukcija i ekshumacija leša

- (1) Pregled i obdukcija leša poduzet će se uvijek kad u nekom smrtnom slučaju postoji sumnja da **je smrt uzrokovana krivičnim djelom ili da je u vezi sa izvršenjem krivičnog djela**. Ako je leš već zakopan, odredit će se ekshumacija u cilju njegovog pregleda i obdukcije.
- (2) Pri **pregledu i** obdukciji leša poduzet će se potrebne mjere da se ustanovi identitet leša i u tom cilju posebno će se opisati podaci o vanjskim i unutarnjim tjelesnim osobinama leša.

Član 104.

Pregled i obdukcija leša van specijalizirane medicinske ustanove

- (1) Specijalizirana medicinska ustanova vrši pregled i obdukciju leša.
- (2) Kad se vještačenje ne vrši u specijaliziranoj medicinskoj ustanovi, pregled i obdukciju leša vrši liječnik specijalista sudske medicine. **Tim vještačenjem rukovodi tužilac o čemu vodi zapisnik. Sastavni dio zapisnika je nalaz i mišljenje vještaka.**
- (3) Za vještaka se ne može odrediti liječnik koji je liječio umrlog. Međutim, liječnik koji je liječio umrlog može se saslušati kao svjedok, radi davanja razjašnjenja o toku i okolnostima bolesti umrlog.

Član 105.

Izvještaj o pregledu i obdukciji

- (1) Vještak sudske medicine će u svom nalazu i mišljenju navesti uzrok i vrijeme kada je smrt nastupila.
- (2) Ako je na lešu nađena bilo kakva povreda, utvrdit će se da li je tu povredu nanio ko drugi i ako jeste, čime, na koji način, koliko vremena prije nego što je smrt nastupila i da li je ona prouzrokovala smrt. Ako je na lešu nađeno više povreda, utvrdit će se da li je svaka povreda nanjena istim sredstvom i koja je povreda prouzrokovala smrt, a ako je više smrtonosnih povreda, koja je od njih ili koje od njih su svojim zajedničkim djelovanjem bile uzrok smrti.
- (3) U slučaju iz stava 2. ovog člana naročito će se utvrditi da li je smrt prouzrokovana samom vrstom I općom prirodom povrede ili zbog osobnog svojstva ili naročitog stanja organizma povrijeđenog ili zbog slučajnih okolnosti ili okolnosti pod kojim je povreda nanijeta.
- (4) Vještak je dužan da obrati pažnju na nađeni biološki materijal (krv, pljuvačka, sperma, urin i dr.) i da ga opiše i sačuva za biološko vještačenje - ako ono bude određeno.

Član 106.***Pregled i obdukcija začetka i novorođenčeta***

- (1) Pri pregledu i obdukciji začetka treba posebno utvrditi njegovu starost, sposobnost za vanmaterični život i uzrok smrti.
- (2) Pri pregledu i obdukciji leša novorođenčeta, posebno će se utvrditi da li je rođeno živo ili mrtvo, da li je bilo sposobno za život, koliko je dugo živjelo, kao i vrijeme i uzrok smrti.

Član 107.***Toksikološko ispitivanje***

- (1) Ako postoji sumnja o trovanju, sumnjive materije koje su nađene u lešu ili na drugom mjestu će se uputiti na vještačenje ustanovi ili državnom organu koji vrše toksikološka ispitivanja.
- (2) Pri pregledu sumnjivih materija posebno će se utvrditi vrsta, količina i djelovanje nađenog otrova, a ako se radi o pregledu materija uzetih iz leša, po mogućnosti i količina upotrijebljenog otrova.

Član 108.***Vještačenje tjelesnih povreda***

- (1) Vještačenje tjelesnih povreda vrši se, po pravilu, pregledom povrijeđenog, a ako to nije moguće ili nije potrebno - na osnovu medicinske dokumentacije ili drugih podataka u spisima.
- (2) Pošto tačno opiše povrede, vještak će dati mišljenje, naročito o vrsti i težini svake pojedine povrede i njihovom ukupnom djelovanju s obzirom na njihovu prirodu ili posebne okolnosti slučaja, kakvo djelovanje te povrede obično proizvode, a kakvo su u konkretnom slučaju proizvele i čime su povrede nanesene i na koji način.

Član 109.***Tjelesni pregled i druge radnje***

- (1) Tjelesni pregled poduzet će se i bez pristanka osumnjičenog, odnosno optuženog ako je potrebno da se utvrde činjenice važne za krivični postupak. Tjelesni pregled drugih osoba može se bez njihovog pristanka poduzeti samo onda ako se mora utvrditi da li se na njihovom tijelu nalazi određen trag ili posljedica krivičnog djela.
- (2) Uzimanje krvi i druge liječničke radnje koje se po pravilima medicinske nauke preduzimaju radi analize i utvrđivanja drugih važnih činjenica za krivični postupak, mogu se poduzeti i bez pristanka osobe koja se pregleda - ako zbog toga ne bi nastupila kakva šteta po njeno zdravlje.
- (3) Preduzimanje tjelesnog pregleda osumnjičenog, odnosno optuženog i druge radnje u vezi s tim naređuje Sud, a ako postoji opasnost od odlaganja – Tužitelj.
- (4) Nije dopušteno da se prema osumnjičenom, odnosno optuženom ili svjedoku primijene medicinske intervencije ili da im se daju takva sredstva kojima bi se utjecalo na njihovu volju pri davanju iskaza.
- (5) Ako je postupljeno protivno odredbama ovoga člana, na tako pribavljenom dokazu ne može se zasnivati sudska odluka.

Član 110.***Psihijatrijsko vještačenje***

- (1) Ako se pojavi sumnja da je isključena ili smanjena uračunljivost osumnjičenog, odnosno optuženog, ili da je osumnjičeni, odnosno optuženi učinio krivično djelo zbog ovisnosti od alkohola ili opojnih droga, ili da zbog duševnih smetnji nije sposoban učestvovati u postupku, odredit će se psihijatrijsko vještačenje.
- (2) Ako se u toku istrage osumnjičeni dobrovoljno ne podvrgne psihijatrijskom pregledu radi vještačenja ili ako je prema mišljenju vještaka potrebno duže posmatranje, osumnjičeni će se poslati na psihijatrijski pregled, odnosno na posmatranje u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu. Rješenje o tome donosi sudija za prethodni postupak na prijedlog Tužitelja. Posmatranje ne može trajati duže od dva mjeseca.
- (3) Ako vještaci ustanove da je duševno stanje osumnjičenog, odnosno optuženog poremećeno, utvrdit će prirodu, vrstu, stepen i trajnost poremećenosti i dati svoje mišljenje o tome kakav je utjecaj takvo duševno stanje imalo i kakav još ima na shvatanje i postupke osumnjičenog, odnosno optuženog, kao i da li je i u kojoj mjeri poremećaj duševnog stanja postojao u vrijeme učinjenja krivičnog djela.
- (4) Ako se u zdravstvenu ustanovu upućuje osumnjičeni, odnosno optuženi koji se nalazi u pritvoru, sudija će obavijestiti tu ustanovu o razlozima zbog kojih je određen pritvor, da bi se preduzele mjere potrebne za obezbjeđenje svrhe pritvora.
- (5) Vrijeme provedeno u zdravstvenoj ustanovi uračunat će se osumnjičenom, odnosno optuženom u pritvor, odnosno u kaznu, ako bude izrečena.

Član 111.

Vještačenje poslovnih knjiga

- (1) Kad je potrebno da se preduzme vještačenje poslovnih knjiga, organ pred kojim se vodi postupak dužan je vještacima naznačiti u kom pravcu i u kom opsegu treba vršiti vještačenje i koje činjenice i okolnosti treba utvrditi.
- (2) Ako je za preduzimanje vještačenja poslovnih knjiga preduzeća, drugih pravnih osoba ili samostalnog privrednika nužno da se prethodno sredi njihovo knjigovodstvo, troškovi oko sređivanja knjigovodstva padaju na njihov teret.
- (3) Naredbu o sređivanju knjigovodstva donosi organ koji vodi postupak, na osnovu obrazloženog pismenog izvještaja vještaka kojem je naređeno vještačenje poslovnih knjiga. U naredbi će se naznačiti i iznos koji je pravna osoba, odnosno samostalni privrednik dužan položiti organu koji vodi postupak kao predujam za troškove oko sređivanja knjigovodstva.
- (4) Naplata troškova, ukoliko njihov iznos nije bio predujmljen, vrši se u korist organa koji je unaprijed isplatio troškove i nagradu vještacima.

Član 112.

Analize dezoksiribonukleinske kiseline

Analizu dezoksiribonukleinske kiseline (u daljem tekstu: DNK) može vršiti isključivo institucija koja posjeduje potrebnu stručnost, u smislu osoblja i opreme, da obavlja forenzičku DNK analizu za ovu vrstu vještačenja.

Član 113.
Kada se vrši analiza DNK

Analiza DNK može se vršiti ukoliko je to neophodno potrebno za određivanje identiteta ili činjenice da li otkriveni tragovi materija potiču od osumnjičenog, odnosno optuženog ili oštećenog.

Član 114.
Korištenje rezultata analize DNK u drugim krivičnim postupcima

U cilju utvrđivanja identiteta osumnjičenog, odnosno optuženog s njegovog tijela mogu se uzeti ćelije radi analize DNK. Podaci dobijeni na ovaj način mogu se koristiti i u drugim krivičnim postupcima protiv iste osobe.

Član 115.
Registar izvršenih analiza DNK i zaštita podataka

- (1) Sve izvršene analize DNK vode se u posebno registru pri Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine.
- (2) Ministar pravde BiH donosi Pravilnik o načinu prikupljanja i uzimanja uzoraka biološkog materijala za potrebe DNK analize u krivičnom postupku, o načinu pakovanja prikupljenog biološkog materijala, čuvanja, obrade i pohranjivanja uzoraka i dobijenih rezultata DNK analize u Bosni i Hercegovini
- (3) Zaštita podataka dobijenih analizama iz stava 1. ovog člana uređuje se posebnim zakonom.

GLAVA IX – POSEBNE ISTRAŽNE RADNJE

Član 116.
Vrste posebnih istražnih radnji i uvjeti za njihovu primjenu

- (1) Protiv osobe za koju postoje osnovi sumnje da je sama ili s drugim osobama učestvovala ili učestvuje u učinjenju krivičnog djela iz člana 117. ovog zakona mogu se odrediti posebne istražne radnje, ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama.
- (2) Istražne radnje iz stava 1. ovog člana su:
 - a) nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija,
 - b) pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko sravnjenje podataka,
 - c) nadzor i tehničko snimanje prostorija,
 - d) tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, **transportnih sredstava** i predmeta, **koji stoje u vezi s njima.**
 - e) **korištenje prikrivenih istražitelja i korištenje informatora.**
 - f) simulirani **i kontrolirani** otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine,
 - g) nadzirani prijevoz i isporuka predmeta krivičnog djela.
- (3) Istražne radnje iz stava 2. tačke a. ovog člana mogu se odrediti i prema osobi za koju postoje osnovi sumnje da učinitelju, odnosno od učinitelja krivičnog djela iz člana 117. ovog zakona prenosi informacije u vezi s krivičnim djelom, odnosno da učinitelj koristi njeno sredstvo telekomunikacije.

(4) Na razgovore osobe iz stava 1. ovog člana i njenog branitelja shodno se primjenjuju odredbe o komunikaciji osumnjičenog i branitelja.

(5) Pri izvršavanju istražnih radnji iz stava 2. tačke e. i f. ovog člana policijski organi ili druge osobe ne smiju preduzimati aktivnosti koje predstavljaju podstrekavanje na učinjenje krivičnog djela. Ako su takve aktivnosti poduzete, ta okolnost isključuje krivično gonjenje podstrekavane osobe za krivično djelo izvršeno u vezi s ovim radnjama.

(6) Prikriveni istražitelj je posebno obučeno ovlašteno službeno lice koje istražuje pod izmijenjenim identitetom. Prikriveni istražitelj smije pod svojim izmijenjenim identitetom učestvovati u pravnom prometu. Ukoliko je to neophodno za formiranje i održavanje tog identiteta, mogu se izraditi, izmijeniti ili koristiti odgovarajući dokumenti.

Član 117.

Krivična djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje

Istražne radnje iz člana 116. stav 2. ovog zakona mogu se odrediti za krivična djela:

- a) protiv integriteta Bosne i Hercegovine,
- b) protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom,
- c) terorizma,
- d) za koja se prema zakonu može izreći kazna zatvora **od** tri godine ili teža kazna.

Član 118.

Nadležnost za određivanje i trajanje istražnih radnji

(1) Istražne radnje iz člana 116. stava 2. ovog zakona određuje naredbom sudija za prethodni postupak, na obrazloženi prijedlog Tužitelja koji sadrži: podatke o osobi protiv koje se radnja preduzima, osnove sumnje iz člana 116. stava 1. ili 3. ovog zakona, razloge za njeno preduzimanje i ostale bitne okolnosti koje zahtijevaju preduzimanje radnji, navođenje radnje koja se zahtijeva i način njenog izvođenja, obim i trajanje radnje. Naredba sadrži iste podatke kao i prijedlog Tužitelja, kao i utvrđivanje trajanja naređene radnje.

(2) Izuzetno, ako se pismena naredba ne može dobiti na vrijeme i ako postoji opasnost od odlaganja, može se započeti s izvršavanjem mjere iz člana 116. ovog zakona i na osnovu usmene naredbe sudije za prethodni postupak. Pismena naredba sudije za prethodni postupak mora biti pribavljena u roku od 24 sata od izdavanja usmene naredbe.

(3) Istražne radnje iz člana 116. stava 2. tačke a. do d. i g. ovog zakona mogu trajati najduže do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog Tužitelja, produžiti za još mjesec dana, s tim da mjere iz tačke a. do c. mogu trajati ukupno najduže šest mjeseci, a mjere iz tačke d. i g. ukupno najduže tri mjeseca. Zahtjev za radnju iz člana 116. stava 2. tačke f. ovog zakona se može odnositi samo na jednokratni akt, a zahtjev za svaku narednu radnju protiv iste osobe mora sadržavati razloge koji opravdavaju njenu upotrebu.

(4) Naredba sudije za prethodni postupak kao i prijedlog Tužitelja iz stava 1. ovog člana čuvaju se u posebnom omotu. Tužitelj i sudija za prethodni postupak će sastavljanjem ili prijepisom zapisnika bez navođenja osobnih podataka prikrivenog istražitelja i informatora ili na drugi odgovarajući način, spriječiti da neovlaštene osobe, osumnjičeni i njegov branitelj otkriju identitet prikrivenog istražitelja i informatora.

(5) Sudija za prethodni postupak mora pismenom naredbom, bez odlaganja, obustaviti izvršenje poduzetih radnji ako su prestali razlozi zbog kojih su radnje određene.

(6) Naredbu iz stava 1. ovog člana izvršava policijski organ. Preduzeća koja vrše prenos informacija dužna su Tužitelju i policijskim organima omogućiti provođenje mjera iz člana 116. stava 2. tačke a. ovog zakona.

Član 119.

Materijal dobijen preduzimanjem radnji i obavještavanje o poduzetim radnjama

(1) Po prestanku radnji iz člana 116. ovog zakona policijski organi moraju sve informacije, podatke i predmete dobijene poduzetim radnjama, kao i izvještaj o tome predati Tužitelju. Tužitelj je dužan dostaviti sudiji za prethodni postupak pismeni izvještaj o poduzetim radnjama. Na osnovu podnesenog izvještaja sudija za prethodni postupak provjerava da li je postupljeno po njegovoj naredbi.

(2) Ako Tužitelj odustane od krivičnog gonjenja, odnosno ako informacije i podaci pribavljeni naređenim radnjama nisu potrebni za krivični postupak, uništiti će se pod nadzorom sudije za prethodni postupak, koji će o tome sastaviti posebni zapisnik. O preduzimanju radnji, razlozima za njihovo preduzimanje, informaciji da dobiveni materijal nije bio osnov za krivično gonjenje i da je uništen, pismeno se obavještava osoba protiv koje je neka od radnji iz člana 116. stava 2. ovog zakona bila poduzeta.

(3) Sudija za prethodni postupak će, bez odlaganja, a nakon preduzimanja radnji iz člana 116. ovog zakona obavijestiti osobu protiv koje je radnja bila poduzeta. Osoba protiv koje je mjera bila poduzeta može od Suda zatražiti ispitivanje zakonitosti naredbe i načina na koji je provedena mjera.

(4) Podaci i informacije dobijeni preduzimanjem mjera iz stava 2. član 116. ovog zakona čuvaju se dok se čuva sudski spis.

Član 120.

“Slučajni nalazi”

Ne mogu se koristiti kao dokaz informacije i podaci dobijeni preduzimanjem radnji iz člana 116. ovog zakona ako se ne odnose na krivično djelo iz člana 117. ovog zakona.

Član 121.

Postupanje bez sudske naredbe ili izvan njezinog okvira

Ako su radnje iz člana 116. ovog zakona poduzete bez naredbe sudije za prethodni postupak ili u suprotnosti s njom, Sud na pribavljenim podacima ili dokazima ne može zasnivati svoju odluku.

Član 122.

Korištenje dokaza pribavljenih posebnim radnjama

Tehničke snimke, isprave i predmeti pribavljeni pod uvjetima i na način propisan ovim zakonom mogu se koristiti kao dokazi u krivičnom postupku. Prikriveni istražitelj i informator iz člana 116. stava 2. tačke e. ovog zakona, kao i osobe koje su provele istražne radnje iz člana 116. stava 2. tačke f. ovog zakona mogu se saslušati kao svjedoci, **ili kao zaštićeni svjedoci** o toku provođenja radnji **ili o drugim važnim okolnostima.**

GLAVA X - MJERE ZA OBEZBJEĐENJE PRISUSTVA OSUMNJIČENOG, ODNOSNO

OPTUŽENOG I USPJEŠNO VOĐENJE KRIVIČNOG POSTUPKA

Odjeljak 1 - Zajedničke odredbe

Član 123.

Vrste mjera

- (1) Mjere koje se mogu poduzeti prema optuženom za osiguranje njegove prisutnosti i za uspješno vođenje krivičnog postupka jesu poziv, dovođenje, mjere zabrane, jamstvo i pritvor.
- (2) Prilikom odlučivanja koju će od navedenih mjera primjeniti, nadležni organ pridržavat će se uvjeta određenih za primjenu pojedinih mjera, vodeći računa da se ne primjenjuje teža mjera ako se ista svrha može postići blažom mjerom.
- (3) Ove mjere ukinut će se i po službenoj dužnosti odmah kad prestanu razlozi koji su ih izazvali, odnosno zamijenit će se drugom blažom mjerom kad za to nastupe uvjeti.
- (4) Odredbe ove glave shodno se primjenjuju i na osumnjičenog.

Odjeljak 2 – Poziv

Član 124.

Dostavljanje i sadržaj poziva

- (1) Prisutnost optuženog pri izvršenju radnji u krivičnom postupku osigurava se njegovim pozivanjem.
- (2) Pozivanje se vrši dostavljanjem zatvorenog pismenog poziva koji sadrži: naziv organa koji poziva, ime i prezime optuženog, naziv krivičnog djela koje mu se stavlja na teret, mjesto gdje optuženi ima da dođe, dan i sat kad treba da dođe, označenje da se poziva u svojstvu optuženog i upozorenje da će u slučaju nedolaska biti prinudno doveden, da je dužan odmah obavijestiti Tužitelja, odnosno Sud o promjeni adrese, kao i o namjeri da promijeni boravište i službeni pečat i potpis Tužitelja, odnosno sudije koji poziva.
- (3) Kad se optuženi prvi put poziva, poučit će se u pozivu o pravu da uzme branitelja i da branitelj može biti prisutan njegovom saslušanju.
- (4) Kad se osumnjičeni prvi put poziva, poučit će se u pozivu o njegovim pravima u skladu s članom 78. ovog zakona. Do podizanja optužnice poziv osumnjičenom upućuje Tužitelj.
- (5) Ako optuženi nije u stanju odazvati se pozivu usljed bolesti ili druge neotklonjive smetnje, ispitat će se u mjestu gdje se nalazi ili će se osigurati njegov prijevoz do zgrade suda ili drugog mjesta gdje se radnja preduzima.

Odjeljak 3 – Dovođenje

Član 125.

Naredba za dovođenje

- (1) Naredbu da se optuženi dovede može izdati Sud ako je donijeto rješenje o pritvoru ili ako uredno pozvani optuženi ne dođe, a svoj izostanak ne opravda, ili ako se nije moglo izvršiti uredno dostavljanje poziva, a iz okolnosti očigledno proizlazi da optuženi izbjegava prijem poziva.
- (2) Izuzetno, u hitnim slučajevima, naredbu iz stava 1. ovog člana može izdati i Tužitelj ukoliko uredno pozvani osumnjičeni ne dođe a svoj izostanak ne opravda.
- (3) Naredbu za dovođenje izvršava sudska policija.
- (4) Naredba za dovođenje izdaje se pismeno. Naredba sadržava: ime i prezime optuženog koji se ima dovesti, naziv krivičnog djela koje mu se stavlja na teret uz navođenje odredbe krivičnog zakona, razlog zbog kojeg se naređuje dovođenje, službeni pečat i potpis sudije koji naređuje dovođenje.
- (5) Osoba kojoj je povjereno izvršenje naredbe predaje naredbu optuženom i poziva ga da pođe s njom. Ako optuženi to odbije, dovest će ga prinudno.

Odjeljak 4 – Mjere zabrane

Član 126.

Zabrana napuštanja boravišta i zabrana putovanja

- (1) Ako postoje okolnosti koje ukazuju da bi optuženi mogao pobjeći, sakriti se, otići u nepoznato mjesto ili u inostranstvo, Sud može obrazloženim rješenjem zabraniti osumječenom ili optuženom da napusti boravište.
- (2) U okolnostima iz stava (1) ovog člana, Sud takođe može, bilo kao dodatnu mjeru uz zabranu napuštanja boravišta bilo kao zasebnu mjeru, narediti privremeno oduzimanje putnih isprava uz zabranu izdavanja novih putnih isprava, kao i zabranu korištenja lične karte za prelazak državne granice Bosne i Hercegovine (zabrana putovanja)..
- (3) Mjerama iz stava 1. i 2. ovog člana ne može se ograničiti pravo optuženog da komunicira sa svojim braniteljem.
- (4) Optuženi će se u rješenju o izricanju mjera iz stava 1. i 2. ovog člana upozoriti da se protiv njega može odrediti pritvor ako prekrši izrečene zabrane.
- (5) U toku istrage mjere iz stava 1. i 2. ovog člana određuje i ukida sudija za prethodni postupak, poslije podizanja optužnice – sudija za prethodno saslušanje, a nakon dostavljanja predmeta sudiji, odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavnog pretresa – taj sudija, odnosno predsjednik vijeća.
- (6) Mjere iz stava 1. i 2. ovog člana mogu trajati dok za to postoji potreba, a najduže do pravomoćnosti presude. Sudija za prethodni postupak sudija za prethodno saslušanje, ili sudija, odnosno predsjednik vijeća dužan je da svaka dva mjeseca ispita da li je primjenjena mjera još potrebna.
- (7) Protiv rješenja kojim se određuju, produžavaju ili ukidaju mjere iz stava 1. i 2. ovog člana stranke i branitelj mogu podnijeti žalbu, a Tužitelj i protiv rješenja kojim je njegov prijedlog za primjenu mjere odbijen. O žalbi odlučuje vijeće iz člana 24. stav 6. ovog zakona u roku od tri dana od dana prijema žalbe. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Član 126.a

Ostale mjere zabrane

- (1) Kad okolnosti slučaja na to ukazuju, Sud može izreći jednu ili više sljedećih mjera zabrane:
 - a) zabranu preduzimanja određenih poslovnih aktivnosti ili službenih dužnosti,
 - b) zabranu posjećivanja određenih mjesta ili područja,
 - c) zabranu sastajanja s određenim osobama,
 - d) naredbu da se povremeno javlja određenom državnom organu, i

- e) privremeno oduzimanje vozačke dozvole.
- (2) Ostale mjere zabrane iz stava (1) ovog člana mogu biti zrečene uz zabranu napuštanja boravišta kao i uz zabranu putovanja iz člana 126. ovog zakona, ili kao zasebne mjere.

Član 126.b **Izricanje mjera zabrane**

- (1) Sud može izreći zabranu napuštanja boravišta, zabranu putovanja i ostale mjere zabrane obrazloženim rješenjem na prijedlog stremka ili branitelja.
- (2) Kada odlučuje o pritvoru, Sud može izreći zabranu napuštanja boravišta, zabranu putovanja i ostale mjere zabrane po službenoj dužnosti, umjesto određivanja ili produžavanja pritvora.
- (3) Osumnjičeni ili optuženi će se u rješenju o izricanju mjera zabrane upozoriti da mu se može odrediti pritvor ako prekrši obavezu iz izrečene mjere
- (4) U toku istrage mjere zabrane određuje i ukida sudija za prethodni postupak, nakon podizanja optužnice – sudija za prethodno saslušanje, a nakon dostavljanja predmeta sudiji, odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavnog pretresa – taj sudija, odnosno predsjednik vijeća.
- (5) Mjere zabrane mogu trajati dok za to postoji potreba, a najduže do pravomoćnosti presude ako toj osobi nije izrečena kazna zatvora i najkasnije do upućivanja na izdržavanje kazne ako je toj osobi izrečena kazna zatvora. Zabrana putovanja može takođe trajati dok izrečena novčana kazna nije plaćena u potpunosti i/ili dok se u potpunosti ne izvrši odluka o imovinskopравnom zahtjevu i/ili o oduzimanju imovinske koristi.
- (6) Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje ili sudija, odnosno predsjednik vijeća dužan je da svaka dva mjeseca ispita da li je primijenjena mjera još potrebna.
- (7) Protiv rješenja kojim se određuju, produžavaju ili ukidaju mjere zabrane stranka odnosno branitelj može podnijeti žalbu, a Tužilac i protiv rješenja kojim je njegov prijedlog za primjenu mjere odbijen. O žalbi odlučuje vijeće iz člana 24. stava (7) ovog zakona u roku od tri dana od dana prijema žalbe. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Član 126.c **Sadržaj mjera zabrane**

- (1) U rješenju kojim izriče mjeru zabrane napuštanja boravišta za osumnjičenog ili optuženog Sud će odrediti mjesto u kojem osumnjičeni ili optuženi mora boraviti dok traje ova mjera, kao i granice van kojih se osumnjičeni ili optuženi ne smije udaljavati. To mjesto može biti ograničeno na dom osumnjičenog ili optuženog.
- (2) U rješenju kojim izriče mjeru zabrane putovanja Sud će narediti privremeno oduzimanje putnih isprava uz zabranu izdavanja novih putnih isprava, kao i izvršenje zabrane korištenja lične karte za prelazak državne granice Bosne i Hercegovine. Rješenje će sadržavati lične podatke osumnjičenog ili optuženog, a po potrebi može sadržavati i ostale podatke.
- (3) U rješenju kojim izriče mjeru zabrane posjećivanja određenih mjesta ili područja Sud će odrediti mjesto i područje te udaljenost ispod koje im se osumnjičeni ili optuženi ne smije približiti.
- (4) U rješenju kojim izriče mjeru zabrane sastajanja sa određenim licima Sud će odrediti razdaljinu ispod koje se osumnjičeni ili optuženi ne smije približiti određenom licu.

(5) U rješenju kojim izriče mjeru povremenog javljanja određenom organu Sud će odrediti službeno lice kojem se osumnjičeni ili optuženi mora javljati, rok u kojem se mora javljati i način vođenja evidencije o javljanju osumnjičenog ili optuženog.

(6) U rješenju kojim izriče mjeru privremenog oduzimanja vozačke dozvole Sud će navesti kategorije za koje će vozačka dozvola biti suspendovana. Rješenje će sadržavati lične podatke osumnjičenog ili optuženog, a po potrebi može sadržavati i ostale podatke.

Član 126.d

Ograničenja u pogledu sadržaja mjera zabrane

(1) Mjerama zabrane ne može se ograničiti pravo osumnjičenog ili optuženog da komunicira sa svojim braniteljem u Bosni i Hercegovini

(2) Mjerama zabrane ne može se ograničiti pravo osumnjičenog ili optuženog da živi u svom domu u Bosni i Hercegovini, da se nesmetano viđa sa članovima porodice i bliskim srodnicima ili samo u Bosni i Hercegovini ili samo na mjestu određenom u zabrani napuštanja boravišta, osim kada se postupak vodi zbog krivičnog djela učinjenog na štetu člana porodice ili bliskih srodnika, niti se može ograničiti pravo osumnjičenog ili optuženog da obavlja svoju profesionalnu djelatnost, osim ako se postupak vodi zbog krivičnog djela učinjenog u vezi sa obavljanjem te djelatnosti.

Član 126.e

Izvršenje mjera zabrane

(1) Rješenje kojim se izriče mjera zabrane napuštanja boravišta dostavlja se i organu koji izvršava mjeru.

(2) Rješenje kojim se izriče mjera zabrane putovanja dostavlja se i graničnoj policiji, a privremeno oduzimanje putnih isprava uz zabranu izdavanja novih putnih isprava, kao i izvršenje zabrane korištenja lične karte za prelazak državne granice unijet će se u Glavni centar za obradu podataka.

(3) Mjere zabrane napuštanja boravišta, zabrane putovanja, zabrane posjećivanja određenog mjesta ili područja, zabrane sastajanja sa određenim licima i privremenog oduzimanja vozačke dozvole izvršava policijski organ.

(4) Mjeru obaveze optuženog da se povremeno javlja određenom organu izvršava policijski organ ili organ kojem se osumnjičeni ili optuženi mora javljati.

Član 126.f

Provjera mjera zabrane i obaveza izvještavanja

(1) Sud može u svako doba naložiti provjeru mjera zabrane i zatražiti izvještaj od organa nadležnog za njihovo izvršenje. Taj organ je dužan da izvještaj bez odlaganja dostavi Sudu.

(2) Ako osumnjičeni ili optuženi ne ispunjava obaveze naložene izrečenom mjerom, organ koji izvršava mjeru o tome obavještava Sud, a Sud mu zbog toga može izreći dodatnu mjeru zabrane ili odrediti pritvor.

Član 126.g

Posebna odredba o zabrani putovanja

(1) Izuzetno, u hitnim slučajevima, a naročito u slučajevima u kojima se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, Tužilac može

izdati naredbu o privremenom oduzimanju putnih isprava i lične karte uz zabranu izdavanja novih dokumenata koji se mogu koristiti za prelazak državne granice.

(2) Tužilac može izdati naredbu iz stava (1) ovog člana kada izdaje naredbu o sprovođenju istrage, kada sasluša osumnjičenog ili kada izdaje naredbu za dovođenje prema članu 125. stavu (2) ovog zakona, ili kad god je potrebno hitno postupanje za efikasno vođenje postupka do početka glavnog pretresa.

(3) U toku istrage Tužilac odmah obavještava sudiju za prethodni postupak, a nakon podizanja optužnice – sudiju za prethodno saslušanje, a nakon što se predmet uputi sudiji ili vijeću u svrhu zakazivanja glavnog pretresa – tog sudiju ili predsjedavajućeg sudiju, koji će odlučiti o naredbi u roku od 72 sata. U slučaju da sudija ne izda naredbu, putne isprave i lična karta će biti vraćeni.

(4) Naredbu o privremenom oduzimanju putnih isprava i lične karte uz zabranu izdavanja novih dokumenata koji se mogu koristiti za prelazak državne granice izvršava policijski organ, a može je izvršiti i sudska policija. Ako osumnjičeni ili optuženi odbije da preda putne isprave i ličnu kartu, naredba će se prisilno izvršiti.

(5) Osumnjičenom ili optuženom će biti izdata potvrda o oduzetim dokumentima. Za ličnu kartu osumnjičenom ili optuženom će biti izdata posebna potvrda ili karta koja zamjenjuje ličnu kartu u svakom pogledu, ali koja se ne može koristiti za prelazak državne granice

Odjeljak 5 – Jamstvo

Član 127.

Uvjeti za određivanje jamstva

Optuženi kojem se pritvor ima odrediti ili mu je pritvor već određen samo zbog bojazni da će pobjeći, može se ostaviti na slobodi, odnosno može se pustiti na slobodu ako on osobno ili ko drugi za njega pruži jamstvo da do kraja krivičnog postupka neće pobjeći, a sam optuženi obeća da se neće kriti i da bez odobrenja neće napustiti svoje boravište.

Član 128.

Sadržaj jamstva

(1) Jamstvo uvijek glasi na novčani iznos koji se određuje s obzirom na težinu krivičnog djela, osobne i obiteljske prilike optuženog i imovno stanje osobe koja daje jamstvo.

(2) Jamstvo se sastoji u polaganju gotovog novca, papira od vrijednosti, dragocjenosti ili drugih pokretnih stvari veće vrijednosti koje se lahko mogu unovčiti i čuvati ili u stavljanju hipoteke za iznos jamstva na nepokretna dobra osobe koja daje jamstvo ili u osobnoj obavezi jednog ili više građana da će u slučaju bjekstva optuženog platiti utvrđeni iznos jamstva.

(3) Osoba koja daje jamstvo mora dostaviti dokaze o svom imovnom stanju, porijeklu imovine, vlasništvu i posjedu nad imovinom koja se daje kao jamstvo.

(4) Ako optuženi pobjegne, rješenjem će se odrediti da je vrijednost data kao jamstvo prihod budžeta Bosne i Hercegovine.

Član 129.

Prestanak jamstva

- (1) Optuženom će se i pored datog jamstva odrediti pritvor ako na uredan poziv ne dođe a izostanak ne opravda, ako se sprema za bjekstvo ili ako se protiv njega, pošto je ostavljen na slobodi, pojavi koji drugi zakonski osnov za pritvor.
- (2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, jamstvo se ukida. Položeni novčani iznos, dragocjenosti, papiri od vrijednosti ili druge pokretne stvari vraćaju se, a hipoteka se skida. Na isti način se postupa i kad se krivični postupak pravomoćno dovrši rješenjem o obustavi postupka ili presudom.
- (3) Ako je presudom izrečena kazna zatvora, jamstvo se ukida tek kad osuđeni počne izdržavati kaznu.

Član 130.
Rješenje o jamstvu

U toku istrage rješenje o jamstvu i o njegovom ukidanju donosi sudija za prethodni postupak, poslije podizanja optužnice – sudija za prethodno saslušanje, a nakon dostavljanja predmeta sudiji, odnosno vijeću u svrhu zakazivanja glavnog pretresa, taj sudija, odnosno predsjednik vijeća. Rješenje kojim se određuje jamstvo i rješenje kojim se jamstvo ukida donosi se po saslušanju Tužitelja.

Odjeljak 6 – Pritvor

Član 131.
Opće odredbe

- (1) Pritvor se može odrediti ili produžiti samo pod uslovima propisanim u ovom zakonu i samo ako se isti cilj ne može ostvariti drugim mjerom.**
- (2) Pritvor određuje ili produžava rješenjem Sud na prijedlog tužitelja a nakon što Sud prethodno sasluša osumnjičenog, odnosno optuženog na okolnosti razloga zbog kojih se pritvor predlaže, osim u slučaju iz člana 132. stav (1) tačka a) ovog zakona.**
- (3) Tužilac je dužan podnijeti obrazložen prijedlog za produženje pritvora Sudu najkasnije pet dana prije isteka roka iz rješenja o pritvoru. Sud odmah dostavlja prijedlog osumnjičenom, odnosno optuženom i njegovom braniocu.**
- (4) Trajanje pritvora mora biti svedeno na najkraće nužno vrijeme. Ako se osumnjičeni ili optuženi nalazi u pritvoru dužnost je svih organa koji učestvuju u krivičnom postupku i organa koji im pružaju pravnu pomoć da postupaju s posebnom hitnošću.**
- (5) U toku cijelog postupka pritvor će se ukinuti čim prestanu razlozi na osnovu kojih je određen, a pritvoreni će odmah biti pušten na slobodu. Po prijedlogu optuženog ili branioca za ukidanje pritvora koji je zasnovan na novim činjenicama, Sud će održati ročište, odnosno sjednicu vijeća o čemu će obavijestiti stranke i branioca. Nedolazak stranaka i branioca koji su uredno obaviješteni ne sprječava održavanje ročišta, odnosno sjednice vijeća. Protiv rješenja o odbijanju prijedloga za ukidanje pritvora žalba je dozvoljena. Ako prijedlog nije zasnovan na novim činjenicama koje su značajne za ukidanje pritvora, Sud neće donijeti posebno rješenje.**

Član 132.
Razlozi za pritvor

- (1) Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila krivično djelo, pritvor joj se može odrediti:
- a) ako se krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva,

- b) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili tragove važne za krivični postupak ili ako naročite okolnosti ukazuju da će ometati krivični postupak utjecajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače,
- c) ako naročite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili da će dovršiti pokušano krivično djelo ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti, a za ta krivična djela može se izreći kazna zatvora **tri** godine ili teža kazna,
- d) **u vanrednim okolnostima, ako se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora deset godina ili teža kazna a koje je posebno teško s obzirom na način izvršenja ili posljedice krivičnog djela, ako bi puštanje na slobodu rezultiralo stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda.**

(2) U slučaju iz stava 1. tačke b. ovog člana, pritvor će se ukinuti čim se osiguraju dokazi zbog kojih je pritvor određen.

Član 133.

Opće pravo zadržavanja

Osobu zatečenu na učinjenju krivičnog djela svako može zadržati. Osoba koja je zadržana mora se odmah predati Sudu, Tužitelju ili najbližem policijskom organu, a ako se to ne može učiniti, mora se odmah obavijestiti jedan od tih organa.

Član 134.

Nadležnost za određivanje pritvora

- (1) Pritvor se određuje rješenjem Suda, a na prijedlog Tužitelja.
- (2) Rješenje o pritvoru sadrži: ime i prezime osobe koja se lišava slobode, krivično djelo koje joj se stavlja na teret, zakonski osnov za pritvor, obrazloženje, pouku o pravu na žalbu, službeni pečat i potpis sudije koji određuje pritvor.
- (3) Rješenje o pritvoru predaje se osobi na koju se odnosi u času pritvaranja. U spisima se mora naznačiti sat lišenja slobode i sat predaje rješenja.
- (4) Protiv rješenja o pritvoru pritvorena osoba može podnijeti žalbu vijeću (član 24. stav 7) u roku od 24 sata od prijema rješenja. Ako se pritvorena osoba prvi put ispituje po isteku ovog roka, može podnijeti žalbu prilikom tog ispitivanja. Žalba s prijepisom zapisnika o ispitivanju, ako je pritvorena osoba ispitana **i dokazima na kojima se zasniva rješenje o pritvoru kao** i rješenje o pritvoru dostavljaju se odmah vijeću. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (5) U **slučaju** iz stava 4. ovog člana, vijeće koje odlučuje o žalbi dužno je donijeti odluku u roku od 48 sati.

Član 135.

Trajanje pritvora u istrazi

- (1) Prije donošenja rješenja o određivanju pritvora sudija za prethodni postupak će preispitati osnovanost zahtjeva za određivanje pritvora. Po rješenju sudije za prethodni postupak, pritvor može trajati najduže mjesec dana od dana lišenja slobode. Poslije tog roka osumnjičeni se može zadržati u pritvoru samo na osnovu rješenja o produženju pritvora.
- (2) Pritvor se odlukom vijeća (član 24. stav 7), po obrazloženom prijedlogu Tužitelja, može produžiti za najviše dva mjeseca. Protiv rješenja vijeća dopuštena je žalba o kojoj odlučuje vijeće apelacionog odjeljenja Suda. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (3) Ako se postupak vodi za krivično djelo za koje se može izreći kazna zatvora deset godina ili teža kazna I ako postoje naročito važni razlozi, pritvor se može produžiti, po obrazloženom prijedlogu

Tužitelja, za još najviše tri mjeseca. Protiv rješenja vijeća dopuštena je žalba o kojoj odlučuje vijeće apelacionog odjeljenja Suda. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

(4) Izuzetno i u izrazito složenom predmetu vezano za krivično djelo za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora, pritvor se može ponovo produžiti za još najviše tri (3) mjeseca nakon produžetka pritvora iz stava 3. ovog člana. Pritvor se može produžiti dva puta uzastopno, po obrazloženom prijedlogu tužioca za svako produženje, koji treba da sadrži izjavu kolegija Tužilaštva o potrebnim mjerama da bi se istraga okončala (član 225. stav 3.). o žalbi protiv rješenja vijeća o produženju pritvora odlučuje vijeće Apelacionog odjeljenja. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.”

(5) Ako se do isteka rokova iz stava 1. do 4. ovog člana ne potvrdi optužnica, osumnjičeni će se pustiti na slobodu.

Član 136.

Ukidanje pritvora

(1) U toku istrage, a prije isteka roka trajanja pritvora, sudija za prethodni postupak može rješenjem ukinuti pritvor po prethodnom saslušanju Tužitelja. Protiv tog rješenja Tužitelj može podnijeti žalbu vijeću iz člana 24. stav 7. ovog zakona koje je dužno donijeti odluku u roku od 48 sati.

Član 137.

Pritvor nakon potvrđivanja optužnice

(1) Pritvor se može odrediti, produžiti ili ukinuti i nakon potvrđivanja optužnice. Kontrola opravdanosti pritvora se vrši po isteku svaka dva mjeseca od dana donošenja posljednjeg rješenja o pritvoru. Žalba protiv ovog rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.

(2) Nakon potvrđivanja optužnice i prije izricanja prvostepene presude, pritvor može trajati najduže:

- a) jednu godinu u slučaju krivičnog djela za koje je propisana kazna zatvora od pet godina;
- b) jednu godinu šest mjeseci u slučaju krivičnog djela za koje je propisana kazna zatvora do deset godina;
- c) dvije godine u slučaju krivičnog djela za koje je propisana kazna zatvora preko deset godina, ali ne i kazna dugotrajnog zatvora;
- d) tri godine u slučaju krivičnog djela za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora.

(3) Ako za vrijeme iz stava 2. ovog člana ne bude izrečena prvostepena presuda, pritvor će se ukinuti i optuženi pustiti na slobodu”.

Član 138.

Određivanje pritvora nakon izricanja presude

(1) Kada izrekne presudu na kaznu zatvora, Sud može optuženom odrediti, odnosno produžiti pritvor, uzimajući u obzir sve okolnosti povezane sa izvršenjem krivičnog djela, odnosno ličnošću počinioca. U ovom slučaju donosi se posebno rješenje, a žalba protiv rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.

(2) Pritvor će se ukinuti ako je optuženi oslobođen od optužbe ili je optužba odbijena **osim iz razloga nenadležnosti Suda** ili ako je oглаšen krivim, a oslobođen od kazne ili je osuđen samo na novčanu kaznu ili je uvjetno osuđen ili je zbog uračunavanja pritvora kaznu već izdržao.

(3) Poslije izricanja prvostepene presude, pritvor može trajati najduže još devet mjeseci. Izuzetno, u složenim predmetima i iz važnih razloga Apelaciono vijeće pritvor može produžiti za još najduže šest mjeseci. Ako za to vrijeme ne bude izrečena drugostepena presuda kojom se prvostepena presuda preinačava ili potvrđuje, pritvor će se ukinuti i optuženi pustiti na slobodu. Ako u propisanim rokovima bude izrečena drugostepena

odluka kojom se prvostepena odluka ukida, pritovor može trajati najduže još jednu godinu od izricanja drugostepene odluke.

(4) Na zahtjev optuženog, koji se poslije izricanja kazne zatvora nalazi u pritvoru, sudija, odnosno predsjednik vijeća može optuženog rješenjem uputiti u ustanovu za izdržavanje kazne i prije pravomoćnosti presude.

(5) Pritvor se uvijek ukida istekom izrečene kazne.

(6) Optuženi koji se nalazi u pritvoru, a presuda kojom mu je izrečena kazna zatvora je postala pravosnažna, ostat će u pritvoru do upućivanja na izdržavanje kazne, a najduže do isteka trajanja izrečene kazne.

Član 139.

Lišenje slobode i zadržavanje

(1) Policijski organ može lice lišiti slobode ako postoje osnovi sumnje da je to lice počinilo krivično djelo i ako postoji bilo koji razlog predviđen u članu 132. ovog zakona, ali je policijski organ dužan da takvo lice bez odgađanja, a najkasnije u roku od 24 sata, sprovede tužiocu. Prilikom dovođenja, policijski organ će obavijestiti tužitelja o razlozima i vremenu lišavanja slobode. Upotreba sile prilikom dovođenja dozvoljena je u skladu sa zakonom.

(2) Izuzetno od stava (1) ovog člana, kada se radi o krivičnim djelima terorizma, lice se mora sprovesti tužiocu najkasnije u roku od 72 sata.

(3) Lice lišeno slobode mora biti poučeno u skladu s članom 5. ovog zakona.

(4) Ako lice lišeno slobode ne bude sprovedeno tužiocu u roku iz stava (1) i (2) ovog zakona, pustit će se na slobodu.

(5) Tužilac je dužan lice lišeno slobode ispitati bez odgađanja, a najkasnije u roku od 24 sata i u tom roku odlučiti da li će lice lišeno slobode pustiti na slobodu ili će postaviti obrazloženi prijedlog za određivanje pritvora osiguravajući izvođenje lica pred sudiju za prethodni postupak.

(6) Sudija za prethodni postupak će odmah, a najkasnije u roku od 24 sata, donijeti odluku o prijedlogu za određivanje pritvora.

(7) Ako sudija za prethodni postupak ne prihvati prijedlog za određivanje pritvora, donijet će rješenje kojim se prijedlog odbija i lice odmah pušta na slobodu. Tužilac može uložiti žalbu na rješenje sudije za prethodni postupak, ali žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

(8) Protiv rješenja kojim se određuje pritvor pritvoreno lice može podnijeti žalbu koja ne zadržava izvršenje rješenja.

(9) U slučaju iz st. (7) i (8) ovog člana, o žalbi odlučuje vijeće iz člana 24. stav (7) ovog zakona koje je dužno donijeti odluku u roku od 48 sati od prijema žalbe u Sud.

Odjeljak 7 - Izvršenje pritvora i postupanje s pritvorenicima

Član 140.

Opće odredbe

Pritvor se izvršava u ustanovama koje za tu namjenu odredi ministar nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine u saradnji sa nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikata Bosne i Hercegovine. Na poslovima izvršavanja pritvora mogu raditi samo oni uposlenici tog ministarstva koji imaju potrebna znanja i vještine i stručnu spremu predviđenu propisima.

Član 141.

Prava i slobode pritvorenika i podaci o pritvorenicima

(1) Pritvor se izvršava na način da se ne vrijeđa osoba i dostojanstvo pritvorenika. Ovlaštene osobe sudske policije i straže ustanove pri izvršavanju pritvora smiju upotrijebiti prinudna sredstva samo u slučajevima određenim zakonom.

(2) Prava i slobode pritvorenika mogu biti ograničeni samo u mjeri potrebnoj da se ostvari svrha radi koje je određen pritvor, spriječiti bjekstvo pritvorenika, spriječiti počinjenje krivičnog djela i otkloni opasnost po život i zdravlje ljudi.

(3) Uprava ustanove prikuplja, obrađuje i pohranjuje podatke o pritvorenicima koji se odnose na identitet pritvorenika i njihovo psihofizičko stanje, trajanje, produženje i ukidanje pritvora, rad pritvorenika, ponašanje pritvorenika i izrečene disciplinske mjere i slično.

(4) Evidenciju o pritvorenicima vodi nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine.

Član 142.

Smještaj pritvorenika

Pritvorenici se smještaju u prostorije odgovarajuće veličine koje udovoljavaju potrebnim zdravstvenim uvjetima. U istu prostoriju ne smiju biti smještene osobe različita pola. U pravilu, pritvorenici se neće smjestiti u istu prostoriju s osobama koje izdržavaju kaznu zatvora. Pritvorenik se neće smjestiti zajedno s osobama koje bi na njega mogle štetno djelovati ili s osobama s kojima bi druženje moglo štetno utjecati na vođenje postupka.

Član 143.

Posebna prava pritvorenika

(1) Pritvorenici imaju pravo na osmosatni neprekidni odmor u vremenu od 24 sata. Njima će se osigurati kretanje na otvorenom prostoru najmanje dva sata dnevno.

(2) Pritvorenik smije kod sebe imati predmete za osobnu upotrebu, higijenske potrepštine, o svom trošku nabavljati knjige, novine i drugu štampu, te imati druge predmete u količini i veličini koja ne ometa boravak u prostoriji i ne remeti kućni red. Prilikom prijema u pritvor od pritvorenika će se prilikom osobne pretrage oduzeti predmeti u vezi s krivičnim djelom, a ostali predmeti koje pritvorenik ne smije imati u pritvoru prema njegovoj će se uputi pohraniti i čuvati ili predati osobi koju odredi pritvorenik.

Član 144.

Pravo na komunikaciju pritvorenika sa spoljnim svijetom i braniteljem

(1) Pritvorenik ima pravo na posjete po svom izboru, osim u slučajevima kada sudija za predhodni postupak donese pisanu odluku o zabrani određenih posjeta zbog njegovog štetnog djelovanja na tok postupka.

(2) pritvorenici koji su strani državljani imaju pravo na posjete svojih diplomatskih i konzularnih predstavnika ili predstavnika države koja štiti njihove interese, u skladu s međunarodnim pravom i internim propisima kojima se regulira pritvor, osim u slučajevima kada sudija za predhodni postupak donese pisanu odluku o zabrani određenih posjeta zbog njihovog štetnog djelovanja na tok postupka”

(3) Pritvorenici smije održavati povjerljivu prepisku s bilo kojim drugim licem. Izuzetno, ako to zahtijevaju interesi postupka, Sud može donijeti rješenje o nadzoru takve povjerljive

prepiske ili rješenje kojim se zabranjuje takva povjerljiva prepiska. Protiv ovog rješenja dozvoljena je žalba koja ne zadržava izvršenje rješenja. Pritvorenom se ne može zabraniti slanje molbi, pritužbi i žalbi.

(4) Pritvorenik ne može koristiti mobitel ali ima pravo, u skladu s kućnim redom a pod nadzorom uprave pritvora, o svom trošku obavljati telefonske razgovore. Uprava pritvora u tu svrhu pritvorenicima osigurava potreban broj javnih telefonskih priključaka. Sudija za prethodni postupak, sudija za prethodno saslušanje, sudija ili predsjednik vijeća mogu zbog razloga sigurnosti ili postojanja nekog od razloga iz člana 132. stava 1. tačke a. do c. ovog zakona, rješenjem ograničiti ili zabraniti pritvoreniku korištenje telefona.

(5) Pritvorenik ima pravo slobodne i neometane veze s braniteljem.

Član 145. se briše

Član 146.

Obilazak pritvorenika

Predsjednik Suda, sudija za prethodni postupak, sudija ili predsjednik vijeća mogu u svako doba obilaziti pritvorenike, s njima razgovarati i od njih primati pritužbe.

Član 147.

Kućni red u ustanovama za izdržavanje pritvora

Ministar nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine propisat će kućni red u ustanovama za izdržavanje pritvora kojim će se pobliže urediti izvršavanje pritvora u skladu s odredbama ovog zakona.

GLAVA XI - PODNESCI I ZAPISNICI

Član 148.

Podnošenje i ispravljanje podnesaka

(1) Optužnica, prijedlozi, pravni lijekovi i druge izjave i saopćenja podnose se pismeno ili se daju usmeno na zapisnik.

(2) Podnesci iz stava 1. ovog člana moraju biti razumljivi i sadržavati sve što je potrebno da bi se po njima moglo postupiti.

(3) Ako u ovom zakonu nije drukčije određeno, Sud će podnositelja podneska koji je nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti pozvati da podnesak ispravi, odnosno dopuni, a ako on to ne učini u određenom roku, Sud će podnesak odbaciti.

(4) U pozivu za ispravku, odnosno dopunu podneska podnositelj će se upozoriti na posljedice propuštanja.

Član 149.

Dostavljanje podnesaka protivnoj stranci

(1) Podnesci koji se po ovom zakonu dostavljaju protivnoj stranci predaju se Sudu u dovoljnom broju primjeraka za Sud i drugu stranku.

(2) Ako podnesci iz stava 1. ovog člana nisu predati Sudu u dovoljnom broju primjeraka, Sud će pozvati podnositelja da u određenom roku preda dovoljan broj primjeraka. Ako podnositelj ne postupi po pozivu Suda, Sud će potrebne primjerke prepisati o trošku podnositelja.

Član 150.

Kažnjavanje osoba koje vrijeđaju Sud

Sud će kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM, Tužitelja, branitelja, punomoćnika, zakonskog zastupnika I oštećenog koji u podnesku ili u usmenoj riječi vrijeđa Sud. Protiv rješenja o kažnjavanju dopuštena je žalba. O kažnjavanju Tužitelja izvještava se Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, a o kažnjavanju branitelja izvještava se nadležna advokatska komora.

Član 151.

Obaveza sastavljanja zapisnika

(1) O svakoj radnji poduzetoj u toku krivičnog postupka sastavit će se zapisnik istodobno kad se radnja obavlja, a ako to nije moguće, onda neposredno poslije toga.

(2) Zapisnik piše zapisničar. Samo kad se obavlja pretresanje stana ili osobe ili se radnja preduzima van službenih prostorija organa, a zapisničar se ne može osigurati, zapisnik može pisati osoba koja preduzima radnju.

(3) Kad zapisnik piše zapisničar, zapisnik se sastavlja na taj način što osoba koja preduzima radnju kazuje glasno zapisničaru što će unijeti u zapisnik.

(4) Osobi koja se saslušava dopustit će se da sama kazuje odgovore u zapisnik. Ovo pravo joj se može uskratiti u slučaju zloupotrebe.

Član 152.

Sadržaj zapisnika

(1) Zapisnik sadrži: naziv organa pred kojim se obavlja radnja, mjesto gdje se obavlja radnja, dan i sat kad je radnja započeta i završena, imena i prezimena prisutnih osoba i u kojem svojstvu radnji prisustvuju, kao i naznačenje krivičnog predmeta po kojem se preduzima radnja.

(2) Zapisnik treba sadržavati bitne podatke o toku i sadržaju poduzete radnje. U zapisnik se doslovno unose postavljena pitanja i dati odgovori. Ako su prilikom preduzimanja radnje oduzeti predmeti ili spisi, to će se naznačiti u zapisniku, a oduzete stvari će se priključiti zapisniku ili će se navesti gdje se nalaze na čuvanju.

(3) Prilikom preduzimanja radnji kao što je uviđaj, pretresanje stana ili osoba ili prepoznavanje osoba ili predmeta, u zapisnik će se unijeti i podaci koji su važni s obzirom na prirodu takve radnje ili za utvrđivanje istovjetnosti pojedinih predmeta (opis, mjere i veličina predmeta ili tragova, stavljanje oznake na predmetima i dr.), a ako su napravljene skice, crteži, planovi, fotografije, filmski snimci i slično, to će se navesti u zapisniku i priključiti zapisniku.

Član 153.

Vođenje zapisnika

(1) Zapisnik se mora voditi uredno, u njemu se ne smije ništa izbrisati, dodati ili mijenjati. Precrtana mjesta moraju ostati čitka.

(2) Sva preinačenja, ispravke i dodaci unose se na kraju zapisnika i moraju biti ovjereni od strane osoba koje potpisuju zapisnik.

Član 154.
Čitanje i potpisivanje zapisnika

- (1) Osobe koje se saslušavaju, kao i osumnjičeni, odnosno optuženi, branitelj i oštećeni imaju pravo pročitati zapisnik ili zahtijevati da im se pročita. Na to je dužna da ih upozori osoba koja preduzima radnju, a u zapisniku će se naznačiti da li je upozorenje učinjeno i da li je zapisnik pročitao. Zapisnik će se uvijek pročitati ako nije bilo zapisničara i to će se naznačiti u zapisniku.
- (2) Zapisnik potpisuje saslušana osoba. Ako se zapisnik sastoji od više listova, saslušana osoba potpisuje svaki list.
- (3) Na kraju zapisnika potpisat će se tumač, ako ga je bilo, svjedoci čija je prisutnost obavezna pri preduzimanju istražnih radnji, a pri pretresanju i osoba koja se pretresa ili čiji se stan pretresa. Ako zapisnik ne piše zapisničar, zapisnik potpisuju osobe koje su prisutne radnji. Ako takvih osoba nema ili nisu u stanju shvatiti sadržaj zapisnika, zapisnik potpisuju dva svjedoka, osim ako nije moguće osigurati njihovu prisutnost.
- (4) Nepismena osoba umjesto potpisa stavlja otisak kažiprsta desne ruke, a zapisničar će ispod otiska upisati njeno ime i prezime. Ako se usljed nemogućnosti da se stavi otisak desnog kažiprsta stavlja otisak nekog drugog prsta ili otisak prsta lijeve ruke, u zapisniku će se naznačiti od kojeg je prsta i s koje ruke uzet otisak.
- (5) Ako saslušana osoba odbije da potpiše zapisnik ili da stavi otisak prsta, zabilježit će se to u zapisniku i navest će se razlog odbijanja.
- (6) Ako saslušana osoba nema obje ruke pročitat će zapisnik, a ako je nepismena - zapisnik će joj se pročitati i to će se zabilježiti u zapisniku.
- (7) Ako se radnja nije mogla obaviti bez prekida, u zapisniku će se naznačiti dan i sat kad je nastao prekid, kao i dan i sat kad se radnja nastavlja.
- (8) Ako je bilo prigovora u pogledu sadržaja zapisnika, navest će se u zapisniku i ti prigovori.
- (9) Zapisnik na kraju potpisuje osoba koja je preduzela radnju i zapisničar.

Član 155.
Snimanje audio ili audio-vizuelnim sredstvima

- (1) Sve poduzete radnje u toku krivičnog postupka, u pravilu, snimaju se uređajem za **audio ili audio-vizuelno** snimanje. Tužitelj ili ovlaštena službena osoba će o tome prethodno obavijestiti osobu koja se ispituje, odnosno saslušava i poučiti je da ima pravo da zatraži reprodukovanje snimka kako bi provjerila svoju izjavu.
- (2) Snimak mora sadržavati podatke iz člana 152. stava 1. ovog zakona, podatke potrebne za identificiranje osobe čija se izjava snima i podatak u kojem svojstvu ta osoba daje izjavu. Kad se snimaju izjave više osoba, mora se osigurati da se iz snimke može jasno razaznati ko je dao izjavu.
- (3) Na zahtjev saslušane osobe, snimka će se odmah reproducirati, a ispravke ili objašnjenja te osobe će se snimiti.
- (4) U zapisnik o istražnoj radnji unijet će se da je izvršeno snimanje, ko je snimanje izvršio, da je osoba koja se saslušava prethodno obaviještena o snimanju, da je snimka reproducirana i gdje se snimak čuva ako nije priložena spisima predmeta.
- (5) Tužitelj može odrediti da se snimak u cjelini ili djelimično prepíše. Tužitelj će prijepis pregledati, ovjeriti i priključiti zapisniku o preduzimanju istražne radnje.
- (6) **Snimak se čuva** do vremena do kojeg se čuva i krivični spis.
- (7) Tužitelj može dopustiti da osobe koje imaju opravdan interes pomoću uređaja za

audio ili audio-vizuelno snimanje snime izvođenje istražne radnje.

(8) Snimci iz **stava (1) do (7)** ovog člana ne mogu se javno prikazivati, bez pismenog odobrenja stranaka i učesnika snimljene radnje.

Član 156.

Shodna primjena drugih odredbi ovog zakona

Za zapisnik o glavnom pretresu važe i odredbe člana 253. i 254. ovog zakona.

Član 157.

Zapisnik o vijećanju i glasanju

- (1) O vijećanju i glasanju sastavit će se poseban zapisnik.
- (2) Zapisnik o vijećanju i glasanju sudskog vijeća sadrži tok glasanja i odluku koja je donesena.
- (3) Zapisnik o vijećanju i glasanju potpisuju svi članovi vijeća i zapisničar. Odvojena mišljenja priključit će se ovom zapisniku, ako nisu unesena u zapisnik.
- (4) Zapisnik o vijećanju i glasanju zatvorit će se u poseban omot. Ovaj zapisnik može razgledati samo vijeće apelacionog odjeljenja kad rješava o pravnom lijeku i u tom slučaju dužno je da zapisnik ponovno zatvori u poseban omot i da na omotu naznači da je razgledalo zapisnik.

GLAVA XII – ROKOVI

Član 158.

Rokovi predaje podnesaka

- (1) Rokovi predviđeni ovim zakonom ne mogu se produžavati, osim kada to ovaj zakon izričito dopušta. Ako je u pitanju rok koji je ovim zakonom određen radi zaštite prava odbrane i drugih procesnih prava osumnjičenog, odnosno optuženog, taj rok se može skratiti ako to zahtijeva osumnjičeni, odnosno optuženi pismeno ili usmeno na zapisnik pred Sudom.
- (2) Kad je izjava vezana za rok smatra se da je data u roku ako je prije nego što rok istekne predata onom ko je ovlašten da je primi.
- (3) Kad je izjava upućena preko pošte preporučenom pošiljkom, telegrafom ili drugim telekomunikacijskim sredstvom, dan slanja ili predaje pošti smatra se kao dan predaje onome kome je upućena.
- (4) Osumnjičeni, odnosno optuženi koji se nalazi u pritvoru može izjavu koja je vezana za rok dati i na zapisnik kod Suda ili je predati upravi zatvora, a osoba koja se nalazi na izdržavanju kazne ili se nalazi unekoj ustanovi radi primjene mjere sigurnosti ili odgojne mjere može takvu izjavu predati upravi ustanove u kojoj je smještena. Dan kad je sastavljen takav zapisnik, odnosno kad je izjava predata upravi ustanove smatra se kao dan predaje organu koji je nadležan da je primi.
- (5) Ako je podnesak koji je vezan za rok zbog neznanja ili očigledne omaške podnositelja predat ili upućen nenadležnom sudu prije isteka roka, pa Sudu stigne poslije isteka roka, smatrat će se da je na vrijeme podnesen.

Član 159.

Računanje rokova

- (1) Rokovi se određuju na sate, dane, mjesece i godine.

(2) Sat ili dan kad je dostavljanje ili saopćenje izvršeno, odnosno u koji pada događaj od kada treba računati trajanje roka, ne uračunava se u rok već se za početak roka uzima prvi naredni sat, odnosno dan. U jedan dan računa se 24 sata, a mjesec se računa po kalendarskom vremenu.

(3) Rokovi određeni po mjesecima, odnosno godinama završavaju se protekom onog dana posljednjeg mjeseca, odnosno godine koji po svom broju odgovara danu kad je rok otpočeo. Ako nema toga dana u posljednjem mjesecu, rok se završava posljednjeg dana tog mjeseca.

(4) Ako posljednji dan roka pada na državni praznik ili u subotu ili u nedjelju ili u neki drugi dan kada državni organ ne radi, rok ističe protekom prvog narednog radnog dana.

Član 160.

Uvjeti za povraćaj u pređašnje stanje

(1) Optuženom koji iz opravdanih razloga propusti rok za izjavu žalbe na presudu ili na rješenje o primjeni mjere sigurnosti ili odgojne mjere ili o oduzimanju imovinske koristi, Sud će dopustiti povraćaj u pređašnje stanje radi podnošenja žalbe ako u roku od osam dana od dana prestanka uzroka zbog kojega je propustio rok podnese molbu za povraćaj u pređašnje stanje i ako istodobno s molbom preda i žalbu.

(2) Poslije proteka roka od tri mjeseca od dana propuštanja ne može se tražiti povraćaj u pređašnje stanje.

Član 161.

Odlučivanje o povraćaju u pređašnje stanje

(1) O povraćaju u pređašnje stanje odlučuje sudija, odnosno predsjednik vijeća koje je donijelo presudu ili rješenje koje se pobija žalbom.

(2) Protiv rješenja kojim se dopušta povraćaj u pređašnje stanje nije dopuštena žalba.

Član 162.

Posljedice podnošenja molbe za povraćaj u pređašnje stanje

Molba za povraćaj u pređašnje stanje ne zadržava, po pravilu, izvršenje presude, odnosno rješenja o primjeni mjere sigurnosti ili odgojne mjere ili o oduzimanju imovinske koristi, ali Sud može odlučiti da se s izvršenjem zastane do donošenja odluke po molbi.

GLAVA XIII - DONOŠENJE I SAOPĆAVANJE ODLUKA

Član 163.

Vrste odluka

(1) U krivičnom postupku odluke se donose u obliku presude, rješenja i naredbe.

(2) Presudu donosi samo Sud, a rješenje i naredbu donose i drugi organi koji učestvuju u krivičnom postupku.

Član 164.

Odlučivanje u sjednici o vijećanju i glasanju

- (1) Odluke vijeća donose se poslije usmenog vijećanja i glasanja. Odluka je donesena kad je za nju glasala većina članova vijeća.
- (2) Predsjednik vijeća rukovodi vijećanjem i glasanjem i glasa posljednji. On je dužan da se stara da se sva pitanja svestrano i potpuno razmotre.
- (3) Ako se u pogledu pojedinih pitanja o kojima se glasa glasovi podijele na više različitih mišljenja, tako da nijedno od njih nema većinu, razdvojit će se pitanjima i glasanje će se ponavljati dok se ne postigne većina. Ako se na taj način ne postigne većina, odluka će se donijeti tako što će se glasovi koji su najnepovoljniji za optuženog pribrojiti glasovima koji su od ovih manje nepovoljni, sve dok se ne postigne potrebna većina.
- (4) Članovi vijeća ne mogu odbiti da glasaju o pitanjima koja postavi predsjednik vijeća, ali član vijeća koji je glasao da se optuženi oslobodi ili da se presuda ukine i ostao u manjini, nije dužan glasati o sankciji. Ako ne glasa, uzet će se kao da je pristao na glas koji je za optuženog najpovoljniji.

Član 165.

Način glasanja

- (1) Pri odlučivanju prvo se glasa je li Sud nadležan kao i o drugim prethodnim pitanjima. Kad se donese odluka o prethodnim pitanjima, prelazi se na odlučivanje o glavnoj stvari.
- (2) Pri odlučivanju o glavnoj stvari prvo će se glasati je li optuženi učinio krivično djelo i je li krivično odgovoran, a zatim će se glasati o kazni, drugim krivičnopravnim sankcijama, troškovima krivičnog postupka, imovinskopравnim zahtjevima i ostalim pitanjima o kojima treba donijeti odluku.
- (3) Ako je ista osoba optužena za više krivičnih djela, glasat će se o krivičnoj odgovornosti i kazni za svako od tih djela, a zatim o jedinstvenoj kazni za sva djela.

Član 166.

Tajno zasjedanje

- (1) Vijećanje i glasanje obavlja se u tajnom zasjedanju.
- (2) U prostoriji u kojoj se obavlja vijećanje i glasanje mogu biti prisutni samo članovi vijeća i zapisničar.

Član 167.

Saopćavanje odluka

- (1) Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, odluke se saopćavaju osobama usmenim objavljivanjem, ako su prisutne, a dostavljanjem ovjerenog prijepisa odluke, ako su odsutne.
- (2) Ako je odluka usmeno saopćena, to će se naznačiti u zapisniku i u spisu, a osoba kojoj je saopćenje učinjeno - potvrdit će to svojim potpisom. Ako osoba izjavi da se neće žaliti, ovjereni prijepis usmeno saopćene odluke neće joj se dostaviti, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.
- (3) Prijepisi odluka protiv kojih je dopuštena žalba dostavljaju se s uputstvom o pravu na žalbu.

GLAVA XIV - DOSTAVLJANJE PISMENA

Član 168.

Način dostavljanja

(1) Pismena se dostavljaju, po pravilu, preko pošte. Dostavljanje se može obavljati i preko službene osobe organa koji je odluku donio ili neposredno kod tog organa.

(2) Poziv za glavni pretres ili druge pozive Sud može i usmeno saopćiti osobi koja se nalazi pred Sudom, uz pouku o posljedicama nedolaska. Usmeno pozivanje zabilježiti će se u zapisniku koji će pozvana osoba potpisati, osim ako je to pozivanje zabilježeno u zapisniku o glavnom pretresu. Smatra se da je time izvršeno punovažno dostavljanje.

Član 169.

Osobno dostavljanje

Pismeno za koje je u ovom zakonu određeno da se ima osobno dostaviti predaje se neposredno osobi kojoj je upućeno. Ako se osoba kojoj se pismeno mora osobno dostaviti ne zatekne na mjestu gdje se dostavljanje ima izvršiti, dostavljač će se obavijestiti kad i na kom mjestu može tu osobu da zatekne i ostavit će kod jedne od osoba iz člana 170. ovog zakona pismenu obavijest da radi primanja pismena bude u određeni dan i sat u svom stanu ili na svom radnom mjestu. Ako i poslije ovog dostavljač ne zatekne osobu kojoj se pismeno dostavlja, postupit će po odredbi člana 170. stava 1. ovog zakona. Time se smatra da je dostavljanje izvršeno.

Član 170.

Posredno dostavljanje

(1) Pismena za koja u ovom zakonu nije određeno da se moraju osobno dostaviti dostavljaju se takođe osobno, ali takva pismena u slučaju da se primatelj ne zatekne u stanu ili na radnom mjestu mogu se predati kome od njegovih odraslih članova domaćinstva, koji je dužan da primi pismeno. Ako se oni ne zateknu u stanu pismeno se predaje susjedu, ako on na to pristane. Ako se dostavljanje obavlja na radnom mjestu osobe kojoj se pismeno ima dostaviti, a ta osoba se tamo ne zatekne, pismeno se može uručiti osobi ovlaštenoj za prijem pošte koja je dužna primiti pismeno ili osobi koja je zaposlena na istom mjestu, ako ona pristane primiti pismeno.

(2) Ako se utvrdi da je osoba kojoj se pismeno dostavlja odsutna i da joj osoba iz stava 1. ovog člana zbog toga ne može pismeno na vrijeme predati, pismeno će se vratiti uz naznačenje gdje se odsutni nalazi.

Član 171.

Sadržaj osobnog dostavljanja

(1) Osumnjičenom, odnosno optuženom će se osobno dostaviti poziv za prvo ispitivanje u istrazi, poziv za glavni pretres i poziv za pretres za **izricanje krivičnopravne** sankcije.

(2) Optuženom koji nema branitelja, osobno će se dostaviti optužnica, presuda i druge odluke od čijeg dostavljanja teče rok za žalbu, kao i žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovora. Po zahtjevu optuženog, presuda i druge odluke dostavit će se osobi koju on odredi.

(3) Ako optuženom koji nema branitelja treba dostaviti presudu kojom mu je izrečena kazna zatvora, a dostavljanje se ne može izvršiti na njegovu dosadašnju adresu, Sud će optuženom postaviti branitelja po službenoj dužnosti, koji će vršiti ovu dužnost dok se ne sazna nova adresa optuženog. Postavljenom branitelju će se odrediti potreban rok za upoznavanje sa spisom, a poslije toga će se presuda dostaviti postavljenom branitelju i postupak nastaviti. Ako je u pitanju koja druga odluka od čijeg dostavljanja teče rok za žalbu ili žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovora, ta će se

odluka, odnosno žalba istaći na oglasnoj tabli Suda. Po proteku roka od osam dana od dana isticanja smatra se da je izvršeno punovažno dostavljanje.

(4) Ako optuženi ima branitelja, optužnica i sve odluke od čijeg dostavljanja teče rok za žalbu, kao i žalba protivne stranke koja se dostavlja radi odgovara, dostavit će se branitelju i optuženom po odredbama člana 170. ovog zakona. U tom slučaju, rok za izjavu pravnog lijeka, odnosno odgovora na žalbu teče od dana dostavljanja pismena optuženom ili branitelju. Ako se optuženom ne može dostaviti odluka, odnosno žalba zato što nije prijavio promjenu adrese, ta će se odluka, odnosno žalba istaći na oglasnoj tabli Suda. Po proteku roka od osam dana od dana isticanja smatra se da je izvršeno punovažno dostavljanje.

(5) Ako se pismeno dostavlja branitelju optuženog, a on ima više branitelja, dovoljno je da se pismeno dostavi jednom od njih.

Član 172.

Dostavnica

(1) Potvrdu o izvršenom dostavljanju (dostavnicu) potpisuju primatelj i dostavljač. Primatelj će na dostavnici sam naznačiti dan prijema.

(2) Ako je primatelj nepismen ili nije u stanju da se potpiše, dostavljač će ga potpisati, naznačiti dan prijema i staviti napomenu zašto je potpisao primatelja.

(3) Ako primatelj odbije da potpiše dostavnicu, dostavljač će to zabilježiti na dostavnici i naznačiti dan predaje. Time je dostavljanje izvršeno.

Član 173.

Odbijanje prijema pismena

Kad primatelj ili odrasli član njegovog domaćinstva odbije da primi pismeno, dostavljač će zabilježiti na dostavnici dan, sat i razlog odbijanja prijema, a pismeno će ostaviti u stanu primatelja ili u prostoriji gdje je on zaposlen. Time je dostavljanje izvršeno.

Član 174.

Posebni slučajevi dostavljanja

(1) Osobama lišenim slobode dostavljanje se vrši u Sudu ili preko uprave ustanove u kojoj su smještene.

(2) Osobama koje uživaju pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini, ako međunarodni ugovori šta drugo ne određuju, dostavljanje se izvršava preko nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine.

(3) Dostavljanje državljanima Bosne i Hercegovine, ako se ne primjenjuje postupak predviđen u članu 408. i 409. ovog zakona, izvršava se posredstvom diplomatskog ili konzularnog predstavništva Bosne i Hercegovine u stranoj državi, pod uvjetom da se strana država ne protivi takvom načinu dostavljanja i da osoba kojoj se dostavljanje obavlja dobrovoljno pristaje da primi pismeno. Ovlašteni zaposlenik diplomatskog ili konzularnog predstavništva potpisuje dostavnicu kao dostavljač ako je pismeno uručeno u samom predstavništvu, a ako je pismeno dostavljeno poštom - potvrđuje to na dostavnici.

Član 175.

Dostavljanje Tužitelju

- (1) Tužitelju se odluke i druga pismena ili obavještenja dostavljaju predajom pisarnici Tužilaštva.
- (2) Kad se vrši dostavljanje odluka kod kojih od dana dostavljanja teče rok, kao dan dostavljanja smatra se dan predaje pismena pisarnici Tužilaštva.

Član 176.

Shodna primjena odredbi drugog zakona

U slučajevima koji nisu predviđeni ovim zakonom dostavljanje se vrši po odredbama koje važe za parnični postupak pred Sudom.

Član 177.

Obavještanje telegramom ili telefonom

- (1) Osobe koje učestvuju u postupku, osim optuženog, mogu se o pozivu za glavni pretres ili drugom pozivu, kao i o odluci o odlaganju glavnog pretresa ili drugih zakazanih radnji, obavijestiti telegramom ili telefonom, ako se prema okolnostima može pretpostaviti da će obavijest izvršenu na taj način primiti osoba kojoj je upućena.
- (2) O pozivanju ili obavještanju o odlukama koje je izvršeno na način iz stava 1. ovog člana, sastavit će se na spisu službena zabilješka.
- (3) Prema osobi koja je obaviještena, odnosno kojoj je odluka upućena na način iz stava 1. ovog člana, mogu nastupiti štetne posljedice predviđene za propuštanje samo ako se utvrdi da je ona blagovremeno primila poziv, odnosno odluku i da je bila poučena o posljedicama propuštanja.

GLAVA XV - IZVRŠENJE ODLUKA

Član 178.

Pravomoćnost odluka

- (1) Presuda postaje pravomoćna kad se više ne može pobijati žalbom ili kad žalba nije dopuštena.
- (2) Pravomoćna presuda izvršava se kad je izvršeno njeno dostavljanje i kada za izvršenje ne postoje zakonske smetnje. Ako nije podnesena žalba ili su se stranke odrekle ili odustale od žalbe, presuda je izvršna istekom roka za žalbu, odnosno od dana odricanja ili odustanka od podnesene žalbe.
- (3) Za izvršenje pravomoćnih presuda nadležan je Sud.
- (4) Ako je vojni starješina osuđen na kaznu, Sud će ovjereni prijepis pravomoćne presude dostaviti organu nadležnom za poslove odbrane u kojem se osuđeni vodi u evidenciji.

Član 179.

Nemogućnost naplate novčane kazne

Ako se novčana kazna propisana u ovom zakonu ne može naplatiti, Sud će postupiti na način propisan u KZ BiH.

Član 180.

Izvršenje odluke o troškovima postupka i o oduzimanju predmeta

(1) Izvršenje presude u pogledu troškova krivičnog postupka, oduzimanja imovinske koristi i imovinskopravnih zahtjeva obavlja Sud po odredbama koje važe za izvršni postupak i koje se primjenjuju u mjestu gdje se odluka ima izvršiti.

(2) Prinudna naplata troškova krivičnog postupka u korist budžeta Bosne i Hercegovine vrši se po službenoj dužnosti. Troškovi prinudne naplate prethodno se isplaćuju iz sredstava Suda.

(3) Ako je u presudi izrečena mjera sigurnosti oduzimanja predmeta, Sud će odlučiti hoće li se takvi predmeti prodati po odredbama koje važe za izvršni postupak ili će se predate kriminalističkom muzeju ili drugoj ustanovi ili će se uništiti. Novac dobijen prodajom predmeta prihod je budžeta Bosne i Hercegovine.

(4) Odredba stava 3. ovog člana shodno se primjenjuje i kad se donese odluka o oduzimanju predmeta na osnovu člana 391. ovog zakona.

(5) Pravomoćna odluka o oduzimanju predmeta može se van slučaja ponavljanja krivičnog postupka izmijeniti u parničnom postupku ako se pojavi spor o vlasništvu oduzetih predmeta.

Član 181.

Izvršnost odluka

(1) Ako ovim zakonom nije drukčije određeno, rješenje se izvršava kad postane pravomoćno. Naredba se izvršava odmah, ako organ koji je naredbu izdao ne naredi drugačije.

(2) Pravomoćnost rješenja nastupa kad se ono ne može pobijati žalbom ili kad žalba nije dopuštena.

(3) Rješenje i naredbu, ako nije drugačije određeno, objavljuje organ koji je tu odluku donio. Ako je Sud rješenjem odlučio o troškovima krivičnog postupka, naplata tih troškova vrši se po odredbama člana 180. stava 1. i 2. ovog zakona.

Član 182.

Sumnja u dopuštenost izvršenja

(1) Ako se pojavi sumnja u dopuštenost izvršenja sudske odluke ili o računanju kazne ili ako u pravomoćnoj presudi nije odlučeno o uračunavanju pritvora ili ranije izdržane kazne ili uračunavanje nije pravilno obavljeno, o tome će odlučiti posebnim rješenjem sudija, odnosno predsjednik vijeća koje je sudilo u prvom stepenu. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja, osim ako Sud ne odredi drugačije.

(2) Ako se pojavi sumnja o tumačenju sudske odluke, o tome odlučuje sudija, odnosno vijeće koje je donijelo pravomoćnu odluku.

Član 183.

Pravomoćnost odluke o imovinskopravnom zahtjevu

Kad je odluka kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtjevu postala pravomoćna, oštećenom će se na njegov zahtjev izdati ovjeren prepis odluke s naznačenjem da je odluka izvršna.

Član 184.

Propisi o krivičnoj evidenciji

Propise o krivičnoj evidenciji donosi ministar nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine.

GLAVA XVI - TROŠKOVI KRIVIČNOG POSTUPKA

Član 185.

Vrste troškova

- (1) Troškovi krivičnog postupka su izdaci učinjeni povodom krivičnog postupka od njegovog pokretanja do njegovog završetka.
- (2) Troškovi krivičnog postupka obuhvataju:
 - a) troškove za svjedoke, vještake, tumače i stručne osobe i troškove uviđaja,
 - b) podvozne troškove osumnjičenog, odnosno optuženog,
 - c) izdatke za dovođenje osumnjičenog, odnosno optuženog ili osobe lišene slobode,
 - d) podvozne i putne troškove službenih osoba,
 - e) troškove liječenja osumnjičenog, odnosno optuženog dok se nalazi u pritvoru, kao i troškove porođaja, osim troškova koji se isplaćuju iz fonda za zdravstveno osiguranje,
 - f) troškove tehničkog pregleda vozila, analize krvi i prijevoza leša do mjesta obdukcije,
 - g) paušalni iznos,
 - h) nagradu i nužne izdatke branitelja,
 - i) nužne izdatke oštećenog i njegovog zakonskog zastupnika.
- (3) Paušalni iznos utvrđuje se u okviru iznosa određenih odgovarajućim propisom, s obzirom na trajanje i složenost postupka i imovno stanje osobe obavezne da plati ovaj iznos.
- (4) Troškovi iz stava 2. tačke a. do f. ovog člana i nužni izdaci postavljenog branitelja isplaćuju se unaprijed iz sredstava Tužilaštva, odnosno Suda, a naplaćuju se kasnije od osoba koje su dužne da ih naknade po odredbama ovog zakona. Organ koji vodi krivični postupak dužan je da sve troškove koji su unaprijed uplaćeni unese u popis koji se prilaže spisu.
- (5) Na zahtjev odabrane, nagrada za postavljenog branitelja može se isplaćivati u toku postupka u redovnim intervalima koje Sud utvrdi, uzimajući u obzir činjenice i okolnosti svakog predmeta. U izuzetnim okolnostima, Sud može odrediti i da se isplata izvrši unaprijed, prije nego što nastanu izdaci.
- (6) Troškovi prevođenja na jezik stranke, svjedoka ili drugih osoba koje učestvuju u krivičnom postupku a koji nastaju primjenom odredbi ovog zakona neće se naplaćivati od osoba koje su po odredbama ovog zakona dužne da naknade troškove krivičnog postupka.

Član 186.

Odluka o troškovima

- (1) U svakoj presudi i rješenju kojim se obustavlja krivični postupak odlučit će se ko snosi troškove postupka i koliko oni iznose.
- (2) Ako nedostaju podaci o visini troškova, Sud će donijeti posebno rješenje o visini troškova, kad se ti podaci pribave. Zahtjev s podacima o visini troškova može se podnijeti najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostavljanja pravomoćne presude ili rješenja o obustavi krivičnog postupka osobi koja ima pravo da postavi takav zahtjev.
- (3) Kad je odluka o troškovima sadržana u posebnom rješenju, o žalbi protiv tog rješenja odlučuje vijeće apelacionog odjeljenja.

Član 187.
Ostali troškovi

- (1) Osumnjičeni, odnosno optuženi, branitelj, zakonski zastupnik, svjedok, vještak, prevoditelj i stručna osoba, bez obzira na ishod krivičnog postupka, snose troškove svog dovođenja, odgađanja istražne radnje ili glavnog pretresa, i ostale troškove postupka koje su prouzrokovali svojom krivnjom, kao I odgovarajući dio paušalnog iznosa.
- (2) O troškovima iz stava 1. ovog člana donosi se posebno rješenje, osim ako se o troškovima koje snosi optuženi rješava u odluci o glavnoj stvari.

Član 188.
Troškovi postupka kad se optuženi oglasi krivim

- (1) Kad Sud optuženog oglasi krivim, izreći će u presudi da je dužan da naknadi troškove krivičnog postupka.
- (2) Osoba koja je optužena za više krivičnih djela neće se osuditi na naknadu troškova u pogledu djela za koja je oslobođena optužbe, ukoliko se ti troškovi mogu izdvojiti iz ukupnih troškova.
- (3) U presudi kojom je više optuženih oglašeno krivim, Sud će odrediti koliki će dio troškova snositi svaki od njih, a ako to nije moguće osudit će sve optužene da solidarno snose troškove. Plaćanje paušalnog iznosa odredit će se za svakog optuženog posebno.
- (4) U odluci kojom rješava o troškovima, Sud može osloboditi optuženog dužnosti da naknadi u cjelini ili djelimično troškove krivičnog postupka iz člana 185. stava 2. tačke a. do h. ovog zakona, ako bi njihovim plaćanjem bilo dovedeno u pitanje izdržavanje optuženog ili osobe koju je on dužan da izdržava. Ako se ove okolnosti utvrde nakon donošenja odluke o troškovima, sudija može izdati posebno rješenje kojim oslobađa optuženog dužnosti naknade troškova krivičnog postupka.

Član 189.
Troškovi postupka u slučaju obustave postupka, oslobađajuće ili odbijajuće presude

- (1) Kad se obustavi krivični postupak ili kad se donese presuda kojom se optuženi oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija, izreći će se u rješenju, odnosno presudi da troškovi krivičnog postupka iz člana 185. stava 2. tačke a. do f. ovog zakona, kao i nužni izdaci optuženog i nužni izdaci i nagrada branitelja padaju na teret budžetskih sredstava, osim u slučajevima određenim u stavu 2. ovog člana.
- (2) Osoba koja je svjesno podnijela lažnu prijavu, snosit će troškove krivičnog postupka.
- (3) Kad Sud odbije optužbu zbog nenadležnosti, odluku o troškovima donijeće nadležni sud.
- (4) Ako zahtjev za naknadu nužnih izdataka i nagrade iz stava 1. ovog člana ne bude usvojen ili Sud o njemu ne donese odluku u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva, optuženi i branitelj imaju pravo da potraživanja ostvaruju u parničnom postupku protiv Bosne i Hercegovine.

Član 190.
Nagrada i nužni izdaci branitelja

Nagradu i nužne izdatke branitelja dužna je platiti zastupana osoba, bez obzira na to ko je po odluci Suda dužan snositi troškove krivičnog postupka, osim ako po odredbama ovog zakona nagrada i nužni izdaci branitelja padaju na teret sredstava Suda. ko je osumnjičenom, odnosno optuženom bio postavljen branitelj, a plaćanjem nagrade i nužnih izdataka bi bilo dovedeno u pitanje njegovo izdržavanje ili izdržavanje osoba koje je obavezan izdržavati, nagrada i nužni izdaci branitelja isplatit će se iz sredstava Suda.

Član 191.

Troškovi postupka po pravnim lijekovima

O dužnosti plaćanja troškova u postupku po pravnim lijekovima odlučuje se u skladu s odredbama članova 185. do 190. ovog zakona.

Član 192.

Posebni propisi o naknadi troškova

Detaljnije propise o naknadi troškova krivičnog postupka i visini paušalnog iznosa donosi Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

GLAVA XVII - IMOVINSKOPRAVNI ZAHTJEVI

Član 193.

Predmet imovinskopravnog zahtjeva

- (1) Imovinskopravni zahtjev koji je nastao usljed učinjenja krivičnog djela raspravit će se na prijedlog ovlaštene osobe u krivičnom postupku ako se time ne bi znatno odugovlačio ovaj postupak.
- (2) Imovinskopravni zahtjev može se odnositi na naknadu štete, povrat stvari ili poništavanje određenog pravnog posla.

Član 194.

Podnošenje prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva

- (1) Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku može podnijeti osoba koja je ovlaštena da takav zahtjev ostvaruje u parničnom postupku.
- (2) Ako je usljed krivičnog djela oštećena imovina Bosne i Hercegovine, organ ovlašten zakonom da se stara o zaštiti te imovine može u krivičnom postupku učestvovati u skladu s ovlaštenjima koja ima na osnovu tog zakona.

Član 195.

Postupak za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva

- (1) Prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku podnosi se **tužiocu, odnosno** Sudu.

(2) Prijedlog se može podnijeti najkasnije do završetka glavnog pretresa, odnosno pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije pred Sudom.

(3) Osoba ovlaštena na podnošenje prijedloga dužna je da određeno označi svoj zahtjev i da podnese dokaze.

(4) Ako ovlaštena osoba nije podnijela prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku do potvrđivanja optužnice, bit će obaviještena da taj prijedlog može podnijeti do završetka glavnog pretresa, odnosno pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije. Ako su usljed krivičnog djela oštećena sredstva Bosne i Hercegovine, a prijedlog nije podnesen, Sud će o tome obavijestiti organ iz člana 194. stava 2. ovog zakona.

(5) Ako ovlaštena osoba ne podnese imovinskopravni zahtjev do završetka glavnog pretresa ili ako predloži upućivanje na parnični postupak, a podaci krivičnog postupka pružaju pouzdan osnov za potpuno ili djelimično rješenje imovinskopravnog zahtjeva, Sud će u osuđujućoj presudi odlučiti da se optuženom izrekne mjera oduzimanja imovinske koristi.

Član 196.

Odustajanje od prijedloga

(1) Ovlaštena osoba može do završetka glavnog pretresa, odnosno pretresa za izricanje krivičnopravne sankcije odustati od prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u krivičnom postupku i ostvarivati ga u parničnom postupku. U slučaju odustajanja od prijedloga, takav prijedlog se ne može ponovo podnijeti, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

(2) Ako je imovinskopravni zahtjev poslije podnesenog prijedloga a prije završetka pretresa za određivanje sankcije prešao na drugu osobu po pravilima imovinskog prava, pozvaće se ta osoba da se izjasni da li ostaje kod prijedloga. Ako se uredno pozvani ne odazove, smatra se da je odustao od prijedloga.

Član 197.

Obaveze Tužitelja i Suda u vezi utvrđivanja činjenica

(1) Tužilac je dužan prikupiti dokaze o imovinskopravnom zahtjevu vezanom za krivično djelo.

(2) Tužilac, odnosno Sud ispitat će osumnjičenog, odnosno optuženog o činjenicama vezanim za prijedlog ovlaštenog lica.

Član 198.

Odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu

(1) O imovinskopravnom zahtjevu odlučuje Sud. Sud može predložiti oštećenom i optuženom, odnosno braniocu provođenje postupka medijacije putem medijatora u skladu sa zakonom, ako ocijeni da je imovinskopravni zahtjev takav da je svrsishodno da ga uputi na medijaciju. Prijedlog za upućivanje na medijaciju mogu dati i oštećeni i optuženi, odnosno branilac do završetka glavnog pretresa.

(2) U presudi kojom optuženog oglašava krivim Sud može oštećenom dosuditi imovinskopravni zahtjev u cjelini ili mu može dosuditi imovinskopravni zahtjev djelimično, a za ostatak ga uputiti na parnični postupak. Ako podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za djelimično presuđenje, Sud će oštećenog uputiti da imovinskopravni zahtjev u cjelini može da ostvaruje u parničnom postupku.

(3) Kad Sud donese presudu kojom se optuženi oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija ili kad rješenjem obustavi krivični postupak, uputit će oštećenog da imovinskopravni zahtjev može ostvarivati u parničnom postupku.

Član 199.

Odluka o predaji stvari oštećenom

Ako se imovinskopravni zahtjev odnosi na povrat stvari, a Sud ustanovi da stvar pripada oštećenom i da se nalazi kod optuženog ili kod nekog od učesnika na glavnom pretresu ili kod osobe kojoj su oni dali stvar na čuvanje, odredit će u presudi da se stvar preda oštećenom.

Član 200.

Odlučivanje o poništavanju određenog pravnog posla

Ako se imovinskopravni zahtjev odnosi na poništavanje određenog pravnog posla, a Sud utvrdi da je zahtjev osnovan, izreći će u presudi potpuno ili djelimično poništavanje tog pravnog posla, s posljedicama koje otuda proističu, ne dirajući u prava trećih osoba.

Član 201.

Izmjena odluke o imovinskopravnom zahtjevu

(1) Sud može izmijeniti pravomoćnu presudu koja sadrži odluku o imovinskopravnom zahtjevu samo povodom ponavljanja krivičnog postupka.

(2) Izvan slučaja iz stava 1. ovog člana, osuđeni, odnosno njegovi nasljednici mogu samo u parničnom postupku zahtjevati da se pravomoćna presuda kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtjevu izmijeni i to ako postoje uvjeti za ponavljanje postupka odredbama koje važe za parnični postupak.

Član 202.

Privremene mjere obezbjeđenja

(1) Privremene mjere obezbjeđenja imovinskopavnog zahtjeva nastalog usljed učinjenja krivičnog djela mogu se odrediti u krivičnom postupku po odredbama koje važe za izvršni postupak.

(2) Rješenje iz stava 1. ovog člana donosi Sud. Dopuštena je žalba protiv ovog rješenja o kojoj odlučuje vijeće iz člana 24. stav 7. ovog zakona. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

Član 203.

Vraćanje stvari u toku postupka

(1) Ako je riječ o stvarima koje nesumnjivo pripadaju oštećenom, a ne služe kao dokaz u krivičnom postupku, te će se stvari predati oštećenom i prije završetka postupka.

(2) Ako se više oštećenih spore o svojini na stvari, uputit će se na parnični postupak, a Sud će u krivičnom postupku odrediti samo čuvanje stvari kao privremenu mjeru obezbjeđenja.

(3) Stvari koje služe kao dokaz oduzet će se privremeno i po završetku postupka vratiti vlasniku. Ako je ovakva stvar neophodno potrebna vlasniku, ona mu se može vratiti i prije završetka postupka, uz obavezu da je na zahtjev donese.

Član 204.

Mjere obezbjeđenja prema trećim osobama

(1) Ako oštećeni ima zahtjev prema trećoj osobi zbog toga što se kod nje nalaze stvari pribavljene krivičnim djelom ili zbog toga što je ona usljed krivičnog djela ostvarila imovinsku korist, Sud može u krivičnom postupku, na prijedlog ovlaštene osobe (član 194.) i po odredbama koje važe za izvršni postupak, odrediti privremene mjere obezbjeđenja i prema toj trećoj osobi. Odredbe člana 202. stava 2. ovog zakona primjenjuju se i u ovom slučaju.

(2) U presudi kojom se optuženi oglašava krivim Sud će ili ukinuti mjere iz stava 1. ovog člana, ako već ranije nisu ukinute ili će oštećenog uputiti na parnični postupak, s tim što će se ove mjere ukinuti ako parnični postupak ne bude pokrenut u roku koji odredi Sud.

GLAVA XVIII - OSTALE ODREDBE

Član 205.

Obustava postupka u slučaju smrti osumnjičenog, odnosno optuženog

Kad se u toku krivičnog postupka ustanovi da je osumnjičeni, odnosno optuženi umro, postupak će se obustaviti.

Član 206.

Postupak u slučaju neuračunljivosti osumnjičenog, odnosno optuženog

Ako se u toku postupka utvrdi da je osumnjičeni, odnosno optuženi u vrijeme učinjenja krivičnog djela bio neuračunljiv, Sud donosi odgovarajuću odluku u skladu s članom 389. ovog zakona.

Član 207.

Duševno oboljenje osumnjičenog, odnosno optuženog u toku postupka

Kad se u toku krivičnog postupka utvrdi da je osumnjičeni, odnosno optuženi po učinjenom krivičnom djelu obolio od kakvog duševnog oboljenja, rješenjem će se prekinuti krivični postupak (član 388).

Član 208.

Primjena pravila međunarodnog prava

(1) U pogledu isključenja krivičnog gonjenja za strance koji uživaju pravo imuniteta u Bosni i Hercegovini, primjenjuju se pravila međunarodnog prava.

(2) U slučaju sumnje da li se radi o osobama iz stava 1. ovog člana, **tužilac, odnosno** Sud će se za objašnjenje obratiti **Ministarstvu pravde** Bosne i Hercegovine.

Član 209.

Odobrenje za krivično gonjenje

Kad je zakonom, **odnosno drugim općim aktom donesenim na osnovu ustava ili zakona** propisano da je za krivično gonjenje pojedinih osoba potrebno prethodno odobrenje nadležnog državnog organa, Tužitelj ne može **pokrenuti, odnosno nastaviti** istragu niti podići optužnicu ako ne podnese dokaz da je odobrenje dato.

Član 210.***Posebni uvjeti za krivično gonjenje***

(1) U slučaju kada je krivično djelo izvršeno van teritorije Bosne i Hercegovine, Tužitelj može poduzeti krivično gonjenje ako je to krivično djelo propisano u zakonu Bosne i Hercegovine.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana Tužitelj će poduzeti krivično gonjenje samo u slučaju ako je izvršeno djelo propisano kao krivično djelo i po zakonu države na čijoj je teritoriji krivično djelo izvršeno. Ni u tom slučaju krivično gonjenje se neće poduzeti ako se po zakonu te države krivično gonjenje preduzima po zahtjevu oštećenog, a takav zahtjev nije podnesen.

(3) Tužitelj može poduzeti krivično gonjenje bez obzira na zakon države na čijoj je teritoriji krivično djelo učinjeno, u slučaju da se radi o krivičnom djelu protiv integriteta Bosne i Hercegovine ili ako se to djelo smatra krivičnim djelom prema pravilima međunarodnog prava.

Član 211.***Kažnjavanje za odugovlačenje postupka***

(1) Sud može u toku postupka kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM Tužitelja, branitelja, punomoćnika, zakonskog zastupnika ili oštećenog, ako su njihovi postupci očigledno upravljani na odugovlačenje krivičnog postupka.

(2) O kažnjavanju Tužitelja obavijestit će se Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine, a o kažnjavanju branitelja obavijestit će se nadležna advokatska komora.

Član 212.***Davanje podataka iz kaznene evidencije***

(1) Podaci iz kaznene evidencije mogu se dati sudovima, tužilaštvima i organima unutrašnjih poslova u vezi s krivičnim postupkom koji se vodi protiv osobe koja je ranije bila osuđivana, kao i nadležnim organima za izvršenje krivičnopravnih sankcija i nadležnim organima koji učestvuju u postupku davanja amnestije, pomilovanja ili brisanja osude.

(2) Podaci iz kaznene evidencije mogu se, na obrazloženi zahtjev, dati i državnim organima ako još traju određene mjere sigurnosti ili pravne posljedice osude.

(3) Građanima se, na njihov zahtjev, mogu davati podaci o njihovoj osuđivanosti ili neosuđivanosti ako su im ti podaci potrebni radi ostvarivanja njihovih prava.

(4) Niko nema pravo tražiti od građana da podnose dokaze o svojoj osuđivanosti, odnosno neosuđivanosti.

(5) Odredbe stava 1. do 4. ovog člana su posebne odredbe koje se odnose i na Zakon o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine.

**DIO DRUGI - TOK POSTUPKA
GLAVA XIX - ISTRAGA**

Član 213.***Obaveza prijavljivanja krivičnog djela***

(1) Službene i odgovorne osobe u svim organima vlasti u Bosni i Hercegovini, javnim preduzećima i ustanovama dužne su da prijave krivična djela o kojima su obaviještene ili za koja saznaju na koji

drugi način. U takvim okolnostima, službena ili odgovorna osoba će poduzeti mjere da bi se sačuvali tragovi krivičnog djela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično djelo i drugi dokazi o njima i obavijestit će ovlaštenu službenu osobu ili Tužilaštvo bez odlaganja.

(2) Zdravstveni radnici, nastavnici, vaspitači, roditelji, staratelji, usvojitelji i druge osobe koje su ovlaštene ili dužne da pružaju zaštitu i pomoć maloljetnim osobama, da vrše nadzor, odgajanje i vaspitavanje maloljetnika, a koji saznaju ili o cijene da postoji sumnja da je maloljetna osoba žrtva seksualnog, fizičkog ili nekog drugog zlostavljanja, dužni su o toj sumnji odmah obavijestiti ovlaštenu službenu osobu ili Tužitelja.

Član 214.

Prijavljivanje krivičnog djela od strane građana

(1) Građanin ima pravo prijaviti izvršenje krivičnog djela.

(2) Svako je dužan prijaviti učinjenje krivičnog djela kada neprijavljivanje krivičnog djela predstavlja krivično djelo.

Član 215.

Podnošenje prijave

(1) Prijava se podnosi Tužitelju, pismeno ili usmeno.

(2) Ako se prijava podnosi usmeno, osoba koja podnosi prijavu upozorit će se na posljedice lažnog prijavljivanja. O usmenoj prijavi sastavit će se zapisnik, a ako je prijava saopćena telefonom, sačinit će se službena zabilješka.

(3) Ako je prijava podnesena Sudu, ovlaštenoj službenoj osobi ili nekom drugom sudu ili tužitelju u Bosni i Hercegovini, oni će tu prijavu primiti i odmah je dostaviti Tužitelju.

Član 216.

Naredba o sprovođenju istrage

(1) Tužitelj naređuje sprovođenje istrage ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo.

(2) O sprovođenju istrage donosi se naredba, koja sadrži: podatke o učinitelju krivičnog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za sprovođenje istrage i postojeće dokaze. U naredbi Tužitelj će navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba poduzeti.

(3) Tužitelj **donosi naredbu da se istraga neće provoditi** ako je iz prijave i pratećih spisa očigledno da prijavljeno djelo nije krivično djelo, ako ne postoje osnovi sumnje da je prijavljena osoba učinila krivično djelo, ako je nastupila zastarjelost ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje.

(4) O nesprovođenju istrage, kao i o razlozima za to, Tužitelj će obavijestiti oštećenog i podnositelja prijave u roku od tri dana. Oštećeni i podnositelj prijave imaju pravo podnijeti pritužbu u roku od osam dana uredu Tužitelja.

Član 217.

Sprovođenje istrage

(1) U toku sprovođenja istrage Tužitelj može poduzeti sve istražne radnje, uključujući ispitivanje

osumnjičenog i saslušanje oštećenog i svjedoka, vršenje uviđaja i rekonstrukcije događaja, preduzimanje posebnih mjera koje obezbjeđuju sigurnost svjedoka i informacija i naređivanje potrebnih vjestačenja.

(2) O poduzetim istražnim radnjama sastavlja se zapisnik u skladu s ovim zakonom.

(3) Ako se osumnjičeni nalazi u pritvoru, naredbu za dovođenje radi ispitivanja izdaje tužilac i o tome obavještava sudiju za prethodni postupak.

Član 218.

Nadzor Tužitelja nad radom ovlaštenih službenih osoba

(1) Ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo s propisanom kaznom zatvora preko pet godina, ovlaštena službena osoba je dužna odmah obavijestiti Tužitelja i pod njegovim nadzorom poduzeti potrebne mjere da se pronađe učinitelj krivičnog djela, da se spriječi skrivanje ili bjekstvo osumnjičenog ili saučesnika, da se otkriju i sačuvaju tragovi krivičnog djela i predmeti koji mogu poslužiti kao dokazi, te da se prikupe sve informacije koje mogu biti korisne u krivičnom postupku.

(2) Ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo iz stava 1. ovog člana, ovlaštena službena osoba dužna je u slučaju opasnosti od odlaganja poduzeti neophodne radnje radi izvršenja zadataka iz stava 1. ovog člana. Prilikom preduzimanja ovih radnji, ovlaštena službena osoba dužna je postupati po ovom zakonu. O svemu što je preduzeto ovlaštena službena osoba dužna je odmah obavijestiti Tužitelja i dostaviti prikupljene predmete koji mogu poslužiti kao dokaz.

(3) Ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo za koje je zakonom propisana kazna zatvora do pet godina, ovlaštena službena osoba je dužna obavijestiti Tužitelja o svim raspoloživim informacijama, radnjama i mjerama koje je preduzela najkasnije sedam dana od dana saznanja o postojanju osnova sumnje da je krivično djelo počinjeno.

Član 219.

Uzimanje izjava i prikupljanje drugih dokaza

(1) Radi izvršenja zadataka iz člana 218. ovog zakona, ovlaštena službena osoba može: prikupljati potrebne izjave od osoba; izvršiti potreban pregled prijevoznih sredstava, putnika i prtljage; ograničiti kretanje na određenom prostoru za vrijeme potrebno da se obavi određena radnja; poduzeti potrebne mjere u vezi s utvrđivanjem identiteta osoba i predmeta; raspisati potragu za osobom i stvarima za kojima se traga; u prisustvu odgovorne osobe pretražiti određene objekte i prostorije državnih organa, javnih preduzeća i ustanova, obaviti uvid u određenu njihovu dokumentaciju, kao i poduzeti druge potrebne mjere i radnje. O činjenicama i okolnostima koje su utvrđene pri preduzimanju pojedinih radnji, kao i o predmetima koji su pronađeni ili oduzeti, sastavit će se zapisnik ili službena zabilješka.

(2) Pri prikupljanju izjava od osoba, ovlaštena službena osoba može izdati pismeni poziv osobi da dođe u službene prostorije, pod uvjetom da se u pozivu naznače razlozi pozivanja. Osoba ne mora dati nikakvu izjavu ni odgovarati na pitanja koja joj ovlaštena službena osoba postavlja, osim davanja osobnih podataka, o čemu će ga ovlaštena službena osoba poučiti.

(3) Prilikom prikupljanja izjava od osobe, ovlaštena službena osoba će postupiti u skladu s članom 78. ovog zakona, odnosno u skladu s članom 86. ovog zakona. U tom slučaju se zapisnici o prikupljenim izjavama mogu upotrijebiti kao dokazi u krivičnom postupku.

(4) Osoba prema kojoj je poduzeta neka od radnji ili mjera iz ovog člana ima pravo da podnese pritužbu Tužitelju u roku od tri dana. Tužitelj će provjeriti osnovanost pritužbe i

ako utvrdi da su se u poduzetim radnjama ili mjerama stekla obilježja krivičnog djela ili povreda radne obaveze, postupit će prema pritužbi u skladu sa zakonom.

(5) Na osnovu prikupljenih izvjava i dokaza koji su otkriveni, ovlaštena službena osoba sastavlja izvještaj. Uz izvještaj dostavljaju se i predmeti, skice, fotografije, pribavljeni izvještaji, spisi o poduzetim radnjama i mjerama, službene zabilješke, izvave i drugi materijali koji mogu biti korisni za uspješno vođenje postupka, uključujući sve činjenice i dokaze koji idu u korist osumnjičenom. Ako ovlaštena službena osoba poslije podnošenja izvještaja sazna za nove činjenice, dokaze ili tragove krivičnog djela, dužna je

prikupljati potrebna obavještenja i izvještaj o tome kao dopunu prethodnog izvještaja odmah predate Tužitelju.

(6) Tužitelj može prikupljati izvave i od osoba koje se nalaze u pritvoru ako je to potrebno radi otkrivanja drugih krivičnih djela iste osobe, njezinih saučesnika ili krivičnih djela drugih učinitelja.

Član 220.

Zadržavanje na mjestu učinjenja krivičnog djela

(1) Ovlaštena službena osoba ima pravo da osobe zatečene na mjestu učinjenja krivičnog djela zadrži radi prikupljanja izvjava ako te osobe mogu dati obavještenja važna za krivični postupak i o tome je dužna obavjestiti Tužitelja. Zadržavanje tih osoba na mjestu učinjenja krivičnog djela ne može trajati duže od šest sati.

(2) Ovlaštena službena osoba, može fotografirati i uzimati otiske prstiju osobe za koju postoje osnovi sumnje da je učinila krivično djelo. Kada to doprinosi efikasnosti postupka, ovlaštena službena osoba može javno objaviti fotografiju te osobe, ali samo po odobrenju Tužitelja.

(3) Ako je potrebno da se utvrdi od koga potiču otisci prstiju na pojedinim predmetima, ovlaštena službena osoba može uzimati otiske prstiju od osoba za koje postoji vjerovatnoća da su mogle doći u dodir s tim predmetima.

(4) Osoba prema kojoj je poduzeta neka od radnji iz ovog člana ima pravo da podnese pritužbu Tužitelju.

Član 221.

Uviđaj i vještačenje

Ovlaštena službena osoba, nakon obavještanja Tužitelja, dužna je izvršiti uviđaj i odrediti potrebna vještačenja, osim **pregleda**, obdukcije i ekshumacije leša. Ako je Tužitelj prisutan na licu mjesta u toku vršenja uviđaja od strane ovlaštenih službenih osoba, može tražiti da ovlaštena službena osoba izvrši određene radnje koje on smatra neophodnim. Sve radnje poduzete tokom uviđaja moraju se dokumentovati i detaljno obrazložiti kako u zapisniku, tako i u posebnom službenom izvještaju.

Član 222.

Pregled, obdukcija i ekshumacija

Ukoliko postoji sumnja ili je očigledno da je smrt prouzrokovana krivičnim djelom ili je u vezi s učinjenjem krivičnog djela, Tužitelj će narediti izvođenje **pregleda i** obdukcije. Ako je leš već zakopan, odredit će se ekshumacija u cilju pregleda i obdukcije, o čemu će Tužitelj zatražiti naredbu od Suda.

Član 223.

Sudsko obezbjeđenje dokaza

(1) Kada je u interesu pravde da se svjedok sasluša kako bi se njegov iskaz koristio na glavnom pretresu zato što postoji mogućnost da neće biti dostupan Sudu za vrijeme suđenja, sudija za prethodni postupak može, na prijedlog stranaka ili branioca, narediti da se izjava tog svjedoka uzme na posebnom saslušanju. Saslušanje će se sprovesti u skladu s članom 262. ovog zakona.

(2) Prije upotrebe izjave svjedoka iz stava 1. ovog člana, stranka, odnosno branilac koji traži da se izjava uzme u obzir kao dokaz na glavnom pretresu mora dokazati da je, i pored svih uložениh napora da se osigura prisustvo svjedoka na glavnom pretresu, svjedok ostao nedostupan. Ova izjava se ne može koristiti ako je svjedok prisutan na glavnom pretresu.

(3) Ukoliko stranke ili branitelj smatraju da će doći do nestanka određenog dokaza, odnosno do nemogućnosti izvođenja takvog dokaza na glavnom pretresu, predložiće sudiji za prethodni postupak preduzimanje neophodne radnje u cilju obezbjeđenja dokaza. Ako sudija za prethodni postupak prihvati prijedlog o preduzimanju radnje dokazivanja, obavijestiće o tome stranke i branioca.

(4) Ako sudija za prethodni postupak odbije prijedlog iz st. 1. i 3. ovog člana, donijet će rješenje protiv kojeg se može izjaviti žalba vijeću iz člana 24. stav 7. ovog zakona.

Član 224. *Obustava istrage*

(1) Tužilac će naredbom obustaviti istragu ukoliko se ustanovi da:

a) djelo koje je učinio osumnjičeni nije krivično djelo,

b) postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost osumnjičenog osim u slučaju iz člana 206. ovog zakona,

c) nema dovoljno dokaza da je osumnjičeni počinio krivično djelo,

d) je djelo obuhvaćeno amnestijom, pomilovanjem ili zastarom, ili postoje druge smetnje koje isključuju krivično gonjenje.

(2) O obustavi istrage kao i o razlozima za obustavu istrage tužilac će u pismenoj formi obavijestiti oštećenog koji ima prava predviđena članom 216. ovog zakona kao i osumnjičenog ako je ispitan i lice koje je prijavilo krivično djelo.

(3) Tužilac, u slučajevima iz stava (1) tačke c) ovog zakona može ponovo otvoriti istragu ako se dobiju nove činjenice i okolnosti koje ukazuju da postoje osnovi sumnje da je osumnjičeni počinio krivično djelo.

Član 225. *Okončanje istrage*

(1) Tužitelj okončava istragu kad nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.

(2) Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o sprovođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala poduzet će kolegij Tužilaštva.

(3) **Optužnica se ne može podići ako osumnjičeni nije bio ispitan.**

GLAVA XX - POSTUPAK OPTUŽIVANJA

Član 226. *Podizanje optužnice*

- (1) Kad u toku istrage Tužitelj nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičeni učinio krivično djelo, pripremit će i uputiti optužnicu sudiji za prethodno saslušanje.
- (2) Nakon podizanja optužnice, osumnjičeni, odnosno optuženi i branitelj, imaju pravo uvida u sve spise I dokaze.
- (3) Nakon podizanja optužnice, stranke ili branilac mogu predlagati sudiji za prethodno saslušanje preduzimanje radnji u skladu s članom 223. ovog zakona.

Član 227. *Sadržaj optužnice*

- (1) Optužnica sadrži:
- a) naziv Suda,
 - b) ime i prezime osumnjičenog, s osobnim podacima,
 - c) opis djela iz kog proizlaze zakonska obilježja krivičnog djela, vrijeme i mjesto učinjenja krivičnog djela, predmet na kome je i sredstvo kojim je izvršeno krivično djelo, kao i ostale okolnosti potrebne da se krivično djelo što preciznije odredi,
 - d) zakonski naziv krivičnog djela, s navođenjem odredbe krivičnog zakona,
 - e) prijedlog o dokazima koje treba izvesti, uz naznačenje svjedoka i vještaka, **ili pseudonima zaštićenih svjedoka** spisa koje treba pročitati i predmeta koji služe kao dokaz,
 - f) rezultat istrage,
 - g) **dokaze** koji potkrijepljuje navode optužnice
- (2) Jednom optužnicom može se obuhvatiti više krivičnih djela ili više osumnjičenih.
- (3) Ako se osumnjičeni nalazi na slobodi, u optužnici se može predložiti da se odredi pritvor, a ako se nalazi u pritvoru može se predložiti da se pritvor produži ili da se pusti na slobodu.

Član 228. *Odlučivanje o optužnici*

- (1) Odmah po prijemu optužnice sudija za prethodno saslušanje ispitat će da li je Sud nadležan, da li postoje okolnosti iz člana 224. stav (1) tačka d) ovog zakona, te da li je optužnica propisno sastavljena (član 227. ovog zakona). Ukoliko Sud nađe da optužnica nije propisno sastavljena, postupit će u skladu s članom 148. st. (3) i (4) ovog zakona.**
- (2) Sudija za prethodno saslušanje može potvrditi ili odbiti sve ili pojedine tačke optužnice u roku od osam dana, a u složenim predmetima u roku od 15 dana od dana prijema optužnice. Ukoliko odbije sve ili pojedine tačke optužnice, sudija za prethodno saslušanje donosi rješenje koje se dostavlja tužiocu. Protiv ovog rješenja žalba se podnosi u roku od 24 sata. O žalbi odlučuje vijeće iz člana 24. stav (7) ovog zakona u roku od 72 sata.**
- (3) Prilikom potvrđivanja optužnice, sudija za prethodno saslušanje proučava svaku tačku optužnice i dokaze koje mu je dostavio tužilac kako bi utvrdio postojanje osnovane sumnje.**
- (4) Pošto se potvrde pojedine ili sve tačke optužnice, osumnjičeni dobija status optuženog. Sudija za prethodno saslušanje dostavlja optužnicu optuženom i njegovom braniocu.**
- (5) Sudija za prethodno saslušanje dostavit će optužnicu optuženom koji je na slobodi bez odgađanja, a ako se nalazi u pritvoru u roku od 24 sata po potvrđivanju optužnice. Sudija za prethodno saslušanje obavijestit će optuženog da u roku od 15 dana od dana dostavljanja optužnice ima pravo na podnošenje prethodnih prigovora, da će ročište o izjašnjavanju o krivici biti zakazano odmah nakon donošenja odluke o prethodnim prigovorima, odnosno**

po isteku roka za ulaganje prethodnih prigovora, te da može navesti prijedloge dokaza koje namjerava izvesti na glavnom pretresu.

(6) Nakon odbijanja svih ili pojedinih tačaka u optužnici, tužilac može podnijeti novu ili izmijenjenu optužnicu koja će biti zasnovana na novim dokazima. Nova, odnosno izmijenjena optužnica podnosi se na potvrđivanje.

Član 229.

Izjašnjenje o krivnji

(1) Izjavu o krivici optuženi daje sudiji za prethodno saslušanje u prisustvu tužioca i branioca. Prije izjave o priznanju krivice optuženi će biti upoznat o svim mogućim posljedicama priznanja krivice u smislu člana 230. stav (1) ovog zakona. U slučaju da optuženi nema branioca, sudija za prethodno saslušanje provjerit će da li optuženi razumije posljedice izjašnjavanja o krivici, kao i da li postoje uvjeti za postavljanje branioca u skladu sa članom 45. stav (5), odnosno članom 46. ovog zakona. Izjava o krivici i datim upozorenjima unosi se u zapisnik. Ukoliko se optuženi ne izjasni o krivici, sudija za prethodno saslušanje će po službenoj dužnosti unijeti u zapisnik da optuženi poriče krivicu.

(2) Ako se optuženi izjasni da je kriv, sudija za prethodno saslušanje uputit će predmet sudiji, odnosno vijeću radi zakazivanja ročišta na kojem će biti utvrđeno postojanje uslova iz člana 230. ovog zakona.

(3) Ukoliko se optuženi proglašiti krivim nakon završetka glavnog pretresa ili promijeni svoju prvobitnu izjavu o poricanju krivice i naknadno prizna krivicu, njegova izjava o poricanju krivice neće biti uzeta u obzir prilikom odmjeravanja sankcije.

(4) Nakon unošenja izjave o poricanju krivice u zapisnik, sudija za prethodno saslušanje prosljedit će predmet sudiji, odnosno vijeću kojem je predmet dodijeljen s ciljem zakazivanja glavnog pretresa, a dokaze koji potkrepljuju navode optužnice vraća tužiocu. Glavni pretres bit će zakazan u roku od 30 dana od dana izjašnjavanja o krivici. Ovaj rok može se izuzetno produžiti za još 30 dana.

Član 230.

Razmatranje izjave o priznanju krivnje

(1) Prilikom razmatranja izjave o priznanju krivice, Sud provjerava:

a) da li je do izjave o priznanju krivice došlo dobrovoljno, svjesno i s razumijevanjem,

b) da li je optuženi upozoren i razumio da se izjavom o priznanju krivice odriče prava na suđenje,

c) da li postoji dovoljno dokaza o krivici optuženog,

d) da li je optuženi upoznat i razumio moguće posljedice vezane za imovinskopravni zahtjev, i oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom,

e) da li je optuženi upoznat s odlukom o naknadi troškova krivičnog postupka i s pravom da bude oslobođen naknade u slučaju iz člana 188. stav (4) ovog zakona.

(2) Ako Sud prihvati izjavu o priznanju krivice, izjava optuženog unijet će se u zapisniki nastaviti s pretresom za izricanje krivičnopravne sankcije.

(3) Ako Sud odbaci izjavu o priznanju krivice, to će saopćiti strankama i braniocu i konstatirati u zapisnik. Izjava o priznanju krivice ne može se koristiti kao dokaz u daljem toku krivičnog postupka.

Član 231.

Pregovaranje o krivnji

- (1) Osumnjičeni, odnosno optuženi i njegov branilac mogu do završetka glavnog pretresa, odnosno pretresa pred apelacionim vijećem pregovarati s tužiocem o uslovima priznavanja krivice za djelo koje se osumnjičeni, odnosno optuženi tereti.
- (2) Sporazum o priznanju krivice ne može se zaključiti ako se optuženi na ročištu za izjašnjavanje o krivici izjasnio da je kriv.
- (3) Prilikom pregovaranja sa osumnjičenim, odnosno optuženim i braniocem o priznanju krivice u skladu sa stavom (1) ovog člana, tužilac može predložiti izricanje kazne ispod zakonom određenog minimuma kazne zatvora za to krivično djelo, odnosno blažu sankciju za osumnjičenog, odnosno optuženog u skladu s krivičnim zakonom.
- (4) Sporazum o priznanju krivice sačinjava se u pisanoj formi i uz optužnicu se dostavlja sudiji za prethodno saslušanje, sudiji odnosno vijeću. Nakon potvrđivanja optužnice sporazum o priznanju krivice razmatra i izriče krivičnopravnu sankciju predviđenu sporazumom sudija za prethodno saslušanje sve do dostavljanja predmeta sudiji, odnosno vijeću radi zakazivanja glavnog pretresa. Nakon dostavljanja predmeta radi zakazivanja glavnog pretresa o sporazumu odlučuje sudija, odnosno vijeće.
- (5) Sudija za prethodno saslušanje, sudija, odnosno vijeće sporazum mogu prihvatiti ili odbaciti.
- (6) Prilikom razmatranja sporazuma o priznanju krivice, Sud provjerava:
- a) da li je do sporazuma o priznanju krivice došlo dobrovoljno, svjesno i s razumijevanjem, kao i nakon upoznavanja o mogućim posljedicama, uključujući i posljedice vezane za imovinskopravni zahtjev, oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, i troškove krivičnog postupka,
 - b) da li postoji dovoljno dokaza o krivici optuženog,
 - c) da li optuženi razumije da se sporazumom o priznanju krivice odriče prava na suđenje i da ne može uložiti žalbu na krivičnopravnu sankciju koja će mu se izreći,
 - d) da li je izrečena krivičnopravna sankcija u skladu sa stavom (3) ovog člana,
 - e) da li je oštećenom pružena mogućnost da se pred tužiocem izjasni o imovinskopravnom zahtjevu.
- (7) Ako Sud prihvati sporazum o priznanju krivice, izjava optuženog unijet će se u zapisnik i nastaviti s pretresom za izricanje krivičnopravne sankcije predviđene sporazumom.
- (8) Ako Sud odbaci sporazum o priznanju krivice, to će saopćiti strankama i braniocu i konstatirati u zapisnik. Istovremeno će se odrediti datum održavanja glavnog pretresa. Glavni pretres će biti zakazan u roku od 30 dana. Priznanje iz ovog sporazuma ne može se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.
- (9) Sud će obavijestiti oštećenog o rezultatima pregovaranja o krivici.

Član 232.

Povlačenje optužnice

- (1) Tužitelj može povući optužnicu, bez prethodnog odobrenja, do njenog potvrđivanja, a nakon toga, pa do početka glavnog pretresa - samo uz odobrenje sudije za prethodno saslušanje koji je potvrdio optužnicu.
- (2) U slučaju iz stava 1. ovog člana, postupak se obustavlja rješenjem, a o čemu se odmah obavještavaju osumnjičeni, odnosno optuženi i branitelj, kao i oštećeni.

Član 233.

Razlozi za prigovor i odluka o prigovoru

(1) Prethodnim prigovorima se:

a) osporava nadležnost,

b) ističu okolnosti iz člana 224. stav (1) tačka d) ovog zakona,

c) ukazuje na formalne nedostatke u optužnici,

d) osporava zakonitost dokaza,

e) zahtijeva spajanje ili razdvajanje postupka,

f) osporava odluka o odbijanju zahtjeva za postavljanje branioca na osnovu člana 46. stav (1) ovog zakona.

(2) Ukoliko sudija za prethodno saslušanje usvoji prigovor iz stav (1) tačka d) ovog člana, odlučit će da se takav dokaz izdvoji iz spisa i vrati tužiocu.

(3) O prethodnim prigovorima odlučuje sudija za prethodno saslušanje, koji ne može učestvovati u suđenju, u roku od osam dana. Protiv rješenja kojim se odlučuje o prethodnim prigovorima žalba nije dozvoljena.

Član 233.a

Prepretresno ročište

U toku priprema za glavni pretres sudija ili predsjednik vijeća može održati ročište sa strankama i braniocem da bi se razmotrila pitanja relevantna za glavni pretres.

GLAVA XXI - GLAVNI PRETRES
Odjeljak 1 - Javnost glavnog pretresa

Član 234.

Opća javnost

(1) Glavni pretres je javan.

(2) Glavnom pretresu mogu prisustvovati samo punoljetne osobe.

(3) Osobe koje su prisutne na glavnom pretresu ne smiju nositi oružje ili opasno oruđe, osim čuvara optuženog, i osoba kojima to dozvoli sudija, odnosno predsjednik vijeća.

Član 235.

Isključenje javnosti

Od otvaranja zasjedanja pa do završetka glavnog pretresa sudija, odnosno vijeće može u svako doba, po službenoj dužnosti ili po prijedlogu stranaka i branitelja, ali uvijek po njihovom saslušanju, isključiti javnost za cio glavni pretres ili jedan njegov dio, ako je to u interesu državne sigurnosti ili ako je to potrebno radi čuvanja državne, vojne, službene ili važne poslovne tajne, čuvanja javnog reda, zaštite morala u demokratskom društvu, osobnog i intimnog života optuženog ili oštećenog ili zaštite interesa maloljetnika ili svjedoka.

Član 236.

Na koga se ne odnosi isključenje javnosti

- (1) Isključenje javnosti ne odnosi se na stranke, branitelja, oštećenog, zakonskog zastupnika i punomoćnika.
- (2) Sudija, odnosno vijeće može dopustiti da glavnom pretresu na kome je javnost isključena budu prisutne službene osobe, znanstveni i javni radnici, a na zahtjev optuženog može to dopustiti i njegovom bračnom, odnosno izvanbračnom drugu i bliskim srodnicima.
- (3) Sudija, odnosno vijeće će upozoriti osobe koje su prisutne glavnom pretresu na kome je javnost isključena da su dužne da kao tajnu čuvaju sve ono što su na pretresu saznale i da neovlašteno odavanje tajne predstavlja krivično djelo.

Član 237.

Odluka o isključenju javnosti

- (1) Odluku o isključenju javnosti donosi sudija, odnosno vijeće rješenjem koje mora biti obrazloženo i javno objavljeno.
- (2) Rješenje o isključenju javnosti može se pobijati samo u žalbi na presudu.

Odjeljak 2 - Rukovođenje glavnim pretresom

Član 238.

Obavezno prisustvo na glavnom pretresu

- (1) Sudija, odnosno članovi vijeća i zapisničar moraju biti neprekidno prisutni na glavnom pretresu.
- (2) Ako je u izgledu da će glavni pretres trajati duže, predsjednik vijeća može zatražiti od predsjednika Suda da odredi jednog ili dvojicu sudija da prisustvuju glavnom pretresu, kako bi zamijenili članove vijeća u slučaju njihove spriječenosti.

Član 239.

Obaveze sudije, odnosno predsjednika vijeća

- (1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća rukovodi glavnim pretresom.
- (2) Dužnost sudije, odnosno predsjednika vijeća je da se stara za svestrano pretresanje predmeta i otklanjanje svega što odugovlači postupak, a ne doprinosi razjašnjenju stvari.
- (3) Ukoliko ovim zakonom nije drugačije propisano, o prijedlozima stranaka i branitelja odlučuje sudija, odnosno predsjednik vijeća.
- (4) Odluke sudije, odnosno predsjednika vijeća se uvijek objavljuju i, s kratkim obrazloženjem razmatranih činjenica, unose u zapisnik o glavnom pretresu.

Član 240.

Redoslijed radnji glavnog pretresa

Glavni pretres teče redom koji je određen u ovom zakonu, ali sudija, odnosno predsjednik vijeća može odrediti da se odstupi od redovnog toka raspravljanja zbog posebnih okolnosti, a naročito zbog broja optuženih, broja krivičnih djela i obima dokaznog materijala. U zapisnik o glavnom pretresu unijet će se razlozi zašto se glavni pretres ne održava prema zakonom utvrđenom redoslijedu.

Član 241.***Dužnost sudije, odnosno predsjednika vijeća***

(1) Dužnost sudije, odnosno predsjednika vijeća je da se stara o održavanju reda u sudnici i dostojanstvu Suda. Sudija, odnosno predsjednik vijeća može odmah poslije otvaranja zasjedanja upozoriti osobe koje su prisutne na glavnom pretresu da se pristojno ponašaju i da ne ometaju rad Suda. Sudija, odnosno predsjednik vijeća može odrediti pretresanje osoba koje su prisutne na glavnom pretresu.

(2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se sa zasjedanja udalje sve osobe koje kao slušatelji prisustvuju glavnom pretresu, ako su se mjere za održavanje reda predviđene u ovom zakonu pokazale neefikasnim za osiguranje neometanog održavanja glavnog pretresa.

(3) U sudnici je zabranjeno filmsko ili televizijsko snimanje. Izuzetno, predsjednik Suda može odobriti takvo snimanje na glavnom pretresu. Ako je snimanje odobreno, sudija, odnosno predsjednik vijeća može na glavnom pretresu, iz opravdanih razloga, odlučiti da se pojedini dijelovi glavnog pretresa ne snimaju.

Član 242.***Kažnjavanje zbog narušavanja reda***

(1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može udaljiti osobu iz sudnice da bi se zaštitilo pravo na pravedno i javno suđenje odnosno održalo dostojanstveno i neometano suđenje.

(2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se optuženi udalji iz sudnice za određeni vremenski period ukoliko optuženi i nakon upozorenja nastavi s nedoličnim ponašanjem zbog kojeg je opravdano njegovo udaljenje iz sudnice. U tom vremenskom periodu sudija, odnosno predsjednik vijeća može nastaviti postupak, ukoliko optuženi ima branioca.

(3) Ako Tužilac, branilac, oštećeni, zakonski zastupnik, punomoćnik oštećenog, svjedok, vještak, tumač ili druga osoba koja prisustvuje glavnom pretresu ometa red ili se ne pokorava naređenjima sudije, odnosno predsjednika vijeća za održavanje reda - sudija, odnosno predsjednik vijeća će ga upozoriti. Ako upozorenje bude bezuspješno, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se osoba udalji iz sudnice i kazni novčanom kaznom do 10.000 KM. Ako Tužilac ili branilac budu udaljeni iz sudnice, sudija, odnosno predsjednik vijeća će obavijestiti Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine ili advokatsku komoru čiji je branilac član - radi preduzimanja daljih mjera.

(4) Braniocu ili punomoćniku oštećenog koji, nakon što je kažnjen, produži da narušava red, sudija, odnosno predsjednik vijeća može uskratiti dalje zastupanje na glavnom pretresu i kazniti ga novčanom kaznom do 30.000 KM. Rješenje o tome, s obrazloženjem, unosi se u zapisnik o glavnom pretresu. Protiv ovog rješenja dopuštena je posebna žalba. Glavni pretres će se prekinuti ili odložiti, dok optuženi ne uzme drugog branioca i ne pripremi za odbranu.

Član 243.***Davanje lažnog iskaza od strane svjedoka ili vještaka***

Ako postoji osnovana sumnja da je svjedok ili vještak na glavnom pretresu dao lažni iskaz, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se sačini poseban prijepis zapisnika o iskazu svjedoka ili vještaka koji će se dostaviti Tužitelju.

Odjeljak 3 - Pretpostavke za održavanje glavnog pretresa

Član 244.
Otvaranje zasjedanja

Sudija, odnosno predsjednik vijeća otvara zasjedanje i objavljuje predmet glavnog pretresa. Zatim će sudija, odnosno predsjednik vijeća utvrditi da li su prisutne sve pozvane osobe, a ako nisu, provjerit će da li su im pozivi dostavljeni i da li su svoj izostanak opravdale.

Član 245.
Nedolazak Tužitelja, odnosno osobe koja ga zamjenjuje na glavni pretres

(1) Ako Tužitelj ili osoba koja ga zamjenjuje i koja je uredno pozvana ne dođe na glavni pretres, glavni pretres će se odložiti. Sudija, odnosno predsjednik vijeća pozvat će Tužitelja, odnosno osobu koja ga zamjenjuje da iznese razloge svog nedolaska. Na osnovu izjave, sudija će utvrditi da li treba biti kažnjen kaznom iz stava 2. ovog člana. Ako se Tužitelj, odnosno osoba koja ga zamjenjuje kažnjava, o tome obavještava Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine.

(2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM Tužitelja, odnosno osobu koja ga zamjenjuje i koja se na uredan poziv Suda za glavni pretres nije odazvala i nije opravdala svoj izostanak.

Član 246.
Nedolazak optuženog na glavni pretres

(1) Ako je optuženi uredno pozvan, a na glavni pretres ne dođe niti svoj izostanak opravda, sudija, odnosno predsjednik vijeća će odložiti glavni pretres i narediti da se optuženi na idućí glavni pretres prinudno dovede. Ako do privođenja optuženi opravda izostanak, sudija odnosno predsjednik vijeća će opozvati naredbu o prinudno dovođenju.

(2) Ako optuženi koji je uredno pozvan očigledno izbjegava da dođe na glavni pretres i ako prinudnom dovođenju nije uspjelo, sudija, odnosno predsjednik vijeća može optuženom odrediti pritvor.

(3) Protiv rješenja o određivanju pritvora, dopuštena je žalba koja ne odlaže njegovo izvršenje.

(4) Ako ne bude ranije ukinut, pritvor traje do objavljivanja presude, a najduže 30 dana.

Član 247.
Zabrana suđenja u odsustvu

Optuženom se ne može suditi u odsustvu.

Član 248.
Nedolazak branitelja na glavni pretres

(1) Ako branitelj koji je uredno pozvan ne dođe na glavni pretres, glavni pretres će se odložiti. Sudija, odnosno predsjednik vijeća pozvat će branitelja da objasni razloge svog nedolaska. Na osnovu izjave

branitelja, sudija, odnosno predsjednik vijeća će utvrditi da li branitelj treba biti kažnjen. Kada se branitelj u ovakvim slučajevima kažnjava, obavještava se advokatska komora čiji je on član.

(2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM branitelja koji se nije odazvao na uredan poziv Suda za glavni pretres i nije opravdao svoj izostanak.

(3) Ako je optuženom određen novi branitelj, **ili je izabrao novog branitelja** glavni pretres će biti odložen. Sudija, odnosno predsjednik vijeća će dati novom branitelju dovoljno vremena za pripremu odbrane, a taj vremenski period ne može biti kraći od 15 dana ako se radi o krivičnom djelu s propisanom kaznom zatvora deset godina ili težom kaznom, osim ako se optuženi ne odrekne ovog prava a sudija, odnosno predsjednik vijeća se uvjeri da kraće vrijeme za pripremu odbrane neće utjecati na pravo optuženog na pravedno suđenje.

Član 249.

Nedolazak svjedoka ili vještaka na glavni pretres

(1) Ako je svjedok ili vještak uredno pozvan, a na glavni pretres ne dođe niti svoj izostanak opravda, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti prinudno dovođenje svjedoka ili vještaka.

(2) Svjedoka ili vještaka koji je uredno pozvan, a izostanak nije opravdao, sudija, odnosno predsjednik vijeća može kazniti novčanom kaznom do 5.000 KM.

(3) U slučaju iz stava 1. ovog člana, sudija, odnosno predsjednik vijeća će odlučiti da li glavni pretres treba odložiti.

Odjeljak 4 - Odlaganje i prekidanje glavnog pretresa

Član 250.

Razlozi za odlaganje glavnog pretresa

(1) Na zahtjev stranaka ili branitelja glavni pretres se može odložiti rješenjem sudije, odnosno predsjednika vijeća ako treba pribaviti nove dokaze ili ako je optuženi nakon izvršenog krivičnog djela nesposoban da prisustvuje glavnom pretresu ili ako postoje druge smetnje da se glavni pretres uspješno provede.

(2) Rješenje kojim se odlaže glavni pretres unijeće se u zapisnik i, po mogućnosti, odrediti će se dan i sat nastavka glavnog pretresa. Sudija, odnosno predsjednik vijeća će također narediti obezbjeđenje dokaza koji se mogu izgubiti ili uništiti zbog odlaganja glavnog pretresa.

(3) Protiv rješenja iz stava 2. ovog člana nije dopuštena žalba.

Član 251.

Nastavljanje odloženog glavnog pretresa

(1) Ako se glavni pretres koji je bio odgođen drži pred istim sudijom odnosno vijećem, pretres će se nastaviti, a sudija, odnosno predsjednik vijeća ukratko će iznijeti tok ranijeg glavnog pretresa. Sudija, odnosno predsjednik vijeća može odrediti da glavni pretres počne ponovo.

(2) Glavni pretres koji je odgođen mora ponovo početi ako se izmijenio sastav vijeća ili ako je odgađanje trajalo duže od 30 dana, ali uz saglasnost stranaka i branioca vijeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi

uviđaj, nego da se koriste iskazi svjedoka i vještaka dati na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se koristi zapisnik o uviđaju.

(3) Ako se glavni pretres drži pred drugim sudijom, odnosno predsjednikom vijeća, glavni pretres mora ponovo početi i svi dokazi se moraju ponovo izvesti. Izuzetno, ako se pretres drži pred drugim predsjednikom vijeća, uz saglasnost stranaka i branioca, vijeće može odlučiti da se ranije izvedeni dokazi neće ponovo izvoditi.

(4) U slučaju iz st.(2) i (3) ovog člana, sudija, odnosno vijeće može bez saglasnosti stranaka i branioca, a po njihovom saslušanju, odlučiti da se iskazi svjedoka i vještaka, dati u ranijem pretresu, koriste kao dokaz ukoliko su svjedoci ili vještaci umrli, duševno oboljeli ili se ne mogu pronaći ili je njihov dolazak pred Sud nemoguć ili je znatno otežan iz drugih razloga.

Član 252.

Prekid glavnog pretresa

(1) Osim u slučajevima predviđenim ovim zakonom, sudija, odnosno predsjednik vijeća može prekinuti glavni pretres zbog odmora ili zbog isteka radnog vremena ili da bi se neki dokaz pribavio u kratkom vremenu ili zbog pripremanja optužbe ili odbrane.

(2) Prekinuti glavni pretres nastavlja se uvijek pred istim sudijom, odnosno vijećem.

(3) Ako se glavni pretres ne može nastaviti pred istim sudijom, odnosno vijećem ili ako je prekid glavnog pretresa trajao duže od osam dana, postupit će se po odredbama člana 251. ovog zakona.

Odjeljak 5 - Zapisnik o glavnom pretresu

Član 253.

Način vođenja zapisnika

(1) O radu na glavnom pretresu vodi se zapisnik. Ako je glavni pretres sniman u skladu sa članom 155. ovog zakona, prijepis poduzete radnje će se na opravdan zahtjev stranaka i branioca dostaviti strankama i braniocu najkasnije u roku od tri dana od preduzete radnje na glavnom pretresu. O opravdanosti zahtjeva odlučuje sudija, odnosno predsjednik vijeća.

(2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se određeni dio zapisnika pročita ili reprodukuje, a pročitat će ga ili reprodukovati uvijek ako to zahtijevaju stranke, branitelj ili osoba čija se izjava unosi u zapisnik.

Član 254.

Unošenje izreke presude u zapisnik

(1) U zapisnik o glavnom pretresu unosi se potpuna izreka presude, uz naznačenje da li je presuda javno objavljena. Izreka presude unijeta u zapisnik o glavnom pretresu predstavlja izvornik.

(2) Ako je doneseno rješenje o pritvoru, i ono se unosi u zapisnik o glavnom pretresu.

Član 255.

Čuvanje materijalnih dokaza

(1) U posebnoj prostoriji Suda se pohranjuju i čuvaju materijalni dokazi prikupljeni u toku krivičnog postupka. Sudija, odnosno predsjednik vijeća može u bilo koje vrijeme izdati naredbu koja se odnosi na kontrolu i raspolaganje materijalnim dokazima.

(2) Ministar nadležnog ministarstva Bosne i Hercegovine donijet će propise kojima će odrediti način i uvjete pod kojima se čuvaju materijalni dokazi iz stava 1. ovog člana.

Odjeljak 6 - Početak glavnog pretresa

Član 256.

Ulazak sudije, odnosno vijeća u sudnicu

- (1) Prilikom ulaska sudije ili vijeća u sudnicu i prilikom njihovog izlaska iz sudnice, svi prisutni, na poziv ovlaštene osobe, treba da ustanu.
- (2) Stranke i drugi učesnici postupka dužni su da ustanu kad se obraćaju Sudu, osim ako za to postoje opravdane prepreke.

Član 257.

Uvjeti za održavanje glavnog pretresa

Kada sudija, odnosno predsjednik vijeća utvrdi prisustvo svih pozvanih osoba na glavnom pretresu ili kada odluči da se glavni pretres održi bez prisustva određenih pozvanih osoba ili je odlučivanje o ovim stvarima odloženo, pozvat će optuženog i uzeti od njega osobne podatke radi utvrđivanja identiteta.

Član 258.

Utvrđivanje identiteta optuženog i davanje uputa

- (1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća uzima od optuženog osobne podatke (član 78.) da bi utvrdio njegov identitet.
- (2) Nakon utvrđivanja identiteta optuženog, sudija, odnosno predsjednik vijeća će upitati stranke i branitelja da li imaju primjedbe na sastav vijeća i nadležnost Suda.
- (3) Nakon utvrđivanja identiteta optuženog, sudija, odnosno predsjednik vijeća će uputiti svjedoke i vještake u prostoriju van sudnice za njih određenu, gdje će čekati dok budu pozvani da svjedoče. Sudija, odnosno predsjednik vijeća će upozoriti svjedoke da dok čekaju, o svojim iskazima ne razgovaraju s drugim svjedocima. Na prijedlog Tužitelja, optuženog ili branitelja, sudija, odnosno predsjednik vijeća će odobriti onim vještacima na koje se prijedlog odnosi da prisustvuju toku pretresa u sudnici.
- (4) Ukoliko je prisutan oštećeni, ali još nije podnio imovinskopravni zahtjev, sudija, odnosno predsjednik vijeća će ga poučiti da može podnijeti taj zahtjev do zaključenja glavnog pretresa.
- (5) Sudija, odnosno predsjednik vijeća može poduzeti neophodne mjere radi sprečavanja međusobnog komuniciranja svjedoka, vještaka i stranaka.

Član 259.

Pouke optuženom

(1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća će upozoriti optuženog na potrebu pažljivog praćenja toka pretresa i poučit će ga da može iznositi činjenice i predlagati dokaze u svoju korist, da može postavljati pitanja saoptuženim, svjedocima i vještacima i da može davati obrazloženja u vezi s njihovim iskazima.

(2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća poučit će optuženog da može dati iskaz u toku dokaznog postupka u svojstvu svjedoka i ako odluči da da takav iskaz, da će biti podvrgnut

direktnom i unakrsnom ispitivanju u smislu člana 262. ovog zakona, odnosno opomenut i upozoren u smislu člana 86. ovog zakona. U tom slučaju optuženi kao svjedok ne polaže zakletvu, odnosno ne daje izjavu. Sud će omogućiti da se o tom svom pravu optuženi prethodno konsultira s braniocem, a ukoliko nema branioca, Sud će pažljivo ispitati da li mu je branilac neophodan.

Član 260.

Čitanje optužnice i uvodna izlaganja

(1) Glavni pretres počinje čitanjem optužnice. Optužnicu čita tužilac.

(2) Nakon čitanja optužnice, sudija, odnosno predsjednik vijeća upitat će optuženog da li je razumio njene navode. Ako sudija, odnosno predsjednik vijeća ustanovi da optuženi nije razumio optužnicu, ukratko će je izložiti optuženom na način koji mu je razumljiv. Nakon toga tužilac će ukratko iznijeti dokaze na kojima zasniva optužnicu.

(3) Optuženi ili njegov branilac mogu nakon toga izložiti koncept odbrane.

Odjeljak 7 - Dokazni postupak

Član 261.

Izvođenje dokaza

(1) Stranka i branitelj imaju pravo pozivati svjedoke i izvoditi dokaze.

(2) Osim ako sudija, odnosno vijeće u interesu pravde ne odredi drugačije, dokazi se na glavnom pretresu izvode sljedećim redom:

a) dokazi optužbe,

b) dokazi odbrane,

c) dokazi optužbe kojima se pobijaju navodi odbrane (replika),

d) dokazi odbrane kao odgovor na pobijanje (duplika),

e) dokazi čije je izvođenje naredio sudija, odnosno vijeće,

f) sve dokaze relevantne za izricanje krivičnopravne sankcije

(3) Prilikom izvođenja dokaza dozvoljeno je direktno, unakrsno i dodatno ispitivanje. Direktno ispitivanje obavlja strana koja poziva svjedoka, ali sudija, odnosno vijeće može u svakom trenutku postaviti pitanje svjedoku.

Član 262.

Direktno, unakrsno i dodatno ispitivanje svjedoka

(1) Dozvoljeno je ispitivanje svjedoka od stranke, odnosno branitelja koji je pozvao svjedoka (direktno ispitivanje), zatim ispitivanje tog svjedoka od suprotne stranke, odnosno branitelja (unakrsno ispitivanje) i ponovno ispitivanje svjedoka od stranke, odnosno branitelja koji ga je pozvao. Svjedoka ispituje stranka koja ga je pozvala, ali sudija, odnosno predsjednik i članovi vijeća mogu u svakoj fazi ispitivanja postaviti svjedoku odgovarajuće pitanje. Pitanja svjedoku od suprotne stranke ograničavaju se i odnose na pitanja koja su prethodno postavljena tokom ispitivanja svjedoka od stranke koja je pozvala svjedoka **i pitanja u korist vlastitih tvrđenja**. Pitanja na ponovnom ispitivanju svjedoka od stranke koja ga je pozvala ograničavaju se i odnose na pitanja postavljena tokom ispitivanja svjedoka od suprotne stranke. Nakon što svjedok bude ispitan, sudija, odnosno predsjednik i članovi vijeća mu mogu postavljati pitanja.

(2) Pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti ne mogu se postavljati pri direktnom ispitivanju, osim u slučaju potrebe razjašnjenja izjave svjedoka. U pravilu, pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti - dopuštena su samo prilikom unakrsnog ispitivanja. Kada stranka pozove svjedoka suprotne stranke ili kada svjedok pokazuje odbojan stav ili ne želi da surađuje, sudija, odnosno predsjednik vijeća može dozvoliti upotrebu pitanja koja navode na odgovor koji se želi čuti.

(3) Sudija, odnosno predsjednik vijeća će u odgovarajućoj mjeri kontrolirati način i redoslijed ispitivanja svjedoka i izvođenja dokaza, vodeći računa da ispitivanje i izvođenje dokaza bude efikasno za utvrđivanje istine, da se izbjegne nepotrebno gubljenje vremena i zaštite svjedoci od uznemiravanja i zbunjivanja.

(4) Prilikom izvođenja dokaza iz člana 261. stav 2. tačka e. ovog zakona, Sud će ispitati svjedoka, a nakon toga dozvoliti će strankama i branitelju da postavljaju pitanja.

Član 263.

Pravo Suda da ne dopusti pitanje ili dokaz

(1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća će zabraniti pitanje i odgovor na pitanje koje je već postavljeno – ako je to pitanje po njegovoj ocjeni nedopušteno ili nevažno za predmet.

(2) Ako sudija, odnosno predsjednik vijeća zaključi da okolnosti koje stranka i branitelj želi da dokaže nemaju značaja za predmet ili da je ponuđeni dokaz nepotreban, odbiti će izvođenje takvog dokaza.

Član 264.

Posebna pravila o dokazima u slučajevima seksualnih delikata

(1) Oštećenog krivičnim djelom nije dozvoljeno ispitivati o njegovom seksualnom životu prije izvršenog krivičnog djela koje je predmet postupka. Nijedan dokaz koji se iznosi da bi pokazao ranije seksualno iskustvo, ponašanje ili seksualnu orijentaciju oštećenog neće biti prihvatljiv.

(2) Izuzetno od stava 1. ovog člana može se u postupku koristiti dokaz da sperma, medicinska dokumentacija o povredama ili drugi materijalni dokazi potiču od druge osobe, a ne od optuženog.

(3) U slučajevima učinjenja krivičnih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, pristanak žrtve se ne može upotrijebiti u prilog odbrane optuženog.

(4) Prije prihvatanja dokaza u skladu s ovim članom, obaviti će se odgovarajuće saslušanje, s koga je isključena javnost.

(5) Zahtjev, prateća dokumentacija, i zapisnik sa saslušanja čuvaju se zapečaćeni u posebnom omotu, osim ako Sud ne odredi drugačije.

Član 265.

Posljedice priznanja optuženog

Ako je priznanje optuženog na glavnom pretresu potpuno i u skladu s prije izvedenim dokazima, u dokaznom postupku izvest će se samo oni dokazi koji se odnose na odluku o krivičnopravnoj sankciji.

Član 266.

Polaganje zakletve, odnosno davanje izjave

(1) Svi svjedoci polažu zakletvu ili daju izjavu prije svjedočenja koja zamjenjuje zakletvu.

(2) Tekst zakletve, odnosno izjave glasi: „Zaklinjem se –izjavljujem da ću o svemu što pred Sudom budem pitan govoriti istinu i da ništa od onoga što mi je poznato neću prešutjeti.“

(3) Nijemi svjedoci koji znaju čitati i pisati daju zakletvu odnosno izjavu potpisivanjem teksta zakletve, odnosno izjave, a gluhi svjedoci čitaju tekst zakletve, odnosno izjave. Ako gluhi ili nijemi svjedoci ne znaju čitati i pisati, zakletva, odnosno izjava se daje preko tumača.

Član 267.

Zaštita svjedoka od vrijeđanja, prijetnji i napada

(1) Sudija, odnosno predsjednik vijeća dužan je zaštititi svjedoka od vrijeđanja, prijetnje i napada.

(2) Sudija, odnosno predsjednik vijeća će upozoriti ili novčano kazniti učesnika u postupku ili bilo koju drugu osobu koja vrijeđa, prijeti ili dovodi u opasnost bezbjednost svjedoka pred Sudom. U slučaju novčanog kažnjavanja, primijenjuje se odredba člana 242. stava 1. ovog zakona.

(3) U slučaju ozbiljne prijetnje svjedoku, sudija, odnosno predsjednik vijeća će obavijestiti Tužitelja radi preduzimanja krivičnog gonjenja.

(4) Na prijedlog stranke ili branitelja, sudija, odnosno predsjednik vijeća naredit će policijskim organima preduzimanje mjera neophodnih za zaštitu svjedoka.

Član 268.

Kažnjavanje za odbijanje svjedočenja

(1) Ako svjedok odbije da svjedoči bez opravdanog razloga i nakon upozorenja na posljedice, može biti kažnjen novčanom kaznom u iznosu do 30.000 KM.

(2) Ako i poslije toga odbije da svjedoči, može biti zatvoren. Zatvor traje dok svjedok ne pristane da svjedoči, ili dok njegovo svjedočenje ne postane nepotrebno, ili dok se krivični postupak ne završi, ali najduže 30 dana.

(3) O žalbi protiv rješenja kojim je izrečena novčana kazna ili naređen zatvor uvijek odlučuje vijeće (član 24. stav (7) ovog zakona). Žalba protiv rješenja o novčanoj kazni i zatvoru ne zadržava izvršenje rješenja.

Član 269.

Angažovanje vještaka

(1) Vještaka mogu angažovati stranke, branitelj i Sud.

(2) Troškove vještaka iz stava 1. ovog člana snosi onaj koji ga je angažovao.

Član 270.

Ispitivanje vještaka

- (1) Prije ispitivanja vještaka, sudija, odnosno predsjednik vijeća opomenut će ga i na njegovu dužnost da iznese nalaz i mišljenje na najbolji mogući način i u skladu s vještinom i pravilima struke i upozorit će ga da davanje lažnog iskaza o nalazu i mišljenju predstavlja krivično djelo.
- (2) Vještak će položiti zakletvu, odnosno dati izjavu prije svjedočenja.
- (3) Zakletva, odnosno izjava se daje usmeno.
- (4) Tekst zakletve, odnosno izjave glasi: "Zaklinjem se čašću-izjavljujem da ću govoriti istinu i da ću tačno i potpuno iznijeti svoj nalaz i mišljenje."
- (5) Pisani nalaz i mišljenje vještaka bit će prihvaćen kao dokazni materijal samo ukoliko je taj vještak svjedočio na pretresu.

Član 271.

Otpuštanje svjedoka i vještaka

- (1) Saslušani svjedoci i vještaci ostat će ispred sudnice ukoliko ih sudija, odnosno predsjednik vijeća potpuno ne otpusti nakon ispitivanja od strane stranaka i branitelja, **odnosno Suda.**
- (2) Na prijedlog stranke ili branitelja ili po službenoj dužnosti, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da ispitani svjedoci i vještaci napuste sudnicu i da budu naknadno pozvani i ponovno ispitani u prisustvu ili odsustvu ostalih svjedoka i vještaka.

Član 272.

Saslušanje van sudnice

- (1) Ako se u toku suđenja sazna da svjedok ili vještak nije u mogućnosti da dođe pred Sud, ili da bi njegov dolazak bio povezan s nesrazmjernim teškoćama, sudija, odnosno predsjednik vijeća može narediti da se svjedok, odnosno vještak ispita van sudnice - ukoliko njegovo svjedočenje smatra važnim. Sudija, odnosno predsjednik vijeća, stranke i branitelj će prisustvovati ispitivanju, a ispitivanje će se sprovesti u skladu s članom 262. ovog zakona.
- (2) Ako sudija, odnosno predsjednik vijeća nađe da je to neophodno, ispitivanje svjedoka se može izvršiti prilikom rekonstrukcije događaja van sudnice. Sudija, odnosno predsjednik vijeća, stranke i branitelj će biti prisutni na rekonstrukciji, a ispitivanje će se sprovesti u skladu s članom 262. ovog zakona.
- (3) Stranke, branilac i oštećeni uvijek se pozivaju da prisustvuju ispitivanju svjedoka ili izvođenju rekonstrukcije. Saslušanje će se provesti kao da se izvodi na glavnom pretresu, u skladu sa članom 262. ovog zakona.**
- (4) Ako sudija, odnosno predsjednik vijeća nađe da je to neophodno, na ispitivanje maloljetnika kao svjedoka shodno se primjenjuju odredbe člana 86. stava 6. i člana 90. ovog zakona.

Član 273.

Izuzeci od neposrednog sprovođenja dokaza

- (1) Iskazi dati u istrazi dopušteni su kao dokaz na glavnom pretresu i mogu biti korišteni prilikom **direktnog ili unakrsnog ispitivanja ili pobijanja iznesenih navoda ili u odgovoru na pobijanje, nakon čega se prilažu kao dokazni materijal.** U ovom slučaju, osobi se može dati mogućnost da objasni ili pobije svoj prethodni iskaz.
- (2) Izuzetno od stava 1. ovog člana, zapisnici o iskazima datim u istrazi mogu se po odluci sudije, odnosno vijeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu samo u slučaju ako su ispitane osobe umrle, duševno oboljele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred Sud nemoguć, ili je znatno otežan iz važnih uzroka.

(3) Ako se u toku glavnog pretresa optuženi koristi pravom da nije dužan iznijeti svoju odbranu ili odgovarati na postavljena pitanja, zapisnik o iskazu optuženog koji je dat u istrazi može se po odluci sudije ili predsjednika vijeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu samo ako je optuženi prilikom saslušanja u istrazi bio upozoren u skladu s članom 78. stav (2) tačka c) ovog zakona.

Član 274.

Zapisnici o dokaznom materijalu

(1) Zapisnik o uviđaju na licu mjesta, o pretresanju stana ili osoba, o oduzimanju stvari, knjiga, zapisnika i ostalih dokaza iznijet će se na glavnom pretresu da bi se utvrdio njihov sadržaj, a po ocjeni sudije, odnosno predsjednika vijeća njihov sadržaj se može ukratko unijeti u zapisnik o glavnom pretresu.

(2) Za provjeru vjerodostojnosti pismena, zapisa ili fotografije, potrebni su originalno pismeno, zapis ili fotografija, osim ako nije drugačije propisano ovim zakonom.

(3) Izuzetno od stava 2. ovog člana, može se koristiti kao dokaz i ovjerena kopija originala, kao i kopija koja je potvrđena kao neizmjenjena u odnosu na original.

(4) Dokazni materijal iz stava 1. ovog člana se čita ukoliko se stranke i branitelj drugačije ne dogovore.

Član 275.

Izmjena optužbe

Ako Tužitelj ocijeni da izvedeni dokazi ukazuju da se izmijenilo činjenično stanje izneseno u optužnici, on može na glavnom pretresu izmijeniti optužnicu. Radi pripremanja odbrane, glavni pretres se može odgoditi. U ovom slučaju ne vrši se potvrđivanje optužnice.

Član 276.

Dopuna dokaznog postupka

(1) Nakon izvođenja dokaza sudija, odnosno predsjednik vijeća će upitati stranke i branitelja da li imaju još neki dokazni prijedlog.

(2) Ukoliko stranke i branitelj nemaju nove dokazne prijedloge, sudija odnosno predsjednik vijeća će objaviti da je dokazni postupak završen.

Član 277.

Završna riječ

(1) Nakon završetka dokaznog postupka sudija, odnosno predsjednik vijeća će pozvati Tužitelja, oštećenog, branitelja i optuženog radi davanja završne riječi. Posljednja riječ uvijek pripada optuženom.

(2) Ako optužnicu zastupa više tužitelja ili optuženi ima više od jednog branitelja, svi mogu dati završnu riječ, ali se njihova izlaganja ne mogu ponavljati.

Član 278.

Završetak glavnog pretresa

Nakon završnih riječi, sudija, odnosno predsjednik vijeća objavljuje da je glavni pretres završen, a Sud se povlači na vijećanje i glasanje radi donošenja presude.

GLAVA XXII – PRESUDA
Odjeljak 1 - Izricanje presude

Član 279.

Izricanje i objavljivanje presude

Presuda se izriče i objavljuje u ime Bosne i Hercegovine.

Član 280.

Vežanost presude za optužbu

- (1) Presuda se može odnositi samo na osobu koja je optužena i samo na djelo koje je predmet optužbe sadržane u potvrđenoj, odnosno na glavnom pretresu izmijenjenoj optužnici.
- (2) Sud nije vezan za prijedloge **tužioca** u pogledu pravne ocjene djela.

Član 281.

Dokazi na kojima se zasniva presuda

- (1) Sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu.
- (2) Sud je dužan savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi s ostalim dokazima i na osnovu takve ocjene izvesti zaključak je li neka činjenica dokazana.

Odjeljak 2 - Vrste presuda

Član 282.

Meritorne i procesne presude

- (1) Presudom se optužba odbija ili se optuženi oslobađa od optužbe ili se oglašava krivim.
- (2) Ako optužba obuhvata više krivičnih djela, u presudi će se izreći da li se i za koje djelo optužba odbija ili se optuženi oslobađa od optužbe ili se oglašava krivim.

Član 283.

Presuda kojom se optužba odbija

Presudu kojom se optužba odbija, Sud će izreći:

- a) ako za presuđenje Sud nije nadležan,
- b) ako je Tužitelj od započinjanja pa do završetka glavnog pretresa odustao od optužnice,
- c) ako nije bilo potrebnog odobrenja ili ako je nadležni državni organ odustao od odobrenja,

- d) ako je optuženi za isto djelo već pravomoćno osuđen, oslobođen od optužbe ili je postupak protiv njega rješenjem pravomoćno obustavljen, a ne radi se o rješenju o obustavljanju postupka iz člana 326. ovog zakona,
- e) ako je optuženi aktom amnestije ili pomilovanja oslobođen od gonjenja ili se krivično gonjenje ne može poduzeti zbog zastarjelosti ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje.

Član 284.

Presuda kojom se optuženi oslobađa od optužbe

Presudu kojom se optuženi oslobađa od optužbe, Sud će izreći:

- a) ako djelo za koje se optuženi optužuje nije zakonom propisano kao krivično djelo,
- b) ako postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost optuženog,
- c) ako nije dokazano da je optuženi učinio krivično djelo za koje se optužuje.

Član 285.

Presuda kojom se optuženi oglašava krivim

(1) U presudi kojom se optuženi oglašava krivim, Sud će izreći:

- a) za koje se krivično djelo optuženik oglašava krivim, uz navođenje činjenica i okolnosti koje čine obilježja krivičnog djela, kao i onih od kojih ovisi primjena određene odredbe krivičnog zakona,
- b) zakonski naziv krivičnog djela i koje su odredbe krivičnog zakona primijenjene,
- c) kakva se kazna izriče optuženom ili se po odredbama krivičnog zakona oslobađa od kazne,
- d) odluku o uvjetnoj osudi,
- e) odluku o mjerama sigurnosti, o oduzimanju imovinske koristi i odluku o vraćanju predmeta (član 74.) ako predmeti do tada nisu vraćeni vlasniku, odnosno držatelju,
- f) odluku o uračunavanju pritvora ili već izdržane kazne,
- g) odluku o troškovima krivičnog postupka, o imovinskopravnom zahtjevu, kao i o tome da se pravomoćna presuda ima objaviti putem sredstava javnog informiranja.

(2) Ako je optuženom izrečena novčana kazna, u presudi će se odrediti rok u kojem se novčana kazna ima platiti i način zamjene izvršenja novčane kazne u slučaju da se novčana kazna **ne plati**.

Odjeljak 3 - Objavljivanje presude

Član 286.

Vrijeme i mjesto objavljivanja presude

(1) Pošto je presuda izrečena, Sud će je odmah objaviti. Ako Sud nije u mogućnosti da istog dana po završetku glavnog pretresa izrekne presudu, odložit će objavljivanje presude najviše za tri dana i odredit

će vrijeme i mjesto objavljivanja presude.

(2) Sud će u prisutnosti stranaka, branitelja, zakonskih zastupnika i punomoćnika javno pročitati izreku i priopćiti ukratko razloge presude.

(3) Objavljivanje presude će se izvršiti i kad stranka, branitelj, zakonski zastupnik ili punomoćnik nije prisutan. Sud može odlučiti da optuženom koji je odsutan, presudu usmeno priopći sudija, odnosno predsjednik vijeća ili da mu se presuda samo dostavi.

(4) Ako je javnost na glavnom pretresu bila isključena, izreka presude će se uvijek pročitati u javnom zasjedanju. Vijeće će odlučiti hoće li i koliko isključiti javnost prilikom objavljivanja razloga presude.

(5) Svi prisutni saslušat će čitanje izreke presude stojeći.

Član 287.

Pritvor nakon izricanja presude

Za određivanje, produženje ili ukidanje pritvora poslije objavljivanja presude primjenjivat će se odredba člana 138. ovog zakona.

Član 288.

Pouka o pravu na žalbu i druga upozorenja

(1) Po objavljivanju presude, sudija odnosno predsjednik vijeća će poučiti optuženog i oštećenog o pravu na žalbu, kao i o pravu na odgovor na žalbu.

(2) Ako je optuženom izrečena uvjetna osuda, upozorit će ga sudija, odnosno predsjednik vijeća na značaj uvjetne osude i na uvjete kojih se mora pridržavati.

(3) Sudija, odnosno predsjednik vijeća će upozoriti optuženog da do pravomoćnog okončanja postupka obavijesti Sud o svakoj promjeni adrese.

Odjeljak 4 - Pismena izrada i dostavljanje presude

Član 289.

Pismena izrada presude

(1) Presuda koja je objavljena mora se pismeno izraditi u roku od 15 dana po objavljivanju, a u složenim stvarima, izuzetno u roku od 30 dana. Ako presuda nije izrađena u tim rokovima, sudija, odnosno predsjednik vijeća je dužan obavijestiti predsjednika Suda zbog čega to nije učinjeno. Predsjednik Suda će, po potrebi, poduzeti mjere da se presuda što prije izradi.

(2) Presudu potpisuju sudija, odnosno predsjednik vijeća i zapisničar.

(3) Ovjereni prijepis presude dostavit će se Tužitelju i oštećenom, a optuženom i branitelju saglasno članu 171. ovog zakona. Ako se optuženi nalazi u pritvoru, ovjereni prijepisi presude moraju biti dostavljeni u rokovima iz stava 1. ovog člana.

(4) Optuženom i oštećenom dostavit će se i pouka o pravu na žalbu.

(5) Ovjereni prijepis presude Sud će s poukom o pravu na žalbu dostaviti osobi čiji je predmet oduzet tom presudom, kao i pravnoj osobi kojoj je izrečeno oduzimanje imovinske koristi. Pravomoćna presuda će se dostaviti oštećenom.

Član 290.

Sadržaj presude

(1) Pismeno izrađena presuda mora potpuno odgovarati presudi koja je objavljena. Presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje.

(2) Uvod presude sadrži: naznačenje da se presuda izriče u ime Bosne i Hercegovine, naziv Suda, ime i prezime predsjednika i članova vijeća i zapisničara, ime i prezime optuženog, krivično djelo za koje

je optužen i da li je bio prisutan na glavnom pretresu, dan glavnog pretresa i da li je glavni pretres bio javan, ime i prezime tužitelja, branitelja, zakonskog zastupnika i punomoćnika koji su bili prisutni na glavnom pretresu i dan objavljivanja izrečene presude.

(3) Izreka presude sadrži osobne podatke o optuženom i odluku kojom se optuženi oglašava krivim za krivično djelo za koje je optužen ili kojom se oslobađa od optužbe za to djelo ili kojom se optužba odbija.

(4) Ako je optuženi oglašen krivim, izreka presude mora obuhvatiti potrebne podatke iz člana 285. ovog zakona, a ako je oslobođen od optužbe ili je optužba odbijena, izreka presude mora obuhvatiti opis djela za koje je optužen i odluku o troškovima krivičnog postupka i imovinskopравnom zahtjevu, ako je bio postavljen.

(5) U slučaju stjecaja krivičnih djela Sud će u izreku presude unijeti kazne utvrđene za svako pojedinačno krivično djelo, a zatim jedinstvenu kaznu koja je izrečena za sva djela u stjecaju.

(6) U obrazloženju presude Sud će iznijeti razloge za svaku tačku presude.

(7) Sud će određeno i potpuno iznijeti koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane ili nedokazane, dajući naročito ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih dokaza, iz kojih razloga nije uvažio pojedine prijedloge stranaka, iz kojih razloga je odlučio da se ne sasluša neposredno svjedok ili vještak čiji je iskaz pročitao, kojim razlozima se rukovodio pri rješavanju pravnih pitanja, a naročito pri utvrđivanju da li postoji krivično djelo i krivična odgovornost optuženog i pri primjenjivanju određenih odredaba

krivičnog zakona na optuženog i njegovo djelo.

(8) Ako je optuženom izrečena kazna, u obrazloženju će se navesti koje je okolnosti Sud uzeo u obzir pri odmjeravanju kazne. Sud će posebno obrazložiti kojim se razlozima rukovodio pri odluci da kaznu treba

ublažiti ili optuženog osloboditi od kazne ili izreći uvjetnu osudu ili da treba izreći mjeru sigurnosti ili oduzimanje imovinske koristi.

(9) Ako se optuženi oslobađa od optužbe, u obrazloženju će se naročito navesti iz kojih se razloga iz člana 284. ovog zakona to čini.

(10) U obrazloženju presude kojom se optužba odbija Sud se neće upuštati u ocjenu glavne stvari, nego će se ograničiti samo na razloge za odbijanje optužbe.

Član 291.

Ispravke u presudi

(1) Pogreške u imenima i brojevima, kao i druge očigledne pogreške u pisanju i računanju, nedostatke u obliku i nesaglasnosti pismeno izrađene presude s izvornikom ispravit će, posebnim rješenjem, sudija odnosno predsjednik vijeća na zahtjev stranke i branitelja ili po službenoj dužnosti.

(2) Ako postoji nesaglasnost između pismeno izrađene presude i njenog izvornika u pogledu podataka iz člana 285. stava 1. tačke a. do e. i tačke g. ovog zakona, rješenje o ispravci dostavit će se osobama iz člana 289. ovog zakona. U tom slučaju rok za žalbu protiv presude teče od dana dostavljanja tog rješenja, protiv koga posebna žalba nije dopuštena.

GLAVA XXIII - REDOVNI PRAVNI LIJEKOVI

Odjeljak 1 - Žalba na prvostepenu presudu

Član 292.***Pravo na žalbu i rok***

- (1) Protiv presude donesene u prvom stepenu može se podnijeti žalba u roku od 15 dana od dana dostavljanja prijepisa presude.
- (2) U složenim stvarima, na zahtjev stranaka i branitelja, Sud može produžiti rok za žalbu najduže za 15 dana.
- (3) Do odluke Suda o zahtjevu iz stava 2. ovog člana, ne teče rok za žalbu.
- (4) Blagovremeno podnesena žalba odlaže izvršenje presude.

Član 293.***Subjekti žalbe***

- (1) Žalbu mogu podnijeti stranke, branitelj i oštećeni.
- (2) U korist optuženog žalbu mogu podnijeti zakonski zastupnik, bračni, odnosno vanbračni drug optuženog, roditelj ili dijete i usvojitelj odnosno usvojenik. Rok za žalbu i u tom slučaju teče od dana kad je optuženom ili njegovom branitelju dostavljen prijepis presude.
- (3) Tužitelj može podnijeti žalbu kako na štetu tako i u korist optuženog.
- (4) Oštećeni može pobijati presudu samo zbog odluke Suda o troškovima krivičnog postupka i odluke o imovinskopравnom zahtjevu.
- (5) Žalbu može podnijeti i osoba čiji je predmet oduzet ili od koje je oduzeta imovinska korist pribavljena krivičnim djelom .
- (6) Branitelj i osobe iz stava 2. ovog člana mogu podnijeti žalbu i bez naročitog ovlaštenja optuženog, ali ne protiv njegove volje - osim ako je optuženom izrečena kazna dugotrajnog zatvora.

Član 294.***Odricanje i odustajanje od žalbe***

- (1) Optuženi se može odreći prava na žalbu samo nakon što mu je presuda dostavljena. Optuženi se i prije toga može odreći prava na žalbu ako se Tužitelj odrekao prava na žalbu, osim ako bi optuženi po presudi imao da izdržava kaznu zatvora. Do donošenja odluke vijeća apelacionog odjeljenja, optuženi može odustati od već podnesene žalbe.
- (2) Tužitelj se može odreći prava na žalbu od trenutka objavljivanja presude pa do isteka roka za podnošenje žalbe, a može do donošenja odluke vijeća apelacionog odjeljenja odustati od već podnesene žalbe.
- (3) Odricanje i odustajanje od žalbe ne može se opozvati.

Član 295.***Sadržaj žalbe i otklanjanje nedostataka žalbe***

- (1) Žalba treba sadržavati:
 - a) označenje presude protiv koje se podnosi žalba (naziv Suda, broj i datum presude),
 - b) osnov za pobijanje presude,
 - c) obrazloženje žalbe,
 - d) prijedlog da se pobijena presuda potpuno ili djelimično ukine ili preinači,
 - e) potpis osobe koja podnosi žalbu.

(2) Ako je žalbu podnio optuženi ili druga osoba iz člana 293. stav 2. ovog zakona, a optuženi nema branitelja ili ako je žalbu podnio oštećeni koji nema punomoćnika, a žalba nije sastavljena u skladu s odredbama stava 1. ovog člana, Sud će pozvati žalitelja da u određenom roku dopuni žalbu pismenim podneskom ili usmeno na zapisniku kod Suda. Ako žalitelj ne postupi po ovom pozivu, Sud će odbaciti žalbu ako ne sadrži podatke iz stava 1. tačke b., c. i e. ovog člana, a ako žalba ne sadrži podatak iz stava 1. tačke a. ovog člana - odbacit će je ako se ne može utvrditi na koju se presudu odnosi. Ako je žalba

podnesena u korist optuženog, dostavit će se apelacionom odjeljenju ako se može utvrditi na koju se presudu odnosi, a odbacit će se ako se to ne može utvrditi.

(3) Ako je žalbu podnio oštećeni koji ima punomoćnika ili Tužitelj, a žalba ne sadrži podatke iz stava 1. tačke b., c. i e. ovog člana ili ako žalba ne sadrži podatak iz stava 1. tačke a. ovog člana, a ne može se utvrditi na koju se presudu odnosi, žalba će se odbaciti. Žalba s ovim nedostacima podnesena u korist optuženog koji ima branitelja dostavit će se apelacionom odjeljenju ako se može utvrditi na koju se presudu odnosi, a odbacit će se ako se to ne može utvrditi.

(4) U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi koji i pored dužne pažnje i opreza nisu mogli biti predstavljeni na glavnom pretresu. Žalitelj je dužan navesti razloge zašto ih ranije nije iznio. Pozivajući se na nove činjenice, žalitelj je dužan navesti dokaze kojima bi se te činjenice imale dokazati, a pozivajući se na nove dokaze – dužan je navesti činjenice koje pomoću tih dokaza želi dokazati.

Član 296.

Žalbeni osnovi

Presuda se može pobijati:

- a) zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka,
- b) zbog povrede krivičnog zakona,
- c) zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,
- d) zbog odluke o krivičnopravnim sankcijama, oduzimanju imovinske koristi, troškovima krivičnog postupka, imovinskopravnom zahtjevu, kao i zbog odluke o objavljivanju presude putem sredstava javnog informiranja.

Član 297.

Bitne povrede odredaba krivičnog postupka

(1) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji:

- a) ako je Sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnom pretresu ili koji je pravomoćnom odlukom izuzet od suđenja,
- b) ako je na glavnom pretresu učestvovao sudija koji se morao izuzeti,
- c) ako je glavni pretres održan bez osobe čija je prisutnost na glavnom pretresu po zakonu obavezna ili ako je optuženom, branitelju, ili oštećenom protivno njegovom zahtjevu, uskraćeno da na glavnom pretresu upotrebljava svoj jezik i da na svom jeziku prati tok glavnog pretresa,
- d) ako je povrijeđeno pravo na odbranu,
- e) ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnom pretresu,
- f) ako je Sud povrijedio propise krivičnog postupka o postojanju odobrenja nadležnog organa,
- g) ako je Sud donio presudu a nije bio stvarno nadležan ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti,
- h) ako Sud svojom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe;
- i) ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda,

- j) ako je optužba prekoračena,
 - k) ako je izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama.
- (2) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji i ako Sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

Član 298.

Povrede krivičnog zakona

Povreda krivičnog zakona postoji ako je krivični zakon povrijeđen u pitanju:

- a) da li je djelo za koje se optuženi goni krivično djelo,
- b) postoje li okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost,
- c) postoje li okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, a naročito da li je nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja ili je gonjenje isključeno usljed amnestije ili pomilovanja ili je stvar već pravomoćno presuđena,
- d) da li je u pogledu krivičnog djela koje je predmet optužbe primijenjen zakon koji se ne može primijeniti,
- e) da li je odlukom o kazni ili uvjetnoj osudi, odnosno odlukom o mjeri sigurnosti ili o oduzimanju imovinske koristi prekoračeno ovlaštenje koje Sud ima po zakonu,
- f) da li su pravilno primijenjene odredbe o uračunavanju pritvora i izdržane kazne.

Član 299.

Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

- (1) Presuda se može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja kad je Sud neku odlučnu činjenicu pogrešno utvrdio ili je nije utvrdio.
- (2) Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kad na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi.

Član 300.

Odluke o krivičnopravnoj sankciji, troškovima postupka, imovinskopravnom zahtjevu i objavljivanju presude

- (1) Presuda se može pobijati zbog odluke o kazni i uvjetnoj osudi kad tom odlukom nije prekoračeno zakonsko ovlaštenje, ali Sud nije pravilno odmjerio kaznu s obzirom na okolnosti koje utječu da kazna bude veća ili manja i zbog toga što je Sud primijenio ili nije primijenio odredbe o ublažavanju kazne, o oslobađanju od kazne, ili o uvjetnoj osudi, iako su za to postojali zakonski uvjeti.
- (2) Odluka o mjeri sigurnosti ili o oduzimanju imovinske koristi može se pobijati ako ne postoji povreda zakona iz člana 298. tačke e. ovog zakona, ali je Sud nepravilno donio ovu odluku ili nije izrekao mjeru sigurnosti, odnosno oduzimanje imovinske koristi, iako su za to postojali zakonski uvjeti. Iz istih razloga može se pobijati odluka o troškovima krivičnog postupka.
- (3) Odluka o imovinskopravnom zahtjevu, kao i odluka o objavljivanju presude putem sredstava javnog informiranja može se pobijati kad je Sud o ovim pitanjima donio odluku protivno zakonskim odredbama.

Član 301.

Podnošenje žalbe

- (1) Žalba se podnosi Sudu u dovoljnom broju primjeraka za Sud, kao i za protivnu stranku i branitelja – radi davanja odgovora.
- (2) Neblagovremenu (član 311.) i nedopuštenu (član 312.) žalbu odbacit će rješenjem sudija, odnosno predsjednik vijeća.

Član 302.
Odgovor na žalbu

Primjerak žalbe dostavlja se protivnoj stranci i branitelju (član 171.) koji mogu u roku od osam dana od dana prijema podnijeti Sudu odgovor na žalbu. Žalba i odgovor na žalbu, sa svim spisima, **i prijepisom zapisnika s glavnog pretresa** dostavlja se apelacionom odjeljenju.

Član 303.
Sudija izvjestitelj

- (1) Kad spis po žalbi stigne apelacionom odjeljenju Suda, predsjednik apelacionog odjeljenja dostavlja spis predsjedniku apelacionog vijeća koji određuje sudiju izvjestitelja.
- (2) Sudija izvjestitelj može, po potrebi, od sudije, odnosno predsjednika vijeća koje je donijelo pobijenu presudu pribaviti izvještaj o povredama odredaba krivičnog postupka, a može i provjeriti navode žalbe u pogledu novih dokaza i novih činjenica ili pribaviti potrebne izvještaje ili spise.
- (3) Kada sudija izvjestitelj pripremi spis, predsjednik vijeća će zakazati sjednicu vijeća.

Član 304.
Sjednica vijeća

- (1) O sjednici vijeća obavijestit će se Tužitelj, optuženi i njegov branitelj.
- (2) Ako se optuženi nalazi u pritvoru ili na izdržavanju kazne, osigurat će se njegova prisutnost.
- (3) Sjednica vijeća počinje izlaganjem podnositelja žalbe, a nakon toga druga stranka izlaže odgovor na žalbu. Vijeće može od stranaka i branitelja koji su prisutni sjednici zatražiti potrebno objašnjenje u vezi sa žalbom i odgovorom na žalbu. Stranke i branitelj mogu predložiti da se pročitaju pojedini spisi i mogu, po dopuštenju predsjednika vijeća, dati potrebna objašnjenja za svoje stavove iz žalbe, odnosno odgovora na žalbu ne ponavljajući ono što je sadržano u objašnjenjima.
- (4) Nedolazak stranaka i branitelja koji su uredno obaviješteni ne sprječava održavanje sjednice vijeća.
- (5) Na sjednici vijeća kojoj su prisutne stranke i branitelj, javnost se može isključiti samo pod uvjetima određenim ovim zakonom (član 235. do 237).
- (6) Zapisnik o sjednici vijeća priključuje se spisima.
- (7) Rješenja iz člana 311. i 312. ovog zakona mogu se donijeti i bez obavještavanja stranaka i branitelja o sjednici vijeća.

Član 305.
Odlučivanje u sjednici vijeća ili pretresu

- (1) Vijeće apelacionog odjeljenja donosi odluku u sjednici vijeća ili na osnovu održanog pretresa.
- (2) Na pismenu izradu odluke donesene na sjednici vijeća primjenjuju se rokovi iz člana 289. stav (1) ovog zakona.**

Član 306.
Granice ispitivanja presude

Vijeće apelacionog odjeljenja ispituje presudu u onom dijelu u kojem se ona pobija žalbom.

Član 307.
Zabrana reformatio in peius

Ako je podnesena žalba samo u korist optuženog, presuda se ne smije izmijeniti na njegovu štetu.

Član 308.
Prošireno dejstvo žalbe

Žalba zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ili zbog povrede krivičnog zakona podnesena u korist optuženog sadrži u sebi i žalbu zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji i o oduzimanju imovinske koristi (član 300).

Član 309.
Beneficium cohaesionis

Ako vijeće apelacionog odjeljenja povodom ma čije žalbe utvrdi da su razlozi zbog kojih je donio odluku u korist optuženog od koristi i za kojeg od saoptuženih koji nije podnio žalbu ili je nije podnio u tom pravcu, postupit će po službenoj dužnosti kao da takva žalba postoji.

Član 310.
Odluke po žalbi

- (1) Vijeće apelacionog odjeljenja može u sjednici vijeća odbaciti žalbu kao neblagovremenu ili kao nedopuštenu ili odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu ili preinačiti prvostepenu presudu, ili ukinuti presudu i održati pretres.
- (2) O svim žalbama protiv iste presude vijeće apelacionog odjeljenja odlučuje jednom odlukom.

Član 311.
Odbacivanje žalbe kao neblagovremene

Žalba će se odbaciti rješenjem kao neblagovremena ako se utvrdi da je podnijeta nakon proteka zakonskog roka za njeno podnošenje.

Član 312.
Odbacivanje žalbe kao nedopuštene

Žalba će se odbaciti rješenjem kao nedopuštena ako se utvrdi da je žalbu podnijela osoba koja nije ovlaštena za podnošenje žalbe ili osoba koja se odrekla prava na žalbu ili ako se utvrdi odustanak od žalbe ili da je poslije odustajanja ponovno podnesena žalba ili ako žalba po zakonu nije dopuštena.

Član 313.
Odbijanje žalbe

Vijeće apelacionog odjeljenja će presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu kad utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija žalbom.

Član 314.
Preinačenje prvostepene presude

(1) Vijeće apelacionog odjeljenja će, uvažavajući žalbu, presudom preinačiti prvostepenu presudu ako smatra da su odlučne činjenice u prvostepenoj presudi pravilno utvrđene i da se, s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, po pravilnoj primjeni zakona, ima donijeti drukčija presuda, a prema stanju stvari i u slučaju povrede iz člana 297. stav 1. **tačka f), g) i j)** ovog zakona.

(2) Ako su se zbog preinačenja prvostepene presude stekli uvjeti da se odredi, odnosno ukine pritvor na osnovu člana 138. st. 1. i 2. ovog zakona, vijeće apelacionog odjeljenja će o tome donijeti posebno rješenje protiv koga nije dopuštena žalba.

Član 315.
Ukidanje prvostepene presude

(1) Vijeće apelacionog odjeljenja će, uvažavajući žalbu, rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i odrediti održavanje pretresa ako utvrdi da:

a) postoji bitna povreda odredaba krivičnog postupka, osim slučajeva iz člana 314. stav 1. ovog zakona,

b) je potrebno izvesti nove dokaze ili ponoviti već u prvostepenom postupku izvedene dokaze usljed kojih je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno.

(2) Vijeće apelacionog odjeljenja može i djelimično ukinuti prvostepenu presudu, ako se pojedini dijelovi presude mogu izdvojiti bez štete za pravilno presuđenje i u odnosu na taj dio održati pretres.

(3) Ako se optuženi nalazi u pritvoru, vijeće apelacionog odjeljenja će ispitati postoje li još razlozi za pritvor i donijet će rješenje o produženju ili ukidanju pritvora. Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba.

(4) Ako je optuženi u pritvoru, vijeće apelacionog odjeljenja je dužno donijeti odluku najkasnije u roku od tri mjeseca, **a u složenim predmetima najkasnije u roku od šest mjeseci** od dana kada je primilo spise.

Član 316.
Obrazloženje odluke kojom se ukida prvostepena presuda

U obrazloženju presude, u dijelu kojim se ukida prvostepena presuda ili u rješenju kojim se ukida prvostepena presuda, navest će se samo kratki razlozi za ukidanje.

Član 317.
Pretres pred vijećem apelacionog odjeljenja

(1) Odredbe koje se odnose na glavni pretres u prvostepenom postupku shodno se primjenjuju i na pretres pred vijećem apelacionog odjeljenja.

(2) Ako vijeće apelacionog odjeljenja ustanovi da je potrebno ponovo izvesti već izvedene dokaze u prvostepenom postupku, iskazi saslušanih svjedoka i vještaka i pismeni nalaz i mišljenje bit će prihvaćeni kao dokazi i mogu biti pročitani ili reproducirani ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branioca, ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branioca iako im je to bilo omogućeno kao i u slučaju ako je to ovim zakonom drugačije određeno, te ukoliko se radi o dokazima iz člana 261. stav (2) tačka e) ovog zakona.

(3) Odredbe stava 2. ovog člana se ne odnose na osobe koje mogu odbiti svjedočenje iz člana 83. ovog zakona.

Odjeljak 1.a Žalba na drugostepenu presudu

Član 317a.

Opća odredba

(1) Protiv presude vjeća apelacionog odjeljenja dozvoljena je žalba u slučaju:

a) ako je vijeće apelacionog odjeljenja preinačilo prvostepenu presudu kojom je optuženi oslobođen od optužbe i izreklo presudu kojom se optuženi oglašava krivim.

b) ako je vijeće apelacionog odjeljenja povodom žalbe na oslobađajuću presudu na pretresu donijelo presudu kojom se optuženi oglašava krivim.

(2) O žalbi protiv drugostepene presude odlučuje trećestepeno vijeće sastavljeno od trojice sudija.

(3) Odredbe člana 309. ovog zakona primjenjivat će se i na saoptuženog koji nije izjavio žalbu protiv drugostepene odluke.

(4) Pred ovim vijećem ne može se održati pretres.

Odjeljak 2 - Žalba na rješenje

Član 318.

Dopuštenost žalbe na rješenje

(1) Protiv rješenja Suda donesenog u prvom stepenu, stranke, branitelj i osobe čija su prava povrijeđena mogu podnijeti žalbu uvijek kad u ovom zakonu nije izričito određeno da žalba nije dopuštena.

(2) Rješenja koja se donose radi pripremanja glavnog pretresa i presude mogu se pobijati samo u žalbi na presudu.

Član 319.

Opći rok za podnošenje žalbe

(1) Žalba se podnosi Sudu.

(2) Ako ovim zakonom nije drugačije određeno, žalba na rješenje podnosi se u roku od tri dana od dana dostavljanja rješenja.

Član 320.

Suspenzivno dejstvo žalbe

Ako u ovom zakonu nije drukčije određeno, podnošenjem žalbe na rješenje odlaže se izvršenje rješenja protiv koga je podnesena žalba.

Član 321.

Odlučivanje o žalbi na rješenje

- (1) O žalbi protiv rješenja donesenog u prvom stepenu odlučuje vijeće apelacionog odjeljenja, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.
- (2) O žalbi protiv rješenja sudije za prethodni postupak, odnosno sudije za prethodno saslušanje, odlučuje vijeće iz člana 24. stav **7.** ovog zakona, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.
- (3) Odlučujući o žalbi Sud može rješenjem odbaciti žalbu kao neblagovremenu ili kao nedopuštenu, odbiti žalbu kao neosnovanu ili uvažiti žalbu i rješenje preinačiti ili ukinuti i, po potrebi, predmet uputiti na ponovno odlučivanje.

Član 322.

Shodna primjena odredbi o žalbi na prvostepenu presudu

Na postupak po žalbi na rješenje shodno se primjenjuju odredbe člana 293., 295. i 301. stav 2., člana 303. stav 1. i **člana 306., 307. i 309.** ovog zakona.

Član 323.

Shodna primjena odredbi ovog zakona i na druga rješenja

Ako ovim zakonom nije drugačije određeno, odredbe člana 318. i 322. ovog zakona shodno se primjenjuju i na sva ostala rješenja koja se donose po ovom zakonu.

GLAVA XXIV - VANREDNI PRAVNI LIJEK

Ponavljanje postupka

Član 324.

Opća odredba

Krivični postupak koji je dovršen pravomoćnim rješenjem ili pravomoćnom presudom može se na zahtjev ovlaštene osobe ponoviti samo u slučajevima i pod uvjetima predviđenim u ovom zakonu.

Član 324a.

Nepravo ponavljanje krivičnog postupka

(1) Pravomoćna presuda može se preinačiti i bez ponavljanja krivičnog postupka ako je u dvjema presudama ili više presuda protiv istog osuđenog pravosnažno izrečeno više kazni, a nisu primijenjene odredbe o odmjeravanju jedinstvene kazne za djela u sticaju.

(2) U slučaju iz stava (1) ovog člana Sud će ovom presudom preinačiti ranije presude u pogledu odluka o kazni i izreći jedinstvenu kaznu. Za donošenje nove presude nadležan je prvostepeni sud koji je sudio u stvari u kojoj je izrečena najstrožija vrsta kazne, a kod istovrsnih kazni-sud koji je izrekao najveću kaznu, a ako su kazne jednake-sud koji je posljednji izrekao kaznu.

(3) Novu presudu donosi Sud u sjednici vijeća na prijedlog tužioca ili osuđenog, odnosno branioca, a po saslušanju protivne stranke.

(4) Ako su u slučaju iz stava (1) ovog člana prilikom izricanja kazne uzete u obzir i presude drugih sudova, ovjereni prijepis nove pravosnažne presude bit će dostavljen i tim sudovima.

Član 325.

Nastavljanje krivičnog postupka

Ako je krivični postupak rješenjem pravomoćno obustavljen ili je presudom optužba pravomoćno odbijena zato što nije bilo potrebnog odobrenja, postupak će se na zahtjev Tužitelja nastaviti čim prestanu uzroci zbog kojih su donesene navedene odluke.

Član 326.

Ponavljanje postupka završenog pravomoćnim rješenjem

(1) Ako je izvan slučajeva iz člana 325. ovog zakona krivični postupak pravomoćno obustavljen prije početka glavnog pretresa, na zahtjev Tužitelja može se dozvoliti ponavljanje krivičnog postupka ako se podnesu novi dokazi na osnovu kojih se Sud može uvjeriti da su se stekli uvjeti za ponovno pokretanje krivičnog postupka.

(2) Krivični postupak pravomoćno obustavljen do početka glavnog pretresa može se ponoviti kad je Tužitelj odustao od gonjenja, ako se dokaže da je do odustanka došlo usljed krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja Tužitelja. U pogledu dokazivanja krivičnog djela Tužitelja primjenjivat će se odredbe člana 327. stava 2. ovog zakona.

Član 327.

Ponavljanje postupka u korist osuđenog

(1) Krivični postupak završen pravomoćnom presudom može se ponoviti u korist osuđenog:

- a) ako se dokaže da je presuda zasnovana na lažnoj ispravi ili na lažnom iskazu svjedoka, vještaka ili tumača,
- b) ako se dokaže da je do presude došlo usljed krivičnog djela sudije ili osobe koja je vršila istražne radnje,
- c) ako se iznesu nove činjenice ili se podnesu novi dokazi koji i pored dužne pažnje i opreza nisu mogli biti predstavljeni na glavnom pretresu, a koji su sami za sebe ili u vezi s ranijim dokazima podobni da prouzrokuju oslobađanje osobe koja je bila osuđena ili njezinu osudu po blažem krivičnom zakonu,
- d) ako je neka osoba za isto krivično djelo više puta osuđena ili ako je više osoba osuđeno zbog istog djela koje je mogla učiniti samo jedna osoba ili neka od njih,
- e) ako se u slučaju osude za produženo krivično djelo ili za drugo krivično djelo koje po zakonu obuhvaća više istovrsnih ili više raznovrsnih radnji iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji

ukazuju da osuđeni nije učinio radnju koja je obuhvaćena djelom iz osude, a postojanje ovih činjenica bi bilo od bitnog utjecaja na odmjeravanje kazne,

f) ako Ustavni sud Bosne i Hercegovine, Dom za ljudska prava ili Evropski sud za ljudska prava utvrdi da su u toku postupka kršena ljudska prava i osnovne slobode i ako je presuda zasnovana na tom kršenju.

(2) U slučajevima iz stava 1. tačke a. i b. ovog člana mora se pravomoćnom presudom dokazati da su navedene osobe oglašene krivim za odnosna krivična djela. Ako se postupak protiv ovih osoba ne može provesti zbog toga što su umrle ili što postoje okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, činjenice iz stava 1. tačke a. i b. ovog člana mogu se utvrditi i drugim dokazima.

Član 328.

Ponavljanje postupka na štetu optuženog

(1) Krivični postupak se može ponoviti na štetu optuženog ako je presuda kojom se optužba odbija donesena zbog odustanka Tužitelja od optužbe, a dokaže se da je do ovog odustanka došlo usljed krivičnog djela korupcije ili krivičnog djela protiv službene i druge dužnosti Tužitelja.

(2) U slučaju iz stava 1. ovog člana primjenjuju se odredbe člana 327. stav 2. ovog zakona.

Član 329.

Osobe ovlaštene na podnošenje zahtjeva

(1) Zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka mogu podnijeti stranke i branitelj, a poslije smrti osuđenog zahtjev u njegovu korist mogu podnijeti Tužitelj i osobe iz člana 293. stava 2. ovog zakona.

(2) Zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka u korist osuđenog može se podnijeti i pošto je osuđeni izdržao kaznu, i bez obzira na zastarjelost, amnestiju ili pomilovanje.

(3) Ako Sud sazna da postoji razlog za ponavljanje krivičnog postupka, obavijestit će o tome osuđenog, odnosno osobu koja je ovlaštena da u korist osuđenog podnese zahtjev.

Član 330.

Postupanje po zahtjevu

(1) O zahtjevu za ponavljanje krivičnog postupka odlučuje vijeće (član 24. **stav 5**).

(2) U zahtjevu se mora navesti po kojem se zakonskom osnovu traži ponavljanje i kojim se dokazima potkrepljuju činjenice na kojima se zahtjev zasniva. Ako zahtjev ne sadrži ove podatke, Sud će pozvati podnositelja da u određenom roku zahtjev dopuni.

(3) Prilikom rješavanja o zahtjevu, u vijeću neće učestvovati sudija koji je učestvovao u donošenju presude u ranijem postupku.

Član 331.

Odlučivanje o zahtjevu

(1) Sud će rješenjem zahtjev odbaciti ako na osnovu samog zahtjeva i spisa ranijeg postupka utvrdi da je zahtjev podnijela neovlaštena osoba ili da nema zakonskih uvjeta za ponavljanje postupka ili da sučinjenice i dokazi na kojima se zahtjev zasniva već bili izneseni u ranijem zahtjevu za ponavljanje postupka koji je odbijen pravomoćnim rješenjem Suda ili da činjenice i dokazi očigledno nisu podobni da se na osnovu njih dopusti ponavljanje ili da podnositelj zahtjeva nije postupio po članu 330. stav 2. ovog zakona.

(2) Ako Sud ne odbaci zahtjev, dostavit će se prijepis zahtjeva protivnoj stranci koja ima pravo u roku od osam dana odgovoriti na zahtjev. Kad Sudu stigne odgovor na zahtjev ili kad protekne rok za davanje odgovora, predsjednik vijeća odredit će da se izvide činjenice i pribave dokazi na koje se poziva u zahtjevu i u odgovoru na zahtjev.

(3) Poslije provedenih izviđaja Sud će rješenjem odmah odlučiti o zahtjevu za ponavljanje postupka **na način iz člana 332. stav (2) ovog zakona.**

Član 332.

Dopuštenje za ponavljanje postupka

(1) Sud će, ako ne odredi da se izviđaj dopuni, na osnovu rezultata izviđaja zahtjev uvažiti i dopustiti ponavljanje krivičnog postupka ili će zahtjev odbiti, ako novi dokazi nisu podobni da dovedu do ponavljanja krivičnog postupka.

(2) Ako Sud nađe da razlozi zbog kojih je dopustio ponavljanje postupka u korist optuženog postoje i za kojeg od suoptuženih koji nije podnio zahtjev za ponavljanje postupka, postupit će po službenoj dužnosti kao da takav zahtjev postoji.

(3) U rješenju kojim se dopušta ponavljanje krivičnog postupka Sud će odlučiti da se odmah zakaže novi glavni pretres.

(4) Ako je zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka podnesen u korist osuđenog, a Sud smatra s obzirom na podnesene dokaze da osuđeni može u ponovljenom postupku biti osuđen na takvu kaznu da bi se uračunavanjem već izdržane kazne imao pustiti na slobodu, ili da može biti oslobođen od optužbe ili da optužba može biti odbijena - odredit će da se izvršenje presude odloži, odnosno prekine.

(5) Kad rješenje kojim se dopušta ponavljanje krivičnog postupka postane pravomoćno, obustavit će se izvršenje kazne, ali će Sud, po prijedlogu Tužitelja, odrediti pritvor ako postoje uvjeti iz člana 132. ovog zakona.

Član 333.

Pravila ponovljenog postupka

(1) Na ponovljeni postupak koji se vodi na osnovu rješenja kojim je dopušteno ponavljanje krivičnog postupka, primijenjuju se iste odredbe kao i na prethodni postupak. U ponovljenom postupku Sud nije vezan za rješenja donesena u prethodnom postupku.

(2) Ako se ponovljeni postupak obustavi do početka glavnog pretresa, Sud će rješenjem o obustavljanju postupka ukinuti i raniju presudu.

(3) Kad Sud u ponovljenom postupku donese presudu, izreći će da se prethodna presuda djelimično ili u cjelini stavlja van snage ili da se ostavlja na snazi. U kaznu koju odredi novom presudom Sud će optuženom uračunati izdržanu kaznu, a ako je ponavljanje određeno samo za neko od djela za koje je optuženi bio osuđen, Sud će izreći novu jedinstvenu kaznu.

(4) Sud je u ponovljenom postupku vezan zabranom iz člana 307. ovog zakona.

DIO TREĆI – POSEBNI POSTUPCI

GLAVA XXV - POSTUPAK ZA IZDAVANJE KAZNENOG NALOGA

Član 334.

Opća odredba

(1) Za krivično djelo s propisanom kaznom zatvora do pet godina ili novčanom kaznom kao glavnom kaznom, a za koje je prikupio dovoljno dokaza koji pružaju osnov za tvrdnju da je osumnjičeni učinio krivično djelo, Tužitelj može u optužnici zatražiti od Suda da izda kazneni nalog - u kojem će optuženom izreći određenu krivičnopravnu sankciju ili mjeru bez provođenja glavne rasprave.

(2) Tužilac može zatražiti izricanje jedne ili više sljedećih krivičnopravnih sankcija: novčanu kaznu, uslovnu osudu ili mjeru sigurnosti; zabranu obavljanja određenih poziva, djelatnosti ili dužnosti ili oduzimanje predmeta, kao i mjeru oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

(3) Izricanje novčane kazne može se zatražiti u visini koja ne može biti veća od 50.000 KM.

Član 335.

Neprihvatanje zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga

(1) Sudija će odbaciti zahtjev za izdavanje kaznenog naloga ako ustanovi da postoji osnov za spajanje postupka iz člana 25. ovog zakona, ako se radi o krivičnom djelu za koje se takav zahtjev ne može postaviti ili ako je Tužitelj zatražio izricanje krivičnopravne sankcije ili mjere koja po zakonu nije dopuštena.

(2) O žalbi Tužitelja protiv rješenja o odbačaju odlučuje vijeće iz člana 24. stav **7.** ovog zakona u roku od 48 sati.

(3) Ako sudija smatra da podaci u optužnici ne pružaju dovoljno osnova za izdavanje kaznenog naloga ili da se prema tim podacima može očekivati izricanje neke druge krivične sanakcije ili mjere, a ne one koju je zatražio Tužitelj, postupit će s optužnicom kao da je podnijeta na potvrdu i **postupiti u skladu s članom 228. ovog zakona.**

Član 336.

Prihvatanje zahtjeva za izdavanje kaznenog naloga

(1) Ako se složi za zahtjevom za izdavanje kaznenog naloga, sudija će potvrditi optužnicu i zakazati saslušanje optuženog **bez odgađanja, a najkasnije u roku od osam dana od dana potvrđivanja optužnice.**

(2) Na saslušanju je potrebno prisustvo stranaka i branilaca. U slučaju njihovog nedolaska, bit će primijenjene odredbe čl. 245., 246. i 248. ovog zakona.

(3) Prilikom saslušanja sudija će:

- a) utvrditi da li je ispoštovano pravo optuženog da ga zastupa branitelj,
- b) utvrditi da li je optuženi razumio optužnicu i zahtjev Tužitelja za izricanje krivičnopravne sankcije ili mjere,
- c) **pozvati tužioca da upozna optuženog o sadržaju dokaza** koje je prikupio Tužitelj i pozvati ga na davanje izjave o predočenim dokazima,
- d) pozvati optuženog da se izjasni o krivnji,
- e) pozvati optuženog da se izjasni o predloženoj krivičnopravnoj sankciji ili mjeri.

Član 337.

Izdavanje kaznenog naloga

(1) Ako optuženi izjavi da nije kriv ili stavi prigovor na optužnicu, sudija će proslijediti optužnicu radi zakazivanja glavnog pretresa, u skladu sa ovim zakonom. Glavni pretres će biti zakazan u roku od 30 dana.

(2) Ako optuženi izjavi da je kriv i da prihvata krivičnopravnu sankciju ili mjeru predloženu u optužnici, sudija će prvo utvrditi krivnju i onda presudom izdati kazneni nalog u skladu s optužnicom.

Član 338.

Sadržaj presude kojom se izdaje kazneni nalog i pravo na žalbu

(1) Presuda kojom se izdaje kazneni nalog sadrži podatke iz člana 285. ovog zakona.

(2) U obrazloženju presude iz stava 1. ovog člana ukratko se navode razlozi koji opravdavaju izricanje presude kojom se izdaje kazneni nalog.

(3) Protiv presude iz stava 1. ovog člana dopuštena je žalba u roku od osam dana od dana dostavljanja presude.

Član 339.

Dostavljanje presude kojom se izdaje kazneni nalog

(1) Presuda kojom se izdaje kazneni nalog dostavlja se optuženom, njegovom branitelju i Tužitelju.

(2) Plaćanje novčane kazne prije isteka roka za podnošenje žalbe ne smatra se odricanjem od prava na žalbu.

GLAVA XXVI - POSTUPAK PREMA MALOLJETNICIMA

Odjeljak 1 - Opće odredbe

Član 340.

Primjena drugih odredbi ovog zakona u postupku prema maloljetnicima

(1) Odredbe ove glave primjenjuju se u postupku prema osobama koje su učinile krivično djelo kao maloljetnici, a u vrijeme pokretanja postupka, odnosno suđenja nisu navršile dvadeset i jednu godinu života. Ostale odredbe ovog zakona primjenjuju se ukoliko nisu u suprotnosti s odredbama ove glave.

(2) Odredbe člana 342. do 344., člana 347. do 350., člana 355., 357., 359. i 366. ovog zakona, primjenjuju se u postupku prema mlađoj punoljetnoj osobi ako se do početka glavnog pretresa ustanovi da dolazi u obzir da se toj osobi izrekne odgojna mjera u skladu s odredbama KZ BiH, a do tog vremena ona nije navršila dvadeset i jednu godinu života.

Član 341.

Primjena odredbi prema djeci

Kad se u toku postupka utvrdi da maloljetnik u vrijeme učinjenja krivičnog djela nije navršio četrnaest godina života, krivični postupak će se obustaviti i o tome će se obavijestiti organ starateljstva.

Član 342.

Obazrivo postupanje

(1) Pri preduzimanju radnji kojima je prisutan maloljetnik, a naročito pri njegovom ispitivanju, **svi** koji učestvuju u postupku dužni su postupati obazrivo, vodeći računa o duševnoj razvijenosti, osjetljivosti i osobnim svojstvima maloljetnika, kako vođenje krivičnog postupka ne bi štetno utjecalo na razvoj maloljetnika.

(2) Organi koji učestvuju u postupku sprječavat će pogodnim mjerama svako nedisciplinovano ponašanje maloljetnika.

Član 343.

Obavezna odbrana

(1) Maloljetnik mora imati branitelja od početka pripremnog postupka.

(2) Ukoliko maloljetnik ne poznaje jezik na kome se vodi krivični postupak, Sud će mu odrediti tumača.

(3) Ako u slučajevima iz stava 1. ovog člana sam maloljetnik, njegov zakonski zastupnik ili srodnici ne uzmu branitelja, njega će postaviti po službenoj dužnosti sudija za maloljetnike.

Član 344.

Oslobođenje od dužnosti svjedočenja

Od dužnosti svjedočenja o okolnostima potrebnim za ocjenjivanje duševne razvijenosti maloljetnika, upoznavanje njegove ličnosti i prilika u kojima živi (član 355.), oslobođeni su samo roditelj, staratelj, usvojitelj, socijalni radnik, vjerski ispovjednik, odnosno vjerski službenik i branitelj.

Član 345.

Spajanje i razdvajanje postupka

(1) Kad je maloljetnik učestvovao u učinjenju krivičnog djela zajedno s punoljetnom osobom, postupak prema njemu će se razdvojiti i provesti po odredbama ove glave.

(2) Postupak prema maloljetniku može se spojiti s postupkom protiv punoljetne osobe i provesti po općim odredbama ovog zakona samo ako je spajanje postupka neophodno za svestrano razjašnjenje stvari. Rješenje o tome donosi sudija za maloljetnike, na obrazloženi prijedlog Tužitelja. Protiv ovog rješenja nije dopuštena žalba.

(3) Kad se provodi jedinstven postupak za maloljetnika i punoljetne učinitelje, u pogledu maloljetnika će se uvijek primijeniti odredbe člana 342. do 344., člana 347. do 350., člana 355., 357., 359. i 365. ovog zakona, kad se na glavnom pretresu razjašnjavaju pitanja koja se odnose na maloljetnika, kao i člana 366. i 372. ovog zakona, a ostale odredbe ove glave – ukoliko njihova primjena nije u suprotnosti s vođenjem spojenog postupka.

Član 346.

Sprovođenje jedinstvenog postupka

Kad je osoba učinila neko krivično djelo kao maloljetna, a neko kao punoljetna, sprovest će se jedinstven postupak po članu 25. ovog zakona, pred vijećem koje sudi punoljetnim osobama.

Član 347.

Uloga organa starateljstva

(1) U postupku prema maloljetnicima, pored ovlaštenja koja su izričito predviđena u odredbama ove glave, organ starateljstva ima pravo da se upozna s tokom postupka, da u toku postupka stavlja prijedloge i da ukazuje na činjenice i dokaze koji su od važnosti za donošenje pravilne odluke.

(2) O svakom pokretanju postupka prema maloljetniku Tužitelj će obavijestiti nadležni organ starateljstva.

Član 348.

Pozivanje i dostavljanje pismena

(1) Maloljetnik se poziva preko roditelja, odnosno zakonskog zastupnika.

(2) Dostavljanje odluka i drugih pismena maloljetniku vrši se shodno odredbama člana 171. ovog zakona, s tim da se maloljetniku neće dostavljati pismena isticanjem na oglasnoj ploči Suda, niti će se primijeniti odredba člana 167. stav 2. ovog zakona.

Član 349.

Objavljivanje toka krivičnog postupka

(1) Ne smije se objaviti tok krivičnog postupka prema maloljetniku, ni odluka donesena u tom postupku.

(2) Pravomoćna odluka Suda može se objaviti, ali bez navođenja osobnih podataka maloljetnika iz kojih se može utvrditi njegov identitet.

Član 350.

Dužnost hitnog postupanja

Organi koji učestvuju u postupku prema maloljetniku, kao i drugi organi i ustanove od kojih se traže obavještenja, izvještaji ili mišljenja, dužni su najhitnije postupiti - kako bi se postupak što prije završio.

Član 351.

Sastav suda

(1) U prvom stepenu sudi sudija za maloljetnike, koji vodi i pripremni postupak i obavlja i druge poslove u postupku prema maloljetnicima, u skladu s ovim zakonom.

(2) Vijeće za maloljetnike u sastavu od trojice sudija odlučuje po žalbama protiv odluke sudije za maloljetnike, u slučajevima predviđenim ovim zakonom.

Odjeljak 2 - Pokretanje postupka

Član 352.

Primjena načela oportuniteta

(1) Za krivična djela s propisanom kaznom zatvora do tri godine ili novčanom kaznom, Tužitelj može odlučiti da ne zahtijeva pokretanje krivičnog postupka iako postoje dokazi da je maloljetnik učinio krivično djelo, ako smatra da ne bi bilo cjelishodno da se vodi postupak prema maloljetniku s obzirom na prirodu krivičnog djela i okolnosti pod kojima je učinjeno, raniji život maloljetnika i njegova osobna svojstva. Radi utvrđivanja ovih okolnosti, Tužitelj može zatražiti obavještenja od roditelja, odnosno staratelja maloljetnika, drugih osoba i ustanova, a kad je to potrebno može ove osobe i maloljetnika

pozvati radi neposrednog obavješćavanja. Tužitelj može zatražiti mišljenje organa starateljstva o cjelishodnosti pokretanja postupka prema maloljetniku.

(2) Ako za donošenje odluke iz stava 1. ovog člana treba da se ispituju osobna svojstva maloljetnika, Tužitelj može, u sporazumu s organom starateljstva, uputiti maloljetnika u prihvatilište ili u ustanovu za ispitivanje ili vaspitanje, ali najduže na 30 dana.

(3) Kad je izvršenje kazne ili odgojne mjere u toku, Tužitelj može odlučiti da ne zahtijeva pokretanje krivičnog postupka za drugo krivično djelo maloljetnika, ako s obzirom na težinu tog krivičnog djela, kao i na kaznu, odnosno odgojnu mjeru koja se izvršava, ne bi imalo svrhe vođenje postupka i izricanje krivičnopravne sankcije za to djelo.

(4) Kad Tužitelj u slučajevima iz stava 1. i 3. ovog člana nađe da nije cjelishodno da se pokrene postupak prema maloljetniku, obavijestit će o tome, uz navođenje razloga, organ starateljstva i oštećenog.

Član 353.

Odgojne preporuke

Prije donošenja odluke hoće li podnijeti zahtjev za pokretanje krivičnog postupka **prema maloljetniku** za krivično djelo iz člana 352. stav 1. ovog zakona, Tužitelj je dužan razmotriti mogućnost i opravdanost izricanja odgojne preporuke, u skladu s KZ BiH.

Odjeljak 3 - Pripremni postupak

Član 354.

Odgojne preporuke i zahtjev za pokretanje postupka

(1) Tužitelj podnosi zahtjev za pokretanje pripremnog postupka sudiji za maloljetnike. Prije donošenja odluke o tome hoće li se složiti s ovim zahtjevom koji se odnosi na krivična djela iz člana 353. ovog zakona, sudija za maloljetnike je dužan razmotriti mogućnosti i opravdanost izricanja odgojne preporuke u skladu s odredbama KZ BiH. Ako odluči da izrekne odgojnu preporuku, sudija za maloljetnike će odlučiti da se postupak **prema maloljetniku** ne pokrene. Protiv rješenja sudije za maloljetnike nije dopuštena žalba.

(2) Izvan slučajeva iz stava 1. ovog člana, ako se sudija za maloljetnike ne složi sa zahtjevom za pokretanje pripremnog postupka, zatražit će da o tome odluči vijeće za maloljetnike.

(3) Sudija za maloljetnike može povjeriti policijskim organima da izvrše naredbu o pretresanju stana **i lica** ili o privremenom oduzimanju predmeta, na način predviđen ovim zakonom.

Član 355.***Pribavljanje podataka o ličnosti maloljetnika***

- (1) U pripremnom postupku prema maloljetniku, pored činjenica koje se odnose na krivično djelo, posebno će se utvrditi godine života maloljetnika, okolnosti potrebne za ocjenu njegove duševne razvijenosti, ispitat će se sredina u kojoj i prilike pod kojima maloljetnik živi i druge okolnosti koje se tiču njegove osobe.
- (2) Radi utvrđivanja okolnosti iz stava 1. ovog člana, sudija za maloljetnike će pribaviti izvještaj i saslušati osobe koje mogu dati potrebne podatke, izuzev osoba iz člana 344. ovog zakona.
- (3) Podatke o ličnosti maloljetnika pribavlja sudija za maloljetnike. Sudija za maloljetnike može zatražiti da te podatke prikupi određena stručna osoba (socijalni radnik, defektolog, psiholog i dr.), a može njihovo pribavljanje povjeriti i organu starateljstva.
- (4) Kad je za utvrđivanje zdravstvenog stanja maloljetnika, njegove duševne razvijenosti, psihičkih svojstava ili sklonosti potrebno da maloljetnika pregledaju vještaci, za ovaj pregled odredit će se liječnici, psiholozi ili pedagozi. Ovakva ispitivanja maloljetnika mogu se obaviti u zdravstvenoj ili drugoj ustanovi.

Član 356.***Osobe koje prisustvuju radnjama u pripremnom postupku***

- (1) Sudija za maloljetnike sam određuje način izvođenja pojedinih radnji, držeći se odredaba ovog zakona u onoj mjeri koja osigurava prava maloljetnika na odbranu, prava oštećenog i prikupljanje dokaza potrebnih za odlučivanje.
- (2) Radnjama u pripremnom postupku mogu biti prisutni Tužitelj i branitelj. Ispitivanje maloljetne osobe, kad je to potrebno, obaviti će se uz pomoć pedagoga ili druge stručne osobe. Sudija za maloljetnike može odobriti da radnjama u pripremnom postupku bude prisutan predstavnik organa starateljstva i roditelj, odnosno staratelj maloljetnika. Kad su navedene osobe prisutne tim radnjama, mogu stavljati prijedloge i upućivati pitanja osobi koja se ispituje, odnosno saslušava.

Član 357.***Smještaj maloljetnika***

- (1) Sudija za maloljetnike može narediti da se maloljetnik u toku pripremnog postupka smjesti u prihvatilište, odgojnu ili sličnu ustanovu, da se stavi pod nadzor organa starateljstva ili da se preda drugoj obitelji, ako je to potrebno radi izdvajanja maloljetnika iz sredine u kojoj je živio ili radi pružanja pomoći, zaštite ili smještaja maloljetnika.
- (2) Troškovi smještaja maloljetnika isplaćuju se unaprijed iz budžetskih sredstava i ulaze u troškove krivičnog postupka.

Član 358.***Određivanje pritvora***

- (1) Izuzetno, sudija za maloljetnike može maloljetniku odrediti pritvor kad za to postoje razlozi iz člana 132. stava 1. tačke a. do c. ovog zakona.
- (2) Na osnovu rješenja o pritvoru koje je donio sudija za maloljetnike, pritvor može trajati najduže mjesec dana. Vijeće za maloljetnike dužno je obaviti kontrolu neophodnosti pritvora svakih **15 dana.**

(3) Vijeće za maloljetnike može u slučaju postojanja zakonskih razloga produžiti pritvor za još dva mjeseca.

(4) Nakon završetka pripremnog postupka, pritvor može da traje najduže još šest mjeseci. **Kontrolu opravdanosti pritvora vrši vijeće za maloljetnike svakih mjesec dana od dana donošenja zadnjeg rješenja o pritvoru. Žalba protiv ovog rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.**

Član 359.

Postupak prema maloljetniku u pritvoru

(1) Maloljetnik izdržava pritvor odvojeno od punoljetnih osoba.

(2) Sudija za maloljetnike ima prema pritvorenim maloljetnicima ista ovlaštenja koja po ovom zakonu pripadaju sudiji za prethodni postupak, odnosno sudiji za prethodno saslušanje, u pogledu pritvorenika.

Član 360.

Obrazloženi prijedlog

(1) Nakon što ispita sve okolnosti koje se odnose na učinjenje krivičnog djela i na osobu maloljetnika, sudija za maloljetnike dostavlja spise Tužitelju koji je dužan u roku od osam dana zahtijevati da se pripremini postupak dopuni ili **izjaviti da odustaje od postupka i podnijeti prijedlog za obustavu postupka ili** podnijeti obrazloženi prijedlog sudiji za maloljetnike za izricanje odgojne mjere ili kazne.

(2) Ako Tužitelj ne podnese zahtjev da se pripremini postupak dopuni niti stavi obrazloženi prijedlog sudiji za maloljetnike za izricanje odgojne mjere ili kazne maloljetničkog zatvora ni u roku od dva mjeseca od dostave spisa sudije za maloljetnike - smatrat će se da je odustao od krivičnog gonjenja.

(3) Prijedlog Tužitelja sadrži: ime i prezime maloljetnika, njegove godine života, opis djela, dokaze iz kojih proizlazi da je maloljetnik učinio krivično djelo, obrazloženje koje treba da sadrži ocjenu duševne razvijenosti maloljetnika i prijedlog da se maloljetnik kazni, odnosno da se prema njemu izrekne odgojna mjera ili kazna.

Član 361.

Obustava postupka

(1) Ako u toku pripremnog postupka Tužitelj nađe da nema osnova za vođenje postupka prema maloljetniku ili da postoje razlozi iz člana 352. stav 3. ovog zakona, stavit će prijedlog sudiji za maloljetnike da obustavi postupak. O prijedlogu za obustavljanje postupka Tužitelj će obavijestiti i organ starateljstva.

(2) Ako se sudija za maloljetnike ne složi s prijedlogom Tužitelja, zatražit će da o tome odluči vijeće za maloljetnike.

(3) Vijeće može obustaviti postupak prema maloljetniku ili odlučiti da se postupak nastavi pred sudijom za maloljetnike.

Član 362.

Kontrola postupka

Sudija za maloljetnike obavještava predsjednika Suda svakih 15 dana koji predmeti maloljetnika nisu okončani I o razlozima zbog kojih je po pojedinim predmetima postupak još u toku. Predsjednik Suda će, po potrebi, poduzeti mjere da se postupak ubrza.

Odjeljak 4 - Prvostepeni postupak

Član 363.

Zakazivanje ročišta ili glavnog pretresa

- (1) Kad primi prijedlog Tužitelja, sudija za maloljetnike zakazuje ročište ili glavni pretres.
- (2) Kazna maloljetničkog zatvora i zavodske mjere izriču se samo po održanom glavnom pretresu.
- (3) Sudija za maloljetnike saopćit će maloljetniku odgojnu mjeru koja mu je izrečena.

Član 364.

Odlučivanje na glavnom pretresu

- (1) Kad se odlučuje na osnovu glavnog pretresa, shodno će se primjenjivati odredbe ovog zakona o rukovođenju glavnim pretresom, o odlaganju i prekidanju glavnog pretresa, o zapisniku i o toku glavnog pretresa, ali sudija za maloljetnike može odstupiti od ovih pravila ako smatra da njihova primjena u konkretnom slučaju ne bi bila cjelishodna.
- (2) Pored osoba čije je prisustvo obavezno na glavnom pretresu, na glavni pretres pozvat će se i roditelji maloljetnika, odnosno staratelj i organ starateljstva. Nedolazak roditelja, staratelja ili predstavnika organa starateljstva ne sprječava Sud da održi glavni pretres.
- (3) Osim maloljetnika, glavnom pretresu mora biti prisutan Tužitelj, kad je podnio prijedlog iz člana 360. ovog zakona i branitelj.
- (4) Odredbe ovog zakona o izmjeni **optužbe** primjenjivat će se i u postupku prema maloljetniku, s tim što je sudija za maloljetnike ovlašten da i bez prijedloga Tužitelja donese odluku na osnovu činjeničnog stanja koje je izmijenjeno na glavnom pretresu.
- (5) Na ročište će biti pozvani: tužilac, maloljetnik, branilac, roditelj, odnosno staratelj maloljetnika, a o ročištu će biti obaviješten i može mu prisustvovati predstavnik centra za socijalni rad. Ovom ročištu obavezno prisustvuju tužilac i branilac maloljetnika. Ukoliko tužilac ili branilac neopravdano izostanu s ročišta, sudija za maloljetnike obavještava ured tužioca, odnosno advokatsku komoru.**

Član 365.

Isključenje javnosti

- (1) Kad se sudi maloljetniku, javnost je uvijek isključena.
- (2) Sudija za maloljetnike može dopustiti da glavnom pretresu budu prisutne osobe koje se bave zaštitom I odgojem maloljetnika ili suzbijanjem maloljetničkog kriminaliteta, kao i naučnici.
- (3) U toku glavnog pretresa sudija za maloljetnike može narediti da se, osim Tužitelja, branitelja I predstavnika organa starateljstva, iz zasjedanja udalje sve ili pojedine osobe.
- (4) Za vrijeme izvođenja pojedinih dokaza ili govora stranaka sudija za maloljetnike može narediti da se maloljetnik udalji iz zasjedanja.

Član 366.

Privremeni smještaj maloljetnika

U toku postupka, sudija za maloljetnike može donijeti odluku o privremenom smještaju maloljetnika (član 357.), a može i ukinuti odluku koja je o tome ranije donesena.

Član 367.

Zakazivanje glavnog pretresa ili održavanje ročišta i donošenje odluke

(1) Sudija za maloljetnike dužan je zakazati glavni pretres ili održati ročište za izricanje odgojne mjere u roku od osam dana od dana prijema prijedloga Tužitelja ili od dana kad je na ročištu odlučeno da se održi glavni pretres. Za svako produženje ovog roka sudija za maloljetnike mora imati odobrenje predsjednika Suda.

(2) Odlaganje ili prekidanje glavnog pretresa određuje se samo izuzetno. O svakom odlaganju ili prekidanju glavnog pretresa sudija za maloljetnike obavijestit će predsjednika Suda i iznijet će razloge za odlaganje, odnosno prekidanje.

(3) Sudija za maloljetnike dužan je da pismeno izradi presudu, odnosno rješenje u roku od osam dana, a u posebno složenim slučajevima u roku od 15 dana od dana objavljivanja presude, odnosno rješenja.

Član 368.

Odluke sudije za maloljetnike

(1) Sudija za maloljetnike nije vezan za prijedlog Tužitelja pri odlučivanju hoće li prema maloljetniku izreći kaznu ili će primijeniti odgojnu mjeru, ali ako je Tužitelj odustao od prijedloga, sudija za maloljetnike ne može maloljetniku izreći kaznu nego samo odgojnu mjeru.

(2) Sudija za maloljetnike će rješenjem obustaviti postupak u slučajevima kad Sud na osnovu člana 283. tačke d. do f. ovog zakona, donosi presudu kojom se optužba odbija ili kojom se optuženi oslobađa od optužbe (član 284.), kao i kad sudija nađe da nije cjelishodno izreći maloljetniku ni odgojnu mjeru niti kaznu.

(3) Sudija za maloljetnike donosi rješenje i kad izriče odgojnu mjeru maloljetniku. U izreci ovog rješenja navodi se samo koja se mjera izriče, ali se maloljetnik ne oglašava krivim za krivično djelo koje mu se stavlja na teret. U obrazloženju rješenja navest će se opis djela i okolnosti koje opravdavaju primjenu izrečene odgojne mjere.

(4) Presuda kojom se maloljetniku izriče kazna maloljetničkog zatvora donosi se u obliku iz člana 285. ovog zakona.

Član 369.

Troškovi postupka i imovinskopravni zahtjev

(1) Sudija za maloljetnike može maloljetnika obavezati na plaćanje troškova krivičnog postupka i na ispunjenje imovinskopravnog zahtjeva samo ako je maloljetniku izrekao kaznu maloljetničkog zatvora.

(2) Ako je prema maloljetniku izrečena odgojna mjera, troškovi postupka padaju na teret budžetskih sredstava, a oštećeni se radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva upućuje na parnični postupak.

Odjeljak 5 - Pravni lijekovi

Član 370.

Žalba protiv presude i rješenja

(1) Protiv presude kojom je maloljetniku izrečena kazna maloljetničkog zatvora, protiv rješenja kojim je maloljetniku izrečena odgojna mjera i protiv rješenja o obustavljanju postupka (član 368. stav 2.) mogu podnijeti žalbu sve osobe koje imaju pravo na žalbu protiv presude (član 293.) i to u roku od osam dana od dana prijema presude, odnosno rješenja.

(2) Branitelj, Tužitelj, bračni odnosno vanbračni drug, srodnik po krvi u pravoj liniji, usvojitelj, staratelj, brat, sestra i hranitelj mogu podnijeti žalbu u korist maloljetnika i protiv njegove volje.

(3) Žalba protiv rješenja kojim se izriče odgojna mjera koja se izdržava u ustanovi zadržava izvršenje rješenja ako sudija za maloljetnike, u saglasnosti s roditeljima maloljetnika, i po saslušanju maloljetnika, ne odluči drugačije.

(4) Na sjednicu vijeća za maloljetnika (član 304.) uvijek će se pozvati maloljetnik i njegov branitelj. Nedolazak maloljetnika i njegovog branitelja koji su uredno obaviješteni o sjednici - ne sprječava drugostepeni sud da održi sjednicu.

Član 371.

Odluke vijeća za maloljetnike i zabrana reformatio in peius

(1) Vijeće za maloljetnike može preinačiti prvostepenu odluku i izreći težu mjeru maloljetniku - samo ako je to predloženo u žalbi Tužitelja.

(2) Ako prvostepenom odlukom nije izrečena kazna maloljetničkog zatvora ili zavodska mjera, vijeće za maloljetnike može tu kaznu, odnosno mjeru izreći samo ako održi pretres. Maloljetnički zatvor u dužem trajanju ili teža zavodska mjera od one izrečene prvostepenom odlukom, može se izreći i u sjednici drugostepenog vijeća.

Član 372.

Ponavljanje krivičnog postupka

Odredbe o ponavljanju krivičnog postupka završenog pravomoćnom presudom shodno se primjenjuju i na ponavljanje postupka završenog pravomoćnim rješenjem o primjeni odgojne mjere ili o obustavi postupka prema maloljetniku.

Odjeljak 6 - Nadzor Suda nad provođenjem mjera

Član 373.

Izveštaj o ponašanju maloljetnika

(1) Uprava ustanove u kojoj se izvršava odgojna mjera prema maloljetniku dužna je da svaka dva mjeseca dostavi Sudu koji je izrekao odgojnu mjeru izvještaj o ponašanju maloljetnika. Sudija za maloljetnike može i sam obilaziti maloljetnike smještene u ustanovi.

(2) Sudija za maloljetnike može preko organa starateljstva pribaviti obavještenje o izvršenju ostalih odgojnih mjera, a može odrediti da to učini i određena stručna osoba (socijalni radnik, defektolog i dr.).

Odjeljak 7 - Izmjena odluke o odgojnoj mjeri i obustava izvršenja

Član 374.

Izmjena odluke i obustava izvršenja

(1) Kad su ispunjeni zakonom propisani uvjeti za izmjenu odluke o izrečenoj odgojnoj mjeri, odluku o izmjeni donosi sudija za maloljetnike koji je donio rješenje o odgojnoj mjeri ako sam nađe da je to potrebno, ili na prijedlog Tužitelja, upravnika ustanove ili organa starateljstva kome je povjeren nadzor nad maloljetnikom.

(2) Prije donošenja odluke sudija za maloljetnike će saslušati Tužitelja, maloljetnika, roditelja ili staratelja maloljetnika ili druge osobe, a pribavit će i potrebne izvještaje od ustanove u kojoj maloljetnik izdržava zavodsku mjeru, od organa starateljstva ili drugih organa i ustanova.

(3) Po odredbama stava 1. i 2. ovog člana donosi se i odluka o obustavljanju izvršenja odgojne mjere.

(4) Odluku o izmjeni odgojne mjere ili o obustavi izvršenja donosi sudija za maloljetnike.

GLAVA XXVII - POSTUPAK PROTIV PRAVNIH OSOBA

Član 375.

Jedinstvenost postupka

(1) Zbog istog krivičnog djela, protiv pravne osobe se, u pravilu, pokreće i vodi krivični postupak zajedno s postupkom protiv učinitelja.

(2) Postupak samo protiv pravne osobe se može pokrenuti, odnosno voditi kada protiv učinitelja krivični postupak nije moguće pokrenuti, odnosno voditi iz zakonom propisanih razloga ili ako je protiv njega krivični postupak već proveden.

(3) U jedinstvenom postupku se protiv optuženog pravne osobe i optuženog podiže jedna optužnica i izriče jedna presuda.

Član 376.

Cjelishodnost pokretanja krivičnog postupka

Tužitelj može odlučiti da protiv pravne osobe ne zahtijeva pokretanje krivičnog postupka kada okolnosti slučaja ukazuju da to ne bi bilo cjelishodno, jer je doprinos pravne osobe učinjenju krivičnog djela bio neznatan ili pravna osoba nema imovine ili ima tako malo imovine da ne bi bila dovoljna ni za pokrit će troškova postupka ili ako je protiv pravne osobe započet stečajni postupak ili kada je učinitelj krivičnog djela jedini vlasnik pravne osobe protiv koje bi se krivični postupak inače pokrenuo.

Član 377.

Zastupnik pravne osobe u krivičnom postupku

(1) Svaka pravna osoba u krivičnom postupku mora imati svoga zastupnika, koji je ovlašten za preuzimanje svih radnji za koje je po ovom zakonu ovlašten osumnjičeni, odnosno optuženi i osuđeni.

(2) Pravna osoba u krivičnom postupku može imati samo jednoga zastupnika.

(3) Sud mora svaki put utvrditi identitet zastupnika pravne osobe i njegovo ovlaštenje za zastupanje.

Član 378.

Određivanje zastupnika

(1) Zastupnik pravne osobe u krivičnom postupku je onaj ko je ovlašten zastupati pravnu osobu po zakonu, aktu nadležnog državnog organa ili po statutu, aktu o osnivanju ili drugom aktu pravne osobe.

(2) Zastupnik može ovlastiti za zastupanje nekoga drugog. Ovlaštenje mora biti dato pismeno ili usmeno na zapisnik kod Suda.

(3) Kada je prije pravomoćnog okončanja krivičnog postupka pravna osoba prestala postojati, zastupnika će joj odrediti Sud.

Član 379.

Izuzeće zastupnika

(1) Zastupnik pravne osobe u krivičnom postupku ne može biti osoba koja je pozvana kao svjedok.

(2) Zastupnik pravne osobe u krivičnom postupku ne može biti osoba protiv koje teče postupak zbog istog krivičnog djela, osim ako je jedini član pravne osobe.

(3) U slučaju iz stava 1. i 2. ovog člana Sud će pozvati pravnu osobu da nadležni organ te pravne osobe u određenom roku odredi drugog zastupnika i o tome pismeno obavijesti Sud. U suprotnom će zastupnika odrediti Sud.

Član 380.

Dostavljanje pismena

Pismena, namijenjena pravnoj osobi, dostavljaju se i pravnoj osobi i zastupniku.

Član 381.

Troškovi zastupnika

Troškovi zastupnika pravne osobe u krivičnom postupku su troškovi krivičnog postupka. Troškovi za zastupnika postavljenog na osnovu člana 378. i 379. ovog zakona unaprijed se isplaćuju iz sredstava organa koji vodi krivični postupak samo ako pravna osoba nema sredstava.

Član 382.

Branitelj pravne osobe u krivičnom postupku

(1) Pravna osoba može, pored zastupnika, imati branitelja.

(2) Pravna i fizička osoba kao i osumnjičeni, odnosno optuženi, ne mogu imati istog branitelja.

Član 383.

Sadržaj optužnice

Optužnica protiv pravne osobe u krivičnom postupku, pored sadržaja propisanih ovim zakonom, sadrži naziv pod kojim pravna osoba, u skladu s propisima, nastupa u pravnom prometu, sjedište pravne osobe, opis krivičnog djela i osnov odgovornosti pravne osobe.

Član 384.

Saslušanje i završna riječ

(1) Na glavnoj raspravi se prvo saslušava optuženi, a potom zastupnik pravne osobe.

(2) Po završenom dokazanom postupku, kao i završnoj riječi Tužitelja i oštećenog, sudija, odnosno predsjednik vijeća daje riječ branitelju, zatim zastupniku pravne osobe, te branitelju optuženog, i na kraju optuženom.

Član 385.
Presuda pravnoj osobi

Pored sadržaja propisanog u članu 285. ovog zakona, pisana presuda pravnoj osobi mora sadržavati:

- a) u uvodu presude - naziv pod kojim pravna osoba u skladu s propisima nastupa u pravnom prometu i sjedište pravne osobe, kao i ime i prezime zastupnika pravne osobe koji je bio prisutan na glavnom pretresu,
- b) u izreci presude - naziv pod kojim pravna osoba u skladu s propisima nastupa u pravnom prometu i sjedište pravne osobe, kao i zakonski propis po kojem je optužena, po kojem se oslobađa optužbe za to djelo ili po kojem se optužba odbija.

Član 386.
Mjera obezbjeđenja

(1) Za obezbjeđenje izvršenja kazne, oduzimanja imovine ili oduzimanja imovinske koristi, Sud može, na prijedlog Tužitelja, protiv pravne osobe u krivičnom postupku odrediti privremeno obezbjeđenje. U ovom slučaju shodno se primjenjuju odredbe člana 202. ovog zakona.

(2) Ako postoji opravdana bojazan da će u okviru optužene pravne osobe biti ponovljeno djelo i da će za njega biti odgovorna pravna osoba ili se s učinjenjem djela prijeti, Sud može u istom postupku, osim mjera iz stava 1. ovog člana, pravnoj osobi zabraniti obavljanje jedne ili više određenih djelatnosti na određeno vrijeme.

(3) Kada je protiv pravne osobe pokrenut krivični postupak, Sud može, na prijedlog Tužitelja ili po službenoj dužnosti, zabraniti statusne promjene pravne osobe koje bi za posljedicu imale brisanje pravne osobe iz sudskog registra. Odluka o ovoj zabrani se upisuje u sudski registar.

Član 387.
Primjena ostalih odredbi ovog zakona

Ako drugačije nije određeno, u krivičnom postupku protiv pravne osobe shodno se primjenjuju odgovarajuće odredbe ovog zakona, čak i u slučaju ako se postupak vodi samo protiv pravne osobe.

**GLAVA XXVIII - POSTUPAK ZA PRIMJENU MJERA SIGURNOSTI, ZA
ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELOM I ZA
OPOZIVANJE UVJETNE OSUDE**

Član 388.
Prekid postupka u slučaju nastupanja duševne bolesti

(1) Ako je kod optuženog nakon učinjenja krivičnog djela nastupila takva duševna bolest da nije sposoban učestvovati u postupku Sud će rješenjem, nakon psihijatrijskog vještačenja, prekinuti postupak i optuženog uputiti organu nadležnom za pitanja socijalnog staranja.

(2) Kada se zdravstveno stanje optuženog poboljša u mjeri da **je sposoban** da učestvuje u postupku, krivični postupak će se nastaviti.

(3) Ako tokom prekida postupka nastupi zastara krivičnog gonjenja, **vijeće iz člana 24. stav (7) ovog zakona donijet će rješenje o obustavi postupka.**

Član 389.

Postupak u slučaju neuračunljivosti

(1) Ako je osumnjičeni učinio protivpravno djelo u stanju neuračunljivosti i postoje zakonom određeni uslovi za određivanje prisilnog smještaja lica s težim duševnim smetnjama u zdravstvenu ustanovu, tužilac će u optužnici postaviti prijedlog da Sud utvrdi da je osumnjičeni učinio protivpravno djelo u stanju neuračunljivosti, kao i da mu se privremeno odredi prisilni smještaj u zdravstvenoj ustanovi uz obavještavanje zdravstvene ustanove.

(2) Protiv osumnjičenog, odnosno optuženog iz stav (1) ovog člana na obrazloženi prijedlog tužioca može se odrediti pritvor iz razloga iz člana 132. ovog zakona. Ako je pritvor protiv osumnjičenog određen ili produžen, izvršava se u zdravstvenoj ustanovi i može trajati dok postoje razlozi iz člana 132. ovog zakona, ali ne duže od rokova iz čl. 135. i 137. stav (2) i (3) ovog zakona, odnosno pravosnažnog rješenja o privremenom određivanju prisilnog smještaja.

(3) Ako Sud nakon provedenog glavnog pretresa utvrdi da je optuženi učinio protivpravno djelo u stanju neuračunljivosti, donijet će presudu kojom se utvrđuje da je optuženi učinio protivpravno djelo u stanju neuračunljivosti i posebnim rješenjem će mu se privremeno odrediti prisilni smještaj u zdravstvenoj ustanovi u trajanju od šest mjeseci. Protiv rješenja dozvoljena je žalba u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja.

(4) Po pravosnažnosti rješenja iz stava (3) ovog člana, tužilac će, u skladu s posebnim zakonom kojim se regulira pitanje zaštite ovih lica, nadležnom sudu dostaviti obavještenje za pokretanje postupka o prisilnom smještaju teško duševno bolesnog lica u zdravstvenu ustanovu. Uz ovo obavještenje bit će dostavljena medicinska dokumentacija i pravosnažno rješenje o privremenom određivanju prisilnog smještaja u zdravstvenu ustanovu.

(5) Ako u toku glavnog pretresa izvedeni dokazi ukazuju da je optuženi počinio protivpravno djelo u stanju uračunljivosti, smanjene uračunljivosti ili bitno smanjene uračunljivosti, tužilac će odustati od podnesenih prijedloga iz stava (1) ovog člana, nastaviti postupak i izmijeniti optužnicu. U slučaju kad se radi o smanjenoj ili bitno smanjenoj uračunljivosti, tužilac može predložiti izricanje mjere sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja, koja se izriče uz neku drugu krivičnopravnu sankciju.

(6) Ako Sud utvrdi da optuženi u vrijeme počinjenja djela nije bio u stanju neuračunljivosti, a tužilac ne odustane od prijedloga iz stava (1) ovog člana, Sud će donijeti presudu kojom se optužba odbija.

(7) Poslije podnošenja prijedloga iz stava (1) ovog člana, osumnjičeni, odnosno optuženi mora imati branioca.

Član 390.

Postupak u slučaju obaveznog liječenja od ovisnosti

(1) O primjeni mjere sigurnosti obaveznog liječenja od ovisnosti, Sud odlučuje pošto pribavi nalaz i mišljenje vještaka. U svojem nalazu i mišljenju vještak treba da se izjasni i o mogućnostima za liječenje optuženog.

(2) Ako je pri izricanju uvjetne osude učinitelju određeno liječenje na slobodi, a on se nije podvrgao liječenju ili ga je samovoljno napustio, Sud može, po službenoj dužnosti ili na prijedlog ustanove u kojoj se učinitelj liječio ili je trebao da se liječi, a po saslušanju Tužitelja i učinitelja odrediti

opozivanje uvjetne osude ili prinudno izvršenje sigurnosne mjere obaveznog liječenja od ovisnosti. Prije donošenja odluke Sud će, po potrebi, pribaviti i mišljenje liječnika.

Član 391.

Oduzimanje predmeta

(1) Predmeti koji se po KZ BiH moraju oduzeti, oduzeće se i kad se krivični postupak ne završi presudom kojom se **optuženi** proglašava krivim, ako to zahtijevaju interesi opće sigurnosti, **i interesi morala** o čemu se donosi posebno rješenje.

(2) Rješenje iz stava 1. ovog člana donosi **sudija, odnosno vijeće** u trenutku kad je postupak završen, odnosno kad je obustavljen.

(3) Rješenje o oduzimanju predmeta iz stava 1. ovog člana donosi **sudija, odnosno vijeće** i kad je u presudi kojom je optuženi proglašen krivim propušteno da se donese takva odluka.

(4) Ovjereni prijepis rješenja o oduzimanju predmeta dostavit će se vlasniku predmeta ako je vlasnik poznat.

(5) Protiv rješenja iz stava 1. do 3. ovog člana, vlasnik predmeta ima pravo na žalbu zbog nepostojanja zakonskog osnova za oduzimanje predmeta.

Član 392.

Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

(1) Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom utvrđuje se u krivičnom postupku po službenoj dužnosti.

(2) Tužitelj je u toku postupka dužan prikupljati dokaze i izviđati okolnosti koje su od važnosti za utvrđivanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

(3) Ako je oštećeni podnio imovinskopravni zahtjev u pogledu povraćaja predmeta pribavljenih krivičnim djelom, odnosno u pogledu novčanog iznosa koji odgovara vrijednosti stvari, imovinska korist će se utvrđivati samo u onom dijelu koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtjevom.

Član 393.

Postupak oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

(1) Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, osoba na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavnik pravne osobe pozvat će se na glavni pretres radi saslušanja. Pozivom će se upozoriti da će se postupak provesti bez njihove prisutnosti.

(2) Predstavnik pravne osobe saslušat će se na glavnom pretresu poslije optuženog. Na isti način postupit će se u odnosu na osobu na koju je imovinska korist prenesena, ako nije pozvana kao svjedok.

(3) Osoba na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavnik pravne osobe ovlašten je da u vezi s utvrđivanjem imovinske koristi predlaže dokaze i da, po dopuštenju sudije, odnosno predsjednika vijeća, postavlja pitanja optuženom, svjedocima i vještacima.

(4) Isključenje javnosti na glavnom pretresu ne odnosi se na osobu na koju je imovinska korist prenesena ni na predstavnika pravne osobe.

(5) Ako Sud u toku glavnog pretresa utvrdi da dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi, prekinut će glavni pretres i pozvaće osobu na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavnika pravne osobe.

Član 394.

Utvrđivanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

Sud će visinu iznosa imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom utvrditi po slobodnoj ocjeni ako bi inače njeno utvrđivanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama ili sa znatnim odugovlačenjem postupka.

Član 395.

Privremene mjere osiguranja

Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, Sud će po službenoj dužnosti po odredbama koje važe za izvršni postupak odrediti privremene mjere osiguranja. U takvom slučaju shodno se primjenjuju odredbe člana 202. ovog zakona.

Član 396.

Sadržaj odluke kojom se izriče mjera oduzimanja imovinske koristi

- (1) Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom Sud može izreći u presudi kojom se optuženi oglašava krivim i u rješenju o primjeni vaspitne mjere, kao i u postupku iz člana 389. ovog zakona.
- (2) U izreci presude ili rješenja Sud će navesti koji se predmet, odnosno novčani iznos oduzima.
- (3) Ovjereni prijepis presude, odnosno rješenja dostavlja se i osobi na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavniku pravne osobe ako je Sud izrekao oduzimanje imovinske koristi od te osobe.

Član 397.

Zahtjev za ponavljanje postupka u pogledu mjere oduzimanja imovinske koristi

Osoba iz člana 393. ovog zakona može podnijeti zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka u pogledu odluke o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

Član 398.

Shodna primjena odredbi ovog zakona o žalbi

Odredbe člana 294. stava 2. i 3. i člana 302. i 317. ovog zakona shodno se primjenjuju na žalbu protiv odluke o oduzimanju imovinske koristi.

Član 399.

Shodna primjena ostalih odredbi ovog zakona

Ako odredbama ove glave nije šta drugo predviđeno, u pogledu postupka za primjenu mjera sigurnosti ili za oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, shodno se primjenjuju ostale odgovarajuće odredbe ovog zakona.

Član 400.

Postupak opozivanja uvjetne osude

- (1) Kad je u uvjetnoj osudi određeno da će se kazna izvršiti ako osuđeni ne vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, ne nadoknadi štetu ili ne ispuni druge obaveze, a osuđeni u određenom

roku nije ispunio te obaveze, Sud će provesti postupak za opozivanje uvjetne osude na prijedlog Tužitelja ili po službenoj dužnosti.

(2) Sud je obavezan da zakaže saslušanje radi utvrđivanja činjenica, na koje će pozvati Tužitelja, osuđenog I oštećenog.

(3) Ako Sud utvrdi da osuđeni nije ispunio obavezu koja mu je bila određena presudom, donijeće presudu kojom će opozvati uvjetnu osudu i odrediti da se utvrđena kazna izvrši ili **produžiti rok za ispunjavanje obaveze ili je zamijeniti drugom odgovarajućom obavezom ili osloboditi osuđenog ispunjavanja izrečene obaveze.** Ako Sud nađe da nema osnova za donošenje koje od tih odluka, rješenjem će obustaviti postupak za opozivanje uvjetne osude.

GLAVA XXIX - POSTUPAK ZA DONOŠENJE ODLUKE O BRISANJU OSUDE ILI PRESTANKU MJERA SIGURNOSTI I PRAVNIH POSLJEDICA OSUDE

Član 401.

Rješenje o brisanju osude

(1) Kad po zakonu brisanje osude nastupa protekom određenog vremena i pod uvjetom da osuđeni u tom vremenu ne učini novo krivično djelo, rješenje o brisanju osude donosi po službenoj dužnosti organ nadležan za vođenje poslova kaznene evidencije.

(2) Prije donošenja rješenja o brisanju osude izvršit će se potrebna provjeravanja, a naročito će se prikupiti podaci o tome da li je protiv osuđenog u toku krivični postupak za neko novo krivično djelo učinjeno prije isteka roka predviđenog za brisanje osude.

Član 402.

Prijedlog osuđenog za brisanje osude

(1) Ako nadležni organ ne donese rješenje o brisanju osude, osuđeni može tražiti da se utvrdi da je brisanje osude nastupilo po zakonu.

(2) Ako nadležni organ ne postupi po zahtjevu osuđenog u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva, osuđeni može tražiti da Sud donese rješenje o brisanju osude.

Član 403.

Sudsko brisanje uvjetne osude

Ako uvjetna osuda ne bude opozvana ni poslije jedne godine od dana proteka vremena provjeravanja, Sud će donijeti rješenje kojim se utvrđuje brisanje uvjetne osude. Ovo rješenje dostavit će se osuđenom, Tužitelju i organu nadležnom za vođenje kaznene evidencije.

Član 404.

Postupak brisanja osude na osnovu sudske odluke

(1) Postupak za brisanje osude shodno odredbama KZ BiH na osnovu sudske odluke pokreće se na molbu osuđenog.

(2) Molba se podnosi Sudu.

(3) Sudija koji za to bude određen, zakazat će i provesti saslušanje Tužitelja i osuđenog.

(4) Sudija može o ponašanju osuđenog zatražiti izvještaj od policijskog organa, a može takav izvještaj tražiti i od uprave ustanove u kojoj je osuđeni izdržavao kaznu.

(5) Podnositelj molbe i Tužitelj mogu podnijeti žalbu protiv odluke Suda po molbi za brisanje osude.

(6) Ako Sud odbije molbu zato što osuđeni svojim ponašanjem nije zaslužio brisanje osude, osuđeni može molbu ponoviti po isteku jedne godine od dana pravomoćnosti rješenja o odbijanju molbe.

Član 405.

Uvjerenje o kaznenoj evidenciji

U uvjerenju koje se građanima izdaje na osnovu podataka iz krivične evidencije, brisana osuda i brisane pravne posljedice osude ne smiju se spominjati.

Član 406.

Molba i postupak prestanka mjere sigurnosti

(1) Molba za prestanak primjene mjera sigurnosti propisanih u KZ BiH i drugih mjera propisanih zakonom podnosi se Sudu.

(2) Sudija koji za to bude određen će prethodno ispitati je li proteklo potrebno vrijeme po zakonu, a zatim će zakazati i provesti saslušanja - radi utvrđivanja činjenica na koje se podnositelj molbe poziva. Sudija će pozvati Tužitelja i podnositelja molbe.

(3) Sudija iz stava 2. ovog člana može zahtijevati izvještaj o ponašanju osuđenog od policijskog organa, odnosno od ustanove u kojoj je osuđeni izdržao kaznu.

(4) U slučaju odbijanja molbe, nova molba se ne može podnijeti prije isteka roka od jedne godine od dana pravomoćnosti rješenja o odbijanju ranije molbe.

Član 407.

Centralizacija podataka

O krivičnim djelima pravljenja i stavljanja u opticaj krivotvorenog novca, neovlaštene proizvodnje, prerađivanja i prodaje opojnih droga i otrova, trgovine bijelim robljem, proizvodnje i rasturanja pornografskih spisa, kao i o drugim krivičnim djelima u pogledu kojih se međunarodnim ugovorima predviđa centralizacija podataka, Sud je dužan - bez odlaganja, dostaviti nadležnom ministarstvu Bosne i Hercegovine podatke o krivičnom djelu i učinitelju i pravomoćnu presudu. Kad je u pitanju krivično djelo pranja novca ili se radi o krivičnom djelu u vezi s pranjem novca, podaci se moraju, bez odlaganja, dostaviti i organu Bosne i Hercegovine nadležnom za sprečavanje pranja novca.

GLAVA XXX - POSTUPAK ZA NAKNADU ŠTETE, REHABILITACIJU I OSTVARIVANJE DRUGIH PRAVA OSOBA NEOPRAVDANO OSUĐENIH I NEOSNOVANO LIŠENIH SLOBODE

Član 408.

Naknada štete zbog neopravdane osude

(1) Pravo na naknadu štete zbog neopravdane osude ima osoba kojoj je bila pravomoćno izrečena krivičnopravna sankcija ili koja je oglašena krivom, a oslobođena od kazne, a kasnije je povodom

vanrednog pravnog lijeka ponovljeni postupak pravomoćno obustavljen ili je pravomoćnom presudom oslobođena od optužbe, ili je optužba odbijena, osim u sljedećim slučajevima:

- a) ako je do obustave postupka ili presude kojom se optužba odbija došlo zbog toga što je u ponovljenom postupku Tužitelj odustao od krivičnog gonjenja, a do odustanka je došlo na osnovu sporazuma s osumnjičenim, odnosno optuženim,
- b) ako je u ponovljenom postupku presudom optužba odbijena zbog nenadležnosti suda, a ovlaštenu tužitelj je preduzeo krivično gonjenje pred nadležnim sudom.

(2) Osuđeni nema pravo na naknadu štete ako je svojim lažnim priznanjem ili na drugi način namjerno prouzročio svoju osudu, osim ako je na to bio prinuđen.

(3) U slučaju osude za krivična djela u stjecađu, pravo na naknadu štete može se odnositi i na pojedina krivična djela u pogledu kojih su ispunjeni uvjeti za priznanje naknade.

Član 409.

Zastarjelost potraživanja za naknadu štete

(1) Pravo na naknadu štete zastarijeva protekom tri godine od dana pravomoćnosti presude kojom je optuženi oslobođen od optužbe ili kojom je optužba odbijena, odnosno pravomoćnosti rješenja Tužitelja ili Suda kojim je postupak obustavljen, a ako je povodom zahtjeva za podnošenje vanrednog pravnog lijeka podnesena žalba vijeću apelacionog odjeljenja od dana prijema odluke tog vijeća.

(2) Prije podnošenja Sudu tužbe za naknadu štete, oštećeni je dužan da se svojim zahtjevom obrati nadležnom ministarstvu Bosne i Hercegovine, radi postizanja sporazuma o postojanju štete i vrsti i visini naknade.

(3) U slučaju iz člana 434. stav 1. ovog zakona, o zahtjevu se može rješavati samo ako ovlaštenu tužitelj nije preduzeo gonjenje pred nadležnim sudom u roku od tri mjeseca od dana prijema pravomoćne presude.

Član 410.

Podnošenje tužbe nadležnom sudu za naknadu štete

(1) Ako zahtjev za naknadu štete ne bude usvojen ili po njemu nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine ne donese odluku u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva, oštećeni može kod nadležnog suda podnijeti tužbu za naknadu štete.

(2) Ako je postignut sporazum samo u dijelu odštetnog zahtjeva, oštećeni može podnijeti tužbu u pogledu ostatka zahtjeva.

(3) Tužba za naknadu štete podnosi se protiv Bosne i Hercegovine.

Član 411.

Pravo nasljednika na naknadu štete

(1) Nasljednici oštećenog nasljeđuju samo pravo oštećene osobe na naknadu imovinske štete. Ako je oštećeni već podnio zahtjev, nasljednici mogu nastaviti postupak samo u granicama već postavljenog zahtjeva za naknadu imovinske štete.

(2) Nasljednici oštećene osobe mogu poslije njegove smrti nastaviti postupak za naknadu štete, odnosno pokrenuti postupak ako je oštećena osoba umrla prije isteka roka zastarjelosti a da se od zahtjeva nije odrekla.

Član 412.***Ostale osobe kojima pripada pravo na naknadu štete***

(1) Pravo na naknadu štete pripada:

- a) osobi koja je bila u pritvoru, a nije došlo do pokretanja krivičnog postupka ili je postupak obustavljen ili je pravomoćnom presudom oslobođena od optužbe ili je optužba odbijena,
- b) osobi koja je izdržavala kaznu lišenja slobode, a povodom ponavljanja krivičnog postupka izrečena joj je kazna lišenja slobode u kraćem trajanju od kazne koju je izdržala ili joj je izrečena krivičnopravna sankcija koja se ne sastoji u lišenju slobode ili je oglašena krivom a oslobođena od kazne,
- c) osobi koja je usljed pogreške ili nezakonitog rada organa neosnovano lišena slobode ili je zadržana duže u pritvoru ili ustanovi za izdržavanje kazne ili mjere,
- d) osobi koja je u pritvoru provela duže nego što traje kazna zatvora na koju je osuđena.

(2) Osobi koja je lišena slobode bez zakonskog osnova, pripada pravo na naknadu štete ako joj nije određen pritvor, niti joj je vrijeme za koje je lišena slobode uračunato u izrečenu kaznu za krivično djelo ili za prekršaj.

(3) Naknada štete ne pripada osobi koja je svojim nedopuštenim postupcima prouzročila lišenje slobode. U slučajevima iz stava 1. tačke a. ovog člana isključeno je pravo na naknadu štete i ako su postojale okolnosti iz člana 432. stava 1. ili ako je postupak obustavljen na osnovu člana 205. ovog zakona.

(4) U postupku za naknadu štete, u slučajevima iz stava 1. i 2. ovog člana, shodno će se primjenjivati odredbe ove glave.

Član 413.***Naknada štete prouzrokovane sredstvima javnog informiranja***

Ako je slučaj na koji se odnosi neopravdana osuda ili neosnovano lišenje slobode neke osobe prikazan u sredstvima javnog informiranja i time bio povrijeđen ugled te osobe, Sud će, na njen zahtjev, objaviti u novinama ili drugom sredstvu javnog informiranja saopćenje o odluci iz koje proizilazi neopravdanost ranije osude, odnosno neosnovanost lišenja slobode. Ako slučaj nije prikazan u sredstvu javnog informiranja, ovakvo saopćenje će se, na zahtjev te osobe, dostaviti organu ili pravnoj osobi u kojoj je ta osoba zaposlena, a ako je to za njenu rehabilitaciju potrebno – političkoj stranci ili udruženju građana.

Član 414.***Osobe kojima pripada pravo podnošenja odštetnog zahtjeva***

(1) Poslije smrti osuđene osobe pravo na podnošenje ovog zahtjeva pripada njenom bračnom odnosno vanbračnom drugu, djeci, roditeljima, braći i sestrama.

(2) Zahtjev iz stava 1. ovog člana može se podnijeti i ako nije bio podnesen zahtjev za naknadu štete.

(3) Neovisno od uvjeta iz člana 432. ovog zakona, zahtjev iz stava 1. ovog člana može se podnijeti i kad je povodom vanrednog pravnog lijeka izmijenjena pravna kvalifikacija djela, ako je usljed pravne kvalifikacije djela u ranijoj presudi bio teže povrijeđen ugled osuđene osobe.

(4) Zahtjev iz stava 1. do 3. ovog člana podnosi se Sudu u roku od šest mjeseci. O zahtjevu odlučuje vijeće (član 24. stav 7.). Prilikom rješavanja o zahtjevu shodno se primjenjuju odredbe člana 432. stava 2. i 3. I člana 436. stava 3. ovog zakona.

Član 415.
Rehabilitacija

Sud će po službenoj dužnosti donijeti rješenje kojim se poništava upis neopravdane osude u kaznenoj evidenciji. Rješenje se dostavlja organu nadležnom za vođenje kaznene evidencije. O poništenom upisu ne smiju se nikom davati podaci iz kaznene evidencije.

Član 416.
Zabrana upotrebe podataka

Osoba koja je na bilo koji način došla do podataka koji se odnose na neopravdanu osudu ili na neosnovano lišenje slobode, ne smije upotrijebiti te podatke na način koji bi bio od štete za rehabilitaciju osobe protiv koje je vođen krivični postupak.

Član 417.
Pravo na naknadu štete u vezi zaposlenja

(1) Osobi kojoj je zbog neopravdane osude ili neosnovanog lišenja slobode prestao radni odnos ili svojstvo osiguranika socijalnog osiguranja, priznaje se radni staž, odnosno staž osiguranja kao da je bila na radu za vrijeme za koje je zbog neopravdane osude ili neosnovanog lišenja slobode staž izgubila. U staž se uračunava i vrijeme nezaposlenosti do koje je došlo zbog neopravdane osude ili neosnovanog lišenja slobode, a koja nije nastala krivnjom te osobe.

(2) Prilikom svakog rješavanja o pravu na koje utječe dužina radnog staža, odnosno staža osiguranja, nadležni organ ili druga pravna osoba uzet će u obzir staž priznat odredbom stava 1. ovog člana.

(3) Ako organ ili pravna osoba iz stava 2. ovog člana ne uzme u obzir staž priznat odredbom stava 1. ovog člana, oštećena osoba može zahtijevati da Sud utvrdi da je priznavanje ovog vremena staža nastupilo po zakonu. Tužba se podnosi protiv organa ili pravne osobe, koja osporava priznati staž i protiv
Bosne I Hercegovine.

(4) Na zahtjev organa ili pravne osobe kod koje se pravo iz stava 2. ovog člana ostvaruje, isplatit će se iz sredstava budžeta Bosne i Hercegovine propisani doprinos za vrijeme za koje je odredbom stava 1. ovog člana staž priznat.

(5) Staž osiguranja priznat odredbom stava 1. ovog člana u cjelini se uračunava u mirovinski staž.

GLAVA XXXI - POSTUPAK ZA IZDAVANJE POTJERNICE I OBJAVE

Član 418.
Traženje adrese

Ako se ne zna prebivalište ili boravište osumnjičenog, odnosno optuženog, kad je to po odredbama ovog zakona neophodno, Tužitelj, odnosno Sud će zatražiti od policijskih organa da osumnjičenog, odnosno optuženog potraže i da Tužitelja, odnosno Sud obavijeste o njegovoj adresi.

Član 419.
Uvjeti za izdavanje potjernice

(1) Izdavanje potjernice može se narediti kad se osumnjičeni, odnosno optuženi protiv kojeg je pokrenut krivični postupak zbog krivičnog djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna nalazi u bjekstvu, a postoji naredba za njegovo dovođenje ili rješenje o određivanju pritvora.

(2) Izdavanje potjernice naređuje Sud.

(3) Izdavanje potjernice naredit će se i u slučaju bjekstva osuđenog iz ustanove u kojoj izdržava kaznu, bez obzira na visinu kazne ili bjekstva iz ustanove u kojoj izdržava zavodsku mjeru vezanu s lišenjem slobode. Naredbu u takvom slučaju izdaje upravnik ustanove.

(4) Naredba Suda ili upravnika ustanove za izdavanje potjernice dostavlja se policijskim organima radi izvršenja.

Član 420.

Izdavanje objave

(1) Ako su potrebni podaci o pojedinim predmetima koji su u vezi s krivičnim djelom, ili ove predmete treba pronaći, a naročito ako je to potrebno radi ustanovljenja istovjetnosti pronađenog nepoznatog leša, naredit će se izdavanje objave kojom će se zatražiti da se podaci ili obavještenja dostave organu koji vodi postupak.

(2) Policijski organi mogu objavljivati i fotografije leševa i nestalih osoba ako postoje osnovi sumnje da je do smrti, odnosno nestanka tih osoba, došlo usljed krivičnog djela.

Član 421.

Povlačenje potjernice ili objave

Organ koji je naredio izdavanje potjernice ili objave dužan je da je odmah povuče kad se pronađe tražena osoba ili predmet ili kad nastupi zastarjelost krivičnog gonjenja ili izvršenja kazne ili drugi razlozi zbog kojih potjernica ili objava nije više potrebna.

Član 422.

Ko raspisuje potjernicu ili objavu

(1) Potjernicu i objavu raspisuje nadležni policijski organ koga određuje Sud u svakom pojedinom slučaju, odnosno ustanova iz koje je pobjegla osoba na izdržavanju kazne ili zavodske mjere.

(2) Ako je vjerovatno da se osoba za kojom je izdata potjernica nalazi u inozemstvu, nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine može raspisati međunarodnu potjernicu.

GLAVA XXXII - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 422.

Nadležno ministarstvo

U smislu ovog zakona, nadležno ministarstvo Bosne i Hercegovine je ministarstvo kojem je povjereno obavljanje poslova iz oblasti pravosuđa.

Član 423.

Sudska policija

Ako do stupanja na snagu ovog zakona ne otpočne s radom sudska policija, ovlaštenja sudske policije predviđena u ovom zakonu izvršavat će policijski organi u Bosni i Hercegovini, odnosno sudska policija entiteta.

Član 424.

Rješavanje predmeta primljenih u rad kod drugih sudova, odnosno tužilaštava

(1) Predmete iz nadležnosti Suda primljene u rad kod drugih sudova do stupanja na snagu ovog zakona, dovršit će ti sudovi ukoliko je u tim predmetima optužnica potvrđena, odnosno stupila na pravnu snagu.

(2) Predmete iz nadležnosti Suda primljene u rad kod drugih sudova, odnosno tužilaštava, i u kojima optužnica nije stupila na pravnu snagu, odnosno nije potvrđena, dovršit će **mjesno nadležni** sudovi, osim ako Sud po službenoj dužnosti ili na obrazložen prijedlog stranaka ili branitelja, odluči da preuzme takav predmet **a uzimajući u obzir težinu krivičnog djela, svojstva počinioca i ostale okolnosti važne za ocjenu složenosti predmeta.**

(3) U slučaju iz stava 2. ovog člana, nakon odluke Suda o preuzimanju predmeta, krivični postupak će se nastaviti u skladu s ovim zakonom.

Član 425.

Donošenje podzakonskih propisa

Podzakonski propisi predviđeni ovim zakonom donijet će se najkasnije u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 426.

Stupanje na snagu ovog zakona

Ovaj zakon stupa na snagu 1. marta 2003. godine.